

Centrum pro výzkum veřejného mínění
Sociologický ústav Akademie věd České republiky, v.v.i.
Jilská 1, 110 00 Praha 1
tel/fax: +420 286 840 129
e-mail: cvvm@soc.cas.cz, <http://www.cvvm.cas.cz>

Veřejné mínění v lokalitách zvažovaných pro zřízení úložiště radioaktivních odpadů

ZÁVĚREČNÁ ZPRÁVA Z VÝZKUMU

Zpracovali:

Jiří Vinopal

Jan Červenka

Michaela Dimitrová

Praha, 29. 5. 2007

OBSAH

1. Zadání	3
2. Zpracování tématu.....	4
3. Metodologie projektu.....	7
3.1.1. Šetření v lokalitách	7
3.1.2. Celopopulační šetření	9
4. Hlavní závěry výzkumu.....	10
5. Výsledky výzkumu	12
5.1. Znalosti a informovanost	13
5.1.1. Nakládání s odpadem v současnosti.....	14
5.1.2. Výběr vhodné lokality	19
5.1.3. Představy o časovém horizontu využití hlubinného úložiště	23
5.1.4. Znalost některých opatření a technických kroků v souvislosti s vybudováním hlubinného úložiště	26
5.2. Obavy a potenciální přínosy spojované s HÚ	33
5.2.1. Možnost vybudování bezpečného úložiště	35
5.2.2. Obavy v souvislosti s hlubinným úložištěm	39
5.2.3. Přínosy vybudování hlubinného úložiště.....	44
5.3. Postoje k řešení problému s radioaktivními odpady.....	48
5.3.1. Řešení problému vlastních radioaktivních odpadů	49
5.3.2. Postoje k vybudování úložiště a aktivitám k tomu směřujícím	52
5.3.3. Zvýhodnění regionů	56
5.3.4. Postup při rozhodování o cíli a rozdělení dotace	60
5.4. Informace	63
5.4.1. Dostupnost informací.....	63
5.4.2. Povaha informací	69
5.5. Rozhodování a participace v jednání o úložišti.....	79
5.5.1. Rozhodování o zřízení.....	81
5.5.2. Prostor a zájem o jednání - obec.....	87
5.5.3. Prostor a zájem o jednání - obyvatelé.....	90
5.5.4. Vlastní iniciativa obyvatel.....	92

1. Zadání

Závěrečná zpráva je výstupem projektu „Veřejné mínění v lokalitách zvažovaných pro zřízení úložiště radioaktivního odpadu“, který byl realizován formou průzkumu veřejného mínění v lokalitách vhodných pro zřízení hlubinného úložiště a průzkumu veřejného mínění obyvatel České republiky. Zadavatelem projektu je Správa úložišť radioaktivních odpadů (SÚRAO), realizátorem Centrum pro výzkum veřejného mínění Sociologického ústavu AV ČR, v.v.i. Právní aspekty spolupráce obou stran jsou ošetřeny smlouvou ze dne 20. 6. 2006 a dodatkem 1. ze dne 18. 12. 2006.

Cílem projektu měla být analýza mínění veřejnosti v lokalitách, které jsou v současné době vytipovány jako vhodné pro případné zřízení úložiště radioaktivních odpadů, a jeho porovnání s postoji obyvatel regionu, kde není úložiště plánováno, i obecným míněním obyvatel České republiky. Za tímto účelem byly realizovány samostatné terénní průzkumy v šesti lokalitách určených zadavatelem jako vhodné pro vybudování HÚ a jedné neutrální lokality. Paralelně byl ve stejném období proveden také průzkum relevantních otázek na populaci České republiky.

2. Zpracování tématu

Téma výzkumu bylo zpracováno na základě požadavků zadavatele a poskytnutých materiálů, které vznikly v dřívější době v rámci empirického zkoumání souvisejících oblastí jaderné energetiky. Konkrétní podoba cílů výzkumu i prostředků jejich dosažení byla stanovena v rámci pravidelných konzultací zadavatele a řešitele.

Postup rozpracování předmětu výzkumu se odvíjel od jádra projektu, tedy zkoumání postojů obyvatel inkriminovaných lokalit. Uchopení tématu proto odpovídalo této úrovni a posléze bylo pouze v nezbytné míře modifikováno pro potřeby použití v neutrální lokalitě a v celopopulačním šetření. Prakticky to znamenalo, že jako základ byl vytvořen dotazník pro lokality s plánovaným HÚ, následně z něj byly odvozeny verze pro lokalitu neutrální a pro celopopulační šetření.

Problematika hlubinného úložiště radioaktivních odpadů byla zpracována v širším kontextu. Bylo zřejmé, že otázka hlubinného úložiště radioaktivních odpadů není samostatně stojícím problémem, který musí Česká republika řešit nezávisle na jiných. Naopak je třeba jej vnímat přinejmenším v souvislostech jaderné energetiky a při kontrole alespoň některých proměnných, jako je vlastní ekologické nasměrování individua nebo síly jeho vazeb s inkriminovanou lokalitou. Celková podoba tématu proto respektovala časovou i věcnou strukturu subtémat: *jaderná energetika -> radioaktivní odpad -> hlubinné úložiště*, a alespoň stručně zohledňovala také některé podmiňující vlivy.

Napříč subtématy proto byly definovány následující tématické okruhy výzkumu:

Znalosti – reálné znalosti lidí o otázkách v rámci tématu

Řešení – představy o možnostech řešení problémů, situací atp.

Obavy – důvody a povaha obav v souvislosti s daným tématem

Postoje – postoje a názory na téma a související okolnosti

Informovanost – pocit informovanosti a způsob získávání informací o tématu

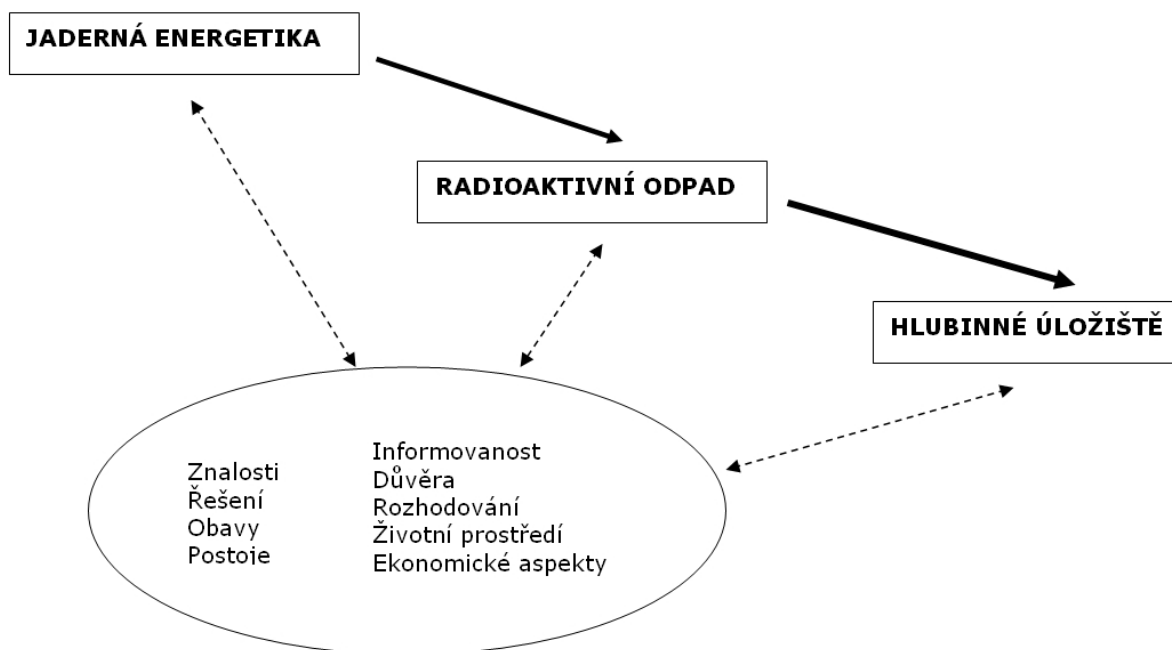
Důvěra – důvěra institucím/zdrojům informací o tématu

Rozhodování – kdo by měl o otázkách v dané oblasti rozhodovat, role veřejnosti atp.

Životní prostředí – návaznosti tématu na otázky životního prostředí

Ekonomické aspekty – ekonomické aspekty tématu

Schéma 1. Grafické znázornění struktury tématu.

V principu by bylo možné u každého subtématu vysledovat téměř všechny jednotlivé dimenze, technicky je ovšem vyloučeno sledovat všechny okruhy a všechny dimenze současně v jediném výzkumu. Celkový teoretický rámec byl proto redukován na omezený počet dimenzí. Selektce přitom vycházela z ideje a cílů výzkumu; prostor věnovaný jednotlivým kombinacím okruhů a dimenzí je tedy definován

1. zadáním (otázka plánování hlubinného úložiště v lokalitách)
2. logickými vazbami témat a dimenzí
3. prostorem v rámci dotazování (přijatelným rozsahem dotazníku pro získání spolehlivých odpovědí)

Přehled kombinací subtémat a dimenzí a jejich postavení v navrhované podobě otázek uvádí přiložená tabulka:

Tabulka 1. Struktura dotazníku.

		JA		RAO				HÚ		
		JA obecně	J elektrárny	původ	vlastnosti bezpečnost	nakládání legislativa	v lokalitě	vlastnosti bezpečnost	legislativa	v lokalitě
Z	znalosti									
	- aktuální stav					Z1		Z3, Z4, Z5	Z1, Z2, Z4	Z2, Z4
	- potřeby									
S	řešení									
	- preferované řešení					S1				
	- kompenzace		S2, S3			S2, S3	S2, S3		S2, S3	S2, S3
O	obavy				O2		O2	O1, O2		O2, O3
P	postoje ke zřízení									
	- ne/schvalování									P1
	- pozitiva									P2, P3
	- negativa									O2, O3
I	informovanost									
	- pocit informovanosti	I1			I1			I1		I1
	- dostupnost informací	I1			I1			I1		I1
	- zájem o informace	I2			I2			I2		I2
D	důvěra v informace/instituce							D1	D1	D1
R	rozhodování									
	- jací činitelé		R1			R1	R1		R1	R1
	- role veřejnosti									R2, R3, R4, R5, R8
	- osobní angažovanost									R6, R7 O1
	- vnímání zájmů a aktivit									R2, R3, R4, R5, R8
E	životní prostředí									
	- dopady na ŽP							O2, O3		O2
	ekonomické aspekty									
	- životní úroveň									P2
	- pracovní příležitosti									P2

3. Metodologie projektu

Při realizaci projektu bylo využito statistické procedury kvantitativní metodologie sociologického zkoumání, která zabezpečuje vysokou spolehlivost výsledků, možnost generalizace poznatků a jejich snadnou porovnatelnost mezi jednotlivými lokalitami, mezi danou lokalitou a celou Českou republikou i porovnatelnost v čase v případě opakování výzkumu. Projekt byl tedy realizován formou dotazníkového průzkumu mezi obyvateli definovaných cílových skupin.

3.1.1. Šetření v lokalitách

Objekt výzkumu

Objektem výzkumu byli obyvatelé sedmi lokalit určených zadavatelem výzkumu (Lubenec-Blatno, Božejovice-Vlksice, Pačejov, Rohozná, Budišov, Lodhěřov + neutrální lokalita poblíž Svitav: Hartmanice, Svojanov, Trpín) ve věku 15 a více let. Velikost každého výběrového souboru pro každou jednotlivou lokalitu byla stanovena na 300 respondentů, celkem bylo proto provedeno 2 162 rozhovorů.

Konstrukce výběrového souboru.

Soubory respondentů byly konstruovány technikou kvótního výběru, který zabezpečuje reprezentativitu vzhledem k základnímu souboru v definovaných vlastnostech. Pro účely výzkumu byly takto rozepsány kvótní znaky - obec, pohlaví, věk a vzdělání. Pro každou lokalitu byl vytvořen vlastní výběrový předpis, který respektoval demografickou skladbu obyvatelstva té které lokality. (Popis jednotlivých výběrových souborů z hlediska dosažené reprezentativity v kvótních znacích lze nalézt v Příloze 3.) Oporou pro stanovení kvótního rozložení byly údaje Českého statistického úřadu ze Sčítání lidu, domů a bytů 2001.

Dotazování

Kontaktování a dotazování respondentů provedli zaškolení tazatelé a to podle pokynů, které jim byly předány během školení a také jako součást materiálů k jednotlivým výzkumným vlnám. S ohledem na citlivost tématu v lokálním měřítku tyto tazatelé nebyli vybíráni z místních obyvatel ani z obyvatel přilehlých regionů.

Výzkumný rozhovor byl veden na základě standardizovaného dotazníku a probíhal v rámci osobního kontaktu tazatele s respondentem. Formulář dotazníku měl ve většině případů elektronickou formu, kdy sběr dat probíhal pomocí kapesních počítačů. V některých případech, kdy technicky nebylo možné elektronické záznamové zařízení používat (např. při špatných klimatických podmínkách), byl záznam odpovědí prováděn do identických papírových formulářů. Takové záznamy byly do elektronické podoby převedeny posléze.

Harmonogram

Terénní šetření proběhlo ve čtyřech víkendových vlnách (obvykle pátek - neděle). Víkend byl jako termín sběru dat určen z důvodu vyšší pravděpodobnosti zastižení obyvatel v jejich domovech. Cílem bylo prošetřit každou lokalitu během jedné vlny, aby nedošlo k ovlivnění v důsledku kontaktů obyvatel v mezidobí. Tento cíl byl splněn téměř beze zbytku a z důvodů dílčích komplikací (opět např. klimatických) muselo být jen minimum rozhovorů dodatečně provedeno v extra vlně (128 z celkového počtu 2 162, tj. cca 6 %).

Sběr dat probíhal konkrétně v následujících termínech:

Tabulka 2. Harmonogram sběru dat – realizace.

Lokality	Termín	Počet dotazníků	Termín	Počet dotazníků	Celkový počet dotazníků
	řádného šetření		mimořádného šetření		
Neutrální lokalita	23. - 25. 2.	261	30. - 31. 3.	50	311
Rohozná	2. - 4. 3.	313			313
Lubenec-Blatno	2. - 4. 3.	232	30. - 31. 3.	78	310
Božejovice-Vlksice	9. - 11. 3.	290			290
Budišov	9. - 11. 3.	314			314
Lodhěřov	16. - 18. 3.	312			312
Pačejov	16. - 18. 3.	312			312
CELKEM		2 034		128	2 162

3.1.2. Celopopulační šetření

Objekt výzkumu

Objektem výzkumu byli obyvatelé České republiky ve věku 15 a více let. Velikost výběrového souboru byla stanovena na minimálně 1 000 respondentů, celkem bylo provedeno 1 046 rozhovorů.

Konstrukce výběrového souboru.

Soubor respondentů byl konstruován technikou kvótního výběru, který zabezpečuje reprezentativitu vzhledem k základnímu souboru v definovaných vlastnostech. Pro účely výzkumu byly použity standardní demografické ukazatele, jako je region (oblasti územní klasifikace NUTS 2), velikost místa bydliště, pohlaví, věk a vzdělání. Pro každou oblast klasifikace NUTS 2 byl vytvořen vlastní výběrový předpis, který respektoval demografickou skladbu jejího obyvatelstva. (Popis výběrového souboru z hlediska dosažené reprezentativity v kvótních znacích lze nalézt v Příloze 4.) Oporou pro stanovení kvótního rozložení byly údaje Českého statistického úřadu ze Sčítání lidu, domů a bytů 2001, aktualizované na základě průběžného monitoringu stavu obyvatelstva prováděného ČSÚ).

Dotazování

Kontaktování a dotazování respondentů provedli stálí spolupracovníci tazatelské sítě CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., a to podle standardních pravidel uvedených v Příručce pro tazatele CVVM a podle speciálních pokynů pro aktuální výzkum. Výzkumný rozhovor byl veden na základě standardizovaného dotazníku a probíhal v rámci osobního kontaktu tazatele s respondentem. Dotazník měl podobu papírového formuláře, který během rozhovoru vyplňoval tazatel podle odpovědí respondenta. Tyto záznamy byly posléze podrobeny standardním kontrolám pracovníků CVVM a převedeny do elektronické podoby.

Harmonogram

Terénní šetření proběhlo ve dnech od 5. – 12. března 2007.

4. Hlavní závěry výzkumu

Výzkum prokázal, že znalosti i názory v otázkách radioaktivních odpadů a jejich hlubinného úložiště se liší mezi osobně přímo nezainteresovanými obyvateli České republiky, příp. neutrální lokality a obyvateli lokalit vytipovaných pro případné zřízení hlubinného úložiště. U obyvatel inkriminovaných regionů se projevuje vliv veřejné debaty na lokální úrovni v této věci, a je zde proto patrná vyšší míra informovanosti i osobně více angažované názory a postoje. Zatímco lidé stojící mimo se na problematiku úložiště dívají s větším nadhledem a například ji vnímají velmi podobně jako problematiku jaderné elektrárny, pro obyvatele lokalit představuje problém podstatně osobnější. Ve větší míře proto například požadují, aby rozhodování o zřízení proběhlo na úrovni obyvatel těchto regionů, silněji formulují požadavky na kompenzace pro vybraný region nebo požadují, aby se o jejich použití rozhodovalo až v místě.

Současně s tím, že mají obyvatelé vytipovaných lokalit k této problematice z pochopitelných důvodů blíže, nejsou myšlenky zbudování hlubinného úložiště právě ve svém okolí vůbec nakloněni. Byť si stejně silně jako nezainteresovaní občané uvědomují nutnost tuto problematiku řešit, působí v jejich případě obecně známý tzv. NIMBY efekt, tedy neochota vpustit si kontroverzní zařízení do svého okolí.

Pokud se již obyvatelé ve vytipovaných lokalitách mezi sebou liší, jsou tyto rozdíly téměř výhradně vedeny faktory pohlaví, vzdělání a případně věku. Obecně platí, že angažovanější jsou v otázkách hlubinného úložiště muži než ženy, lidé středního věku než mladší a starší věkové ročníky a že angažovanost stoupá také s růstem vzdělání. Na druhé straně ovšem také platí, že právě muži, lidé s vyšším vzděláním (a také mladší věkové ročníky) jsou otázkám vybudování hlubinného úložiště více nakloněni a poskytují v mnoha ohledech informovanější, konzistentnější a smířlivější stanoviska.

Z hlediska rozdílů mezi jednotlivými lokalitami se ukazuje především rozdílná úroveň veřejné debaty, která je v místě ve věci hlubinného úložiště pravděpodobně vedena. Z těchto rozdílů pak zřejmě pramení mnoho odlišností například ve věci znalostí, hodnocení výhod a nevýhod úložiště, osobní angažovanosti nebo hodnocení souvisejících informací. Zřetelně se v mnoha otázkách diferencují zejména lokality Rohozná a Budišov na jedné straně a Pačejov (a částečně také Božejovice – Vlksice a Lodhěřov) na straně druhé. V prvně jmenovaných je veřejná debata pravděpodobně na úrovni nejnižší, neboť obyvatelé se zde angažují v nejnižší míře, jejich názory jsou často rozptýlené a nejčastěji také nedokáží k předloženým otázkám vůbec nějaké stanovisko zaujmout. V lokalitách zmiňovaných na druhém místě pak je veřejná debata zřejmě na úrovni nejvyšší, neboť je

zde lépe hodnocena například dostupnost informací, názory zaznívají jednoznačněji a dochází také k vyšší participaci obyvatel.

Mezi lokalitami s vyšší úrovní veřejné debaty pak přeci jen ještě poněkud vyčnívá lokalita Pačejov, která vykazuje některé specifické rysy oproti lokalitám ostatním. V první řadě se zde ukazuje pravděpodobně nejsilnější odpor vůči myšlence vybudování radioaktivního úložiště vůbec, přičemž k této i souvisejícím otázkám se dokáží vyslovit prakticky všichni obyvatelé. To svědčí o silném zastoupení tématiky hlubinného úložiště v místním veřejném prostoru. Na druhé straně se však v této lokalitě prakticky jako v jediné objevují signály, že tato veřejná debata není vnímána jako nezaujatá. O tom svědčí například relativně vyšší podíly odpovědí signalizující, že informace poskytované občanům ve věci hlubinného úložiště ze strany krajského i obecního zastupitelstva, ekologických sdružení nebo aktivistů v obci jsou manipulativní, s tím zřejmě souvisí dominance přesvědčení, že o vybudování hlubinného úložiště by měli rozhodovat odborníci na danou problematiku, nasvědčuje tomu také vnímání deficitu mezi zájmem obyvatel podílet se na jednáních a prostoru, který jim k tomu obec dává.

Celkové vyznění výzkumu jasně ukazuje, že lokality vytipované pro zřízení hlubinného úložiště radioaktivních odpadů nejsou jednolitě monolity, nýbrž že jsou vnitřně i mezi sebou diferencované. Jejich obyvatelé mají rámcové znalosti o této a související problematice a deklarují také poměrně výraznou ochotu účastnit debat. Nízká míra jejich současné angažovanosti však signalizuje, že prozatím tato věc není většinou obyvatel vnímána zas až tak zásadně. Lze vyvodit, že veřejné debatě v lokalitách by prospělo dodání informací a zejména zprůhlednění účelu, který jejich jednotliví původci sledují.

5. Výsledky výzkumu

Struktura výsledkové části

Kapitola Výsledky výzkumu je organizována podle následujícího schématu:

Kapitola obsahuje jednotlivé bloky sestavené na základě logických vazeb mezi jednotlivými tématy výzkumu:

- Znalosti a informovanost
- Obavy a přínosy spojované s hlubinným úložištěm
- Postoje k řešení problému s radioaktivními odpady
- Informace
- Rozhodování a participace

Každý blok obsahuje subkapitoly s výsledky jednotlivých otázek. Pokud byla otázka položena současně ve vytipovaných lokalitách a v celopopulačním šetření, je tato subkapitola ještě rozdělena do dvou částí s výsledky pro obyvatele lokalit a obyvatele ČR.

Podrobným výsledkům v každé subkapitole předchází souhrn hlavních poznatků, souhrn zjištění celého bloku je umístěn vždy do jeho úvodu. Vložením souhrnných informací na začátky kapitol a subkapitol sledujeme zejména usnadnění orientace v textu a možnost jednoduchého a rychlého nalezení základních informací ke zvolenému tématu.

5.1. Znalosti a informovanost

Souhrn

Znalosti a informovanost ve věcech přípravy hlubinného úložiště radioaktivních odpadů v České republice nejsou dokonalé, rámcovou orientaci v tématu však obyvatelé lokalit i celé České republiky jistě vykazují. Vždy je tomu přitom tak, že jasnější a přesnější představy mají lidé, kterých se problematika osobně dotýká, tzn. obyvatelé vytipovaných lokalit, než obyvatelé těch lokalit, kde v tomto problému osobně zainteresováni nejsou, tj. obyvatelé neutrální lokality a obecná populace České republiky. Základním faktorem, ovlivňujícím úroveň znalostí a informovanosti obyvatel je přitom většinou jejich vzdělání, když lidé vzdělanější vcelku pochopitelně disponují také přesnějšími a realističtějšími představami o jednotlivých aspektech budování úložiště.

Rozdíly mezi jednotlivými lokalitami lze v tomto ohledu nalézt také, nejsou však natolik zásadní a natolik konzistentní, že by bylo možné o některé z nich říci, že je informačně vybavená výborně, a o jiné, že je v ní výrazný informační deficit. Z obecného hlediska jsou na tom velmi podobně a dodání přesných informací by zřejmě bylo žádoucí v každé z nich. Pokud by se přece jenom lokality z hlediska úrovně informovanosti porovnat měly, pak lépe z takového srovnání vycházejí lokality Pačejov, Lubenec – Blatno a Božejovice – Vlksice, hůře naopak lokality Budišov, Rohozná a Lodhěřov.

5.1.1. Nakládání s odpadem v současnosti

Souhrn

V lokalitách, které byly vytipovány jako potenciálně vhodná místa pro zřízení stálého úložiště je znalost problematiky současného způsobu nakládání s radioaktivními odpady vyšší než v oblastech nezainteresovaných. Odpověď o dočasném skladování se objevovala vždy relativně častěji v lokalitách vytipovaných pro zřízení úložiště než mimo ně: v průměru za všechny vytipované lokality podíl této odpovědi činil více než polovinu, v neutrální lokalitě to byly dvě pětiny, u všech obyvatel ČR méně než jedna třetina. Současně je také patrné, že informovanost v jednotlivých lokalitách není vyrovnaná. Tato skutečnost může být způsobena jednak rozdílnou mírou působení ekologických aktivit, jednak - vzhledem k tomu, že znalost problematiky je svázána se vzděláním - může být podpořena odlišnou sociodemografickou skladbou obyvatelstva.

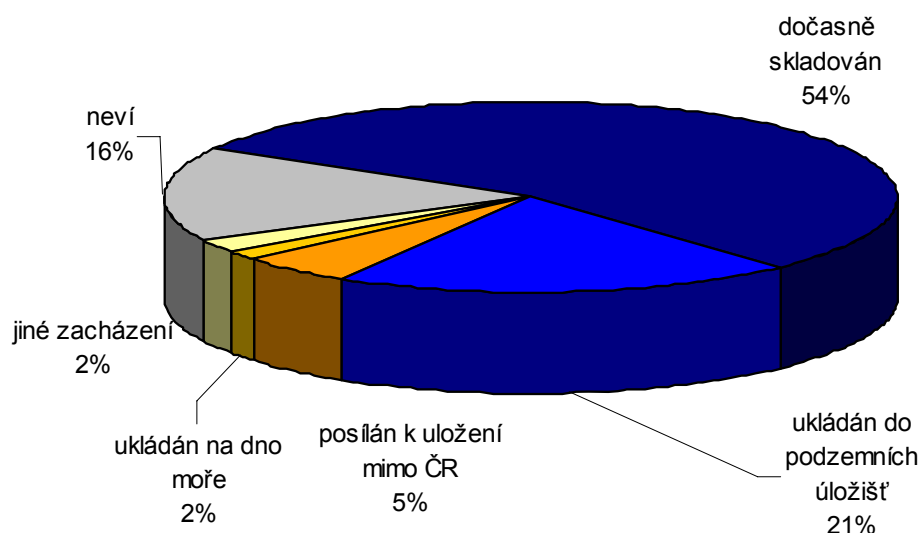
Obyvatelé lokalit

Reálné znalosti a povědomí lidí o problematice jaderné energetiky, radioaktivního odpadu a hlubinného úložiště byly zjišťovány prostřednictvím několika otázek soustředěných v úvodu celého šetření. Tyto otázky se konkrétně věnovaly tomu, co lidé, jak z vytipovaných lokalit, tak pro komparaci i mimo ně, vědí o současném stavu řešení problému radioaktivních odpadů a o záměru na vybudování jejich hlubinného úložiště v České republice.

Pokud jde o povědomí o tom, co se v současnosti v ČR dále děje s vyhořelým jaderným palivem či jiným vysoce radioaktivním odpadem, nejčastěji se objevuje mínění, že tento materiál je nyní dočasně skladován s tím, že definitivní řešení, co s ním, bude přijato někdy v budoucnosti. Tato odpověď se jako nejčastější objevovala ve všech zkoumaných lokalitách včetně lokality neutrální.

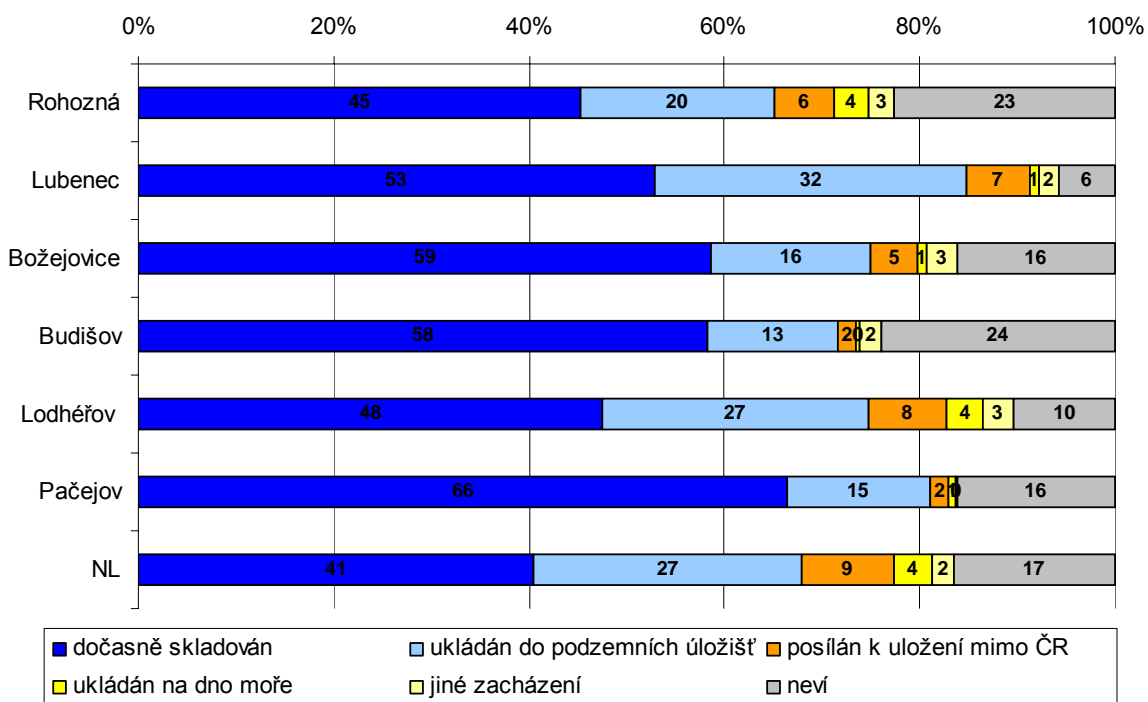
Graf 1. Představy obyvatel lokalit o současném nakládání s radioaktivním odpadem v ČR¹

Mezi vytipovanými lokalitami navzájem však v tomto ohledu byly dosti výrazné rozdíly, když jednoznačně nejčastěji se tato odpověď objevovala v lokalitě Pačejov, kde ji uvedly dvě třetiny respondentů, za ní s prakticky shodným podílem těsně pod hranicí tří pětín následovaly lokality Božejovice – Vlksice a Budišov, nepatrně nad hranicí poloviny se tato odpověď pohybovala u dotázaných z lokality Lubenec – Blatno a o něco méně než polovinu odpovědí tato možnost činila v šetřeních mezi dotázanými z lokalit Lodhéřov a Rohozná. Druhou nejčastější konkrétní odpovědí, kterou v některých lokalitách převyšoval (Rohozná, Budišov, Pačejov) či alespoň vyrovnával (Božejovice - Vlksice) podíl odpovědí „nevím“, byla varianta, že radioaktivní odpad v ČR je v současnosti ukládán do speciálních úložišť hluboko pod zemí. Tato odpověď se přitom zřetelně častěji objevovala nejen v neutrální lokalitě, ale – a to dokonce v ještě o něco vyšší míře, alespoň v prvním případě – i v lokalitách Lubenec – Blatno a Lodhéřov. Naopak výrazně nejméně často, podobně jako se tam jen minimálně vyskytovaly i další nabízené varianty odpovědí (vývoz k uložení mimo ČR a ukládání do moře), se tato odpověď vyskytovala mezi dotázanými z lokalit Budišov a Pačejov. Ostatní předložené způsoby nakládání s radioaktivním odpadem byly uváděny podstatně řidčeji a relativně více se objevovaly v neutrální lokalitě, ačkoli zejména Lodhéřov a Rohozná se svými odpověďmi v tomto ohledu od neutrální lokality příliš nelišily.

¹ Otázka: „Máte představu o tom, jak je v ČR v současné době nakládáno s vyhořelým jaderným palivem a vysoce radioaktivními odpady? Myslíte si, že je dočasně skladován s tím, že definitivní řešení, co s ním, bude přijato někdy v budoucnu, je ukládán do speciálních podzemních úložišť hluboko v zemi, je z ČR odeslán do jiných zemí, kde je definitivně uložen, je ukládán na dno moře, je s ním zacházeno nějak jinak?“

Graf 2. Představy obyvatel lokalit o současném nakládání s radioaktivním odpadem v ČR (%)²

Obyvatelé jednotlivých lokalit se tak evidentně liší ve svých znalostech o současném způsobu nakládání s jadernými odpady. Lze shrnout, že nejvyšší znalost vykazují lokality Pačejov, dále pak Božejovice a Budišov, nejnižší naopak lidé z lokality Rohozná.

V rámci celku vytipovaných lokalit se odpovědi respondentů poměrně zřetelně diferencovaly podle nejvyššího stupně dosaženého vzdělání. Možnost, že radioaktivní odpad v ČR se v současnosti pouze dočasně skladuje s tím, že definitivní řešení bude přijato v budoucnu, uvedly ve vytipovaných lokalitách dvě třetiny (67 %) vysokoškolsky vzdělaných respondentů, mezi absolventy středních škol s maturitou to bylo 62 %, u vyučených či středoškoláků bez maturity 55 % a u dotázaných s pouze základním vzděláním už to byla méně než polovina (46 %). Přesto i mezi lidmi se základním vzděláním ve vytipovaných lokalitách je povědomí o současné situaci z hlediska nakládání s radioaktivním odpadem v ČR o něco vyšší, než jaké je v průměru u populace z neutrální lokality.

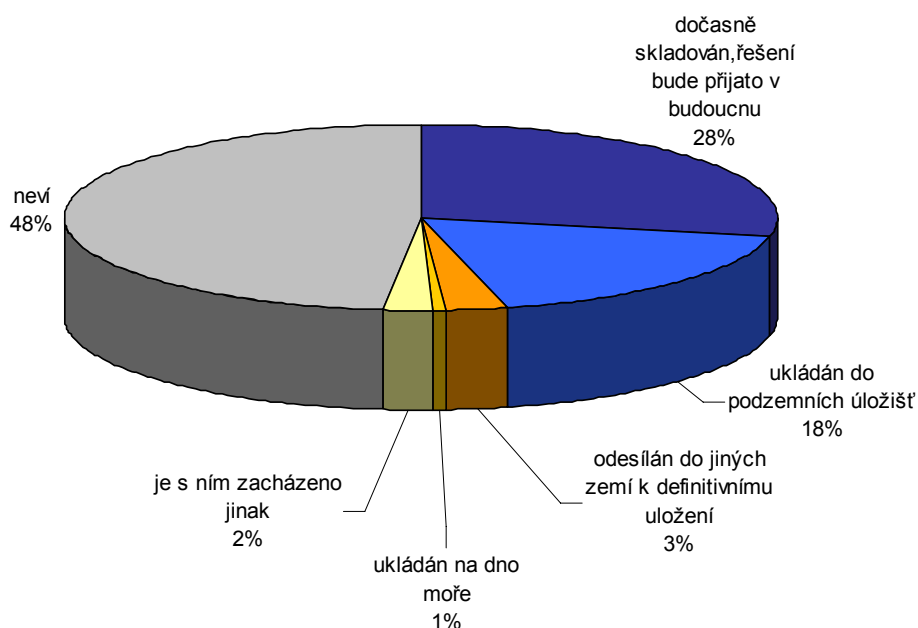
² Otázka: „Máte představu o tom, jak je v ČR v současné době nakládáno s vyhořelým jaderným palivem a vysoce radioaktivními odpady? Myslíte si, že je dočasně skladován s tím, že definitivní řešení, co s ním, bude přijato někdy v budoucnu, je ukládán do speciálních podzemních úložišť hluboko v zemi, je z ČR odeslán do jiných zemí, kde je definitivně uložen, je ukládán na dno moře, je s ním zacházeno nějak jinak?“

Jiné sociodemografické znaky – pohlaví a věk – se projevovaly u dané otázky méně výrazně, i když stále ještě statisticky významně. Odpověď, že radioaktivní odpad v ČR je v současnosti pouze dočasně skladován s tím, že definitivní řešení bude přijato později, uváděli častěji muži (59 %) než ženy (50 %), ženy naopak častěji odpovídaly, že nevědí (19 % oproti 13 % u mužů), nebo uváděly, že odpad je ukládán do speciálních podzemních úložišť (23 % oproti 18 % u mužů). Z hlediska věku to, že je radioaktivní odpad v ČR pouze prozatímně skladován, poněkud častěji uváděli lidé mezi 30 a 49 lety (59 %), naopak v lehce snížené míře se tato odpověď objevovala u respondentů mladších 30 let (49 %).

Obyvatelé ČR

Populace obyvatel České republiky ve svém celku má o současném řešení problematiky radioaktivních odpadů znalosti ještě menší než obyvatelé zainteresovaných lokalit. Nejvíce lidí – téměř polovina (48 %) – uvedlo, že neví, jakými způsoby se v současnosti tato situace řeší. Více jak čtvrtina - 28 % - se domnívá, že radioaktivní odpad je nyní dočasně skladován a konkrétní řešení bude přijato až v budoucnu. Necelá pětina (18 %) pak uvedla, že je ukládán do podzemních úložišť. Ostatní názory jsou v české populaci jen velmi málo zastoupeny – 3 % Čechů si myslí, že radioaktivní odpad je odeslán k definitivnímu uložení do jiných zemí, 1 % českých občanů soudí, že je ukládán na dno moře, a 2 % uvedla, že s ním je nakládáno jiným způsobem.

Graf 3. Povědomí Čechů o současných způsobech řešení

Neznalé problematiky aktuálních řešení situace s radioaktivními odpady jsou především ženy, které spíše než muži uvádí, že neví, jakým způsobem se tato situace v současnosti řeší. Variantu „neví“ dále častěji uváděli starší 60 let, osoby se špatnou životní úrovní, lidé se základním či neúplným vzděláním a ekonomicky neaktivní. Názor, že radioaktivní odpad je nyní dočasně skladován a řešení bude přijato v budoucnu, zastávají častěji vysokoškoláci a ekonomicky aktivní.

Odpověď, že radioaktivní odpad je v současné době dočasně skladován, a také možnost, že je ukládán do podzemních úložišť, uvádějí častěji lidé, kteří soudí, že problém radioaktivního odpadu by si měla česká společnost vyřešit sama. Naopak osoby, které nejsou této problematice příliš znalé a tedy neví, jak Česká republika aktuálně řeší ukládání radioaktivního odpadu, se méně často domnívají, že by tuto otázku měla řešit česká společnost sama.

5.1.2. Výběr vhodné lokality

Souhrn

Ve věci aktuální fáze procesu výběru vhodné lokality se projevuje vyšší obeznamenost se skutečným stavem u obyvatel zainteresovaných lokalit – polovina dotázaných zde ví, že proces je momentálně ve stadiu vytipování několik vhodných lokalit. V lokalitě neutrální je tato znalost nižší, přičemž z chronologického hlediska jsou zde představy posunuty směrem zpět – lidé v neutrální lokalitě si častěji myslí, že jsou teprve vybrána vhodná území, nebo že se s výběrem ještě ani nezačalo. Obyvatelé ČR ve svém celku nejčastěji přiznávají neznalost problematiky. Za pozornost stojí fakt, že v žádném ze sledovaných souborů se neobjevil nějak výrazně zvýšený podíl lidí, kteří by si mysleli, že je již vybrána jediná konkrétní lokalita (nejvyšší podíl těchto odpovědí se objevuje v lokalitě Božejovice – Vlksice, a to na úrovni 15 %, nad desetinu se pak dostává ještě v lokalitě Lodhěřov – Pluhův Žďár).

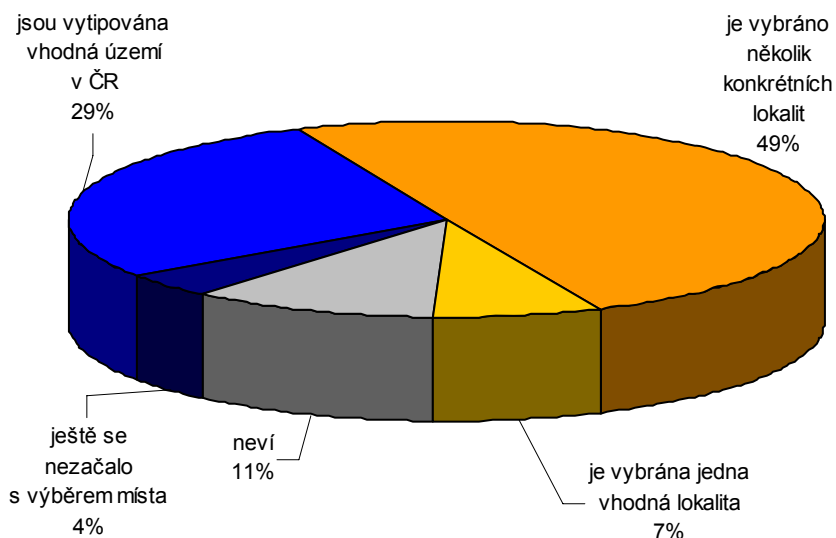
Obyvatelé lokalit

Otázka se soustředila na povědomí lidí o tom, kam až v současné době pokročil proces hledání a výběru vhodné lokality pro vybudování hlubinného úložiště v ČR.³ Obecně se jako dvě nejčastější odpovědi vyskytovaly varianty, že je vybráno několik konkrétních lokalit a (s o něco menší frekvencí) že jsou vytipována geologicky vhodná území v rámci ČR, přičemž v samotných vybraných lokalitách se první z uvedených možností vyskytovala vždy jednoznačně nejčastěji.

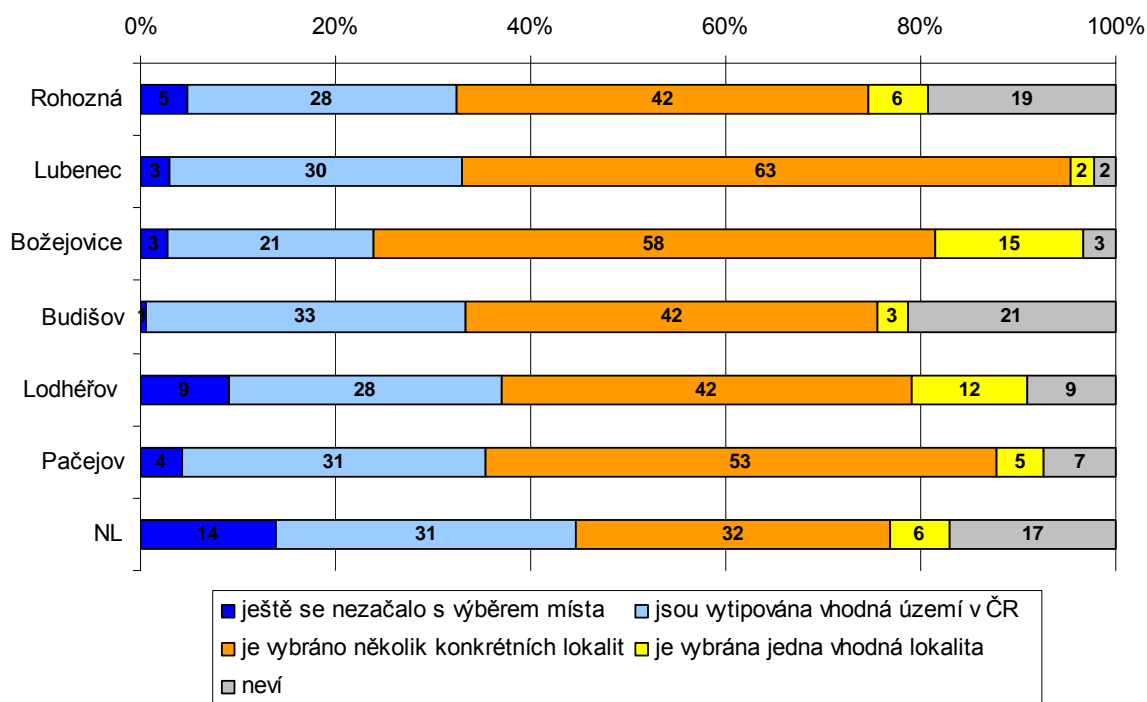
³ Otázka: „V jakém stadiu je podle Vás výběr vhodné lokality pro hlubinné úložiště vyhořelého jaderného paliva a dalších vysoce radioaktivních odpadů v České republice? Ještě se nezačalo s výběrem místa pro vybudování hlubinného úložiště v ČR, jsou již vytipována geologicky vhodná území v rámci ČR, je již vybráno několik konkrétních lokalit, které připadají v úvahu, je již vybrána jedna lokalita vhodná pro vybudování hlubinného úložiště?“

Graf 4. Povědomí o pokročilosti výběru lokality pro hlubinné úložiště

Také v neutrální lokalitě se jednalo o relativně nejčastější odpověď, i když v tomto případě byl rozdíl mezi podílem varianty „je vybráno několik konkrétních lokalit“ a podílem odpovědi „jsou vytipována vhodná území v rámci ČR“ v podstatě zanedbatelný. Přitom však i mezi dílčími vybranými lokalitami existují značné rozdíly v odpovědích na danou otázku.

Graf 5. Povědomí o pokročilosti výběru lokality pro hlubinné úložiště

Jak ukazuje graf 5., obyvatelé lokalit se zřetelně liší v obeznámenosti se stavem procesu výběru místa pro zřízení úložiště. Výrazně častěji se správná odpověď (že je vybráno několik konkrétních lokalit) vyskytovala v lokalitách Lubenec – Blatno, Božejovice – Vlksice a v menší míře i Pačejov. U zbývajících lokalit byl tento podíl naopak relativně nižší, i když vždy podstatně vyšší než v neutrální lokalitě. V neutrální lokalitě byly přitom odpovědi rozloženy mezi jednotlivé možnosti o poznání rovnoměrněji a na rozdíl od již vybraných lokalit s určitou výjimkou lokality Lodhéřov se zde objevoval poměrně vysoký podíl odpovědí, že s výběrem místa pro hlubinné úložiště se doposud ani nezačalo. Za pozornost stojí lokalita Božejovice – Vlksice, kde na jedné straně figuruje velký podíl lidí se správnou představou o fází výběru a současně se zde objevuje velká skupina takových, kteří si myslí, že je již vybrána jedna konkrétní lokalita.

Třídění odpovědí respondentů z vybraných lokalit podle nejvyššího stupně jejich ukončeného vzdělání ukazuje, že se vzděláním roste průběžně podíl varianty, že je vybráno několik konkrétních lokalit, a to ze 42 % mezi lidmi se základním vzděláním na 65 % mezi absolventy vysokých škol. Z hlediska pohlaví i z hlediska věku se u dané otázky statisticky významné diference nevyskytovaly.

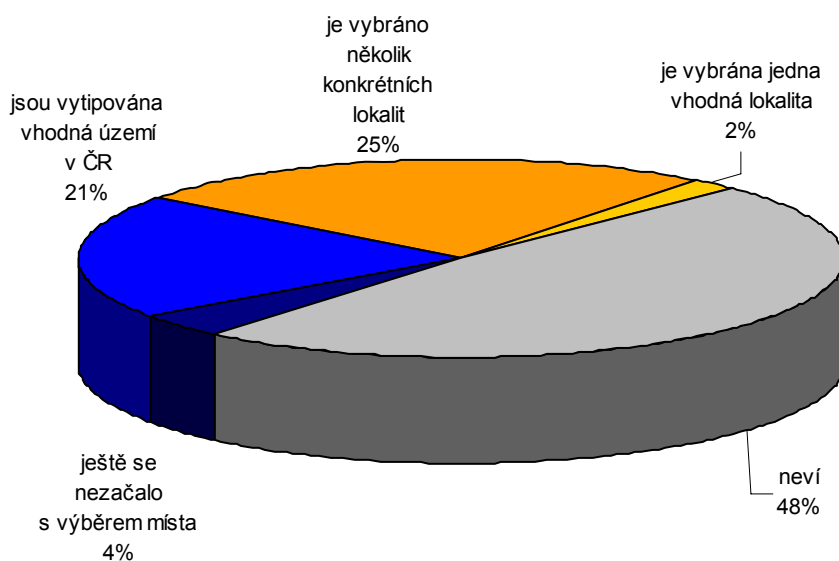
Obyvatelé ČR

I v tomto případě se ukázalo, že velká část české veřejnosti (49 %) se v problému příliš neorientuje, a tedy neví, v jakém stádiu je momentálně výběr lokalit pro hlubinná úložiště radioaktivních odpadů.⁴ Čtvrtina osob se domnívá, že je aktuálně vybráno několik konkrétních lokalit, pětina pak odpověděla, že je vytipováno několik vhodných území v ČR. Nejméně je mezi českými obyvateli zastoupen názor, že se ještě nezačalo s výběrem místa (4 %) a dále, že je vybrána jedna vhodná lokalita (2 %).

---

⁴ Otázka: „V jakém stadiu je podle Vás výběr vhodné lokality pro hlubinné úložiště vyhořelého jaderného paliva a dalších vysoce radioaktivních odpadů v České republice? Ještě se nezačalo s výběrem místa pro vybudování hlubinného úložiště v ČR, jsou již vytipována geologicky vhodná území v rámci ČR, je již vybráno několik konkrétních lokalit, které připadají v úvahu, je již vybrána jedna lokalita vhodná pro vybudování hlubinného úložiště?“

Graf 6. Povědomí o pokročilosti výběru lokality pro hlubinné úložiště

Podrobnější analýza třídění druhého stupně dle sociodemografických charakteristik nepřinesla překvapivé výsledky a dá se říci, že zjištěné statistické rozdíly víceméně odpovídají situaci v případě povědomí české veřejnosti o aktuálních řešeních ukládání radioaktivního odpadu. Znovu se ukázalo, že odpověď „neví“ uvádí častěji ženy než muži, lidé se špatnou životní úrovní, osoby se základním či neúplným vzděláním a ekonomicky neaktivní. Naopak méně často nemají představu o výběru lokality muži, lidé ve věku 30-44 let, osoby s dobrou životní úrovní, vysokoškoláci, ekonomicky aktivní a také lidé ve vedoucích pozicích. Možnost, že jsou vytipována vhodná území v ČR, uvádějí především lidé s dobrou životní úrovní, středoškoláci a vysokoškoláci, také ekonomicky aktivní a vedoucí zaměstnanci.

5.1.3. Představy o časovém horizontu využití hlubinného úložiště

Souhrn

Představy o délce časového úseku mezi rozhodnutím o vybudování hlubinného úložiště a okamžikem, kdy by do něj mohl začít být ukládán radioaktivní odpad, jsou velmi rozdílné u lidí, kterých se tato problematika potenciálně týká (odhadují ji na 25 let), a u přímo nezainteresovaných obyvatel České republiky (11 let). V obou případech ovšem velká část dotázaných otevřeně přiznává, že o tom nemá bližší představu. Obojí zřejmě souvisí s obeznameností s touto problematikou, která je z pochopitelných důvodů různá jak u různě zainteresovaných lidí, tak i v rámci jednotlivých lokalit.

Obyvatelé lokalit a obyvatelé ČR

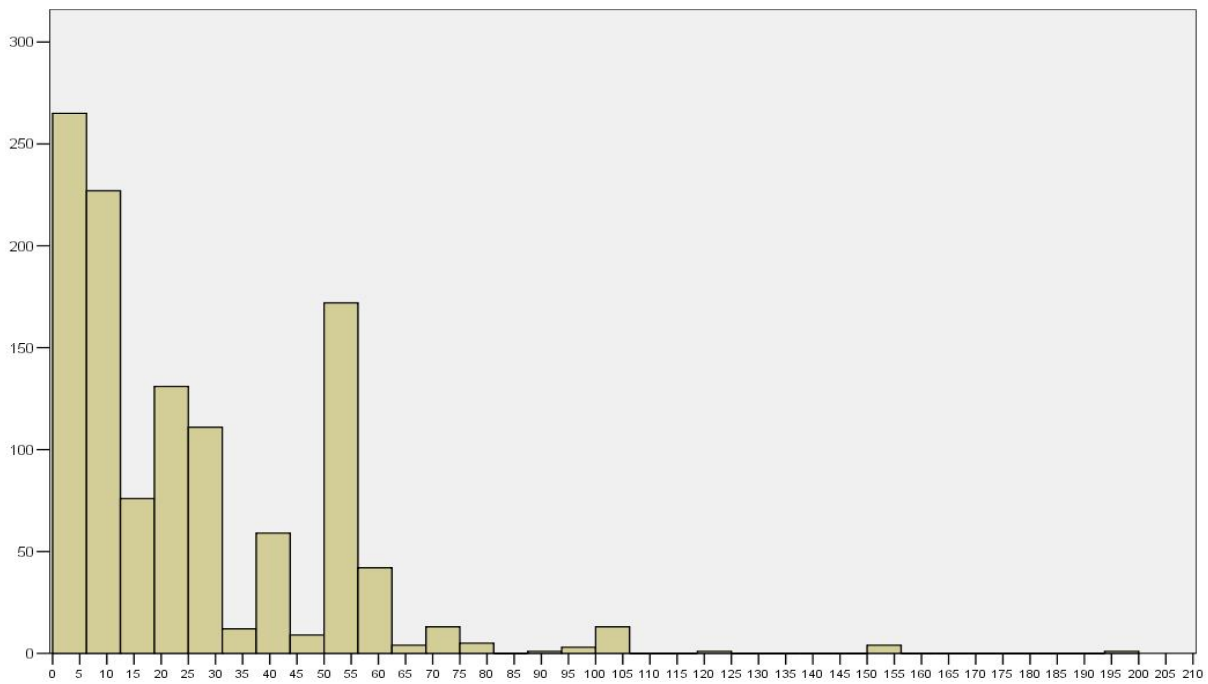
Představy o délce časového úseku jsou poměrně rozptýlené, přičemž nejčastěji jsou odhadována trvání v délce 5 až 10 let.⁵ Díky několika vysokým hodnotám však je průměrná odhadovaná doba na úrovni 25 let u obyvatele vytipovaných lokalit a na úrovni 11 let u celé populace ČR. Je tedy zřejmé, že realističtější představy o skutečném časovém horizontu mají obyvatelé, kterých se tato skutečnost přímo dotýká.

Tabulka 3. Odhad doby mezi rozhodnutím o hlubinném úložišti a zahájením ukládání

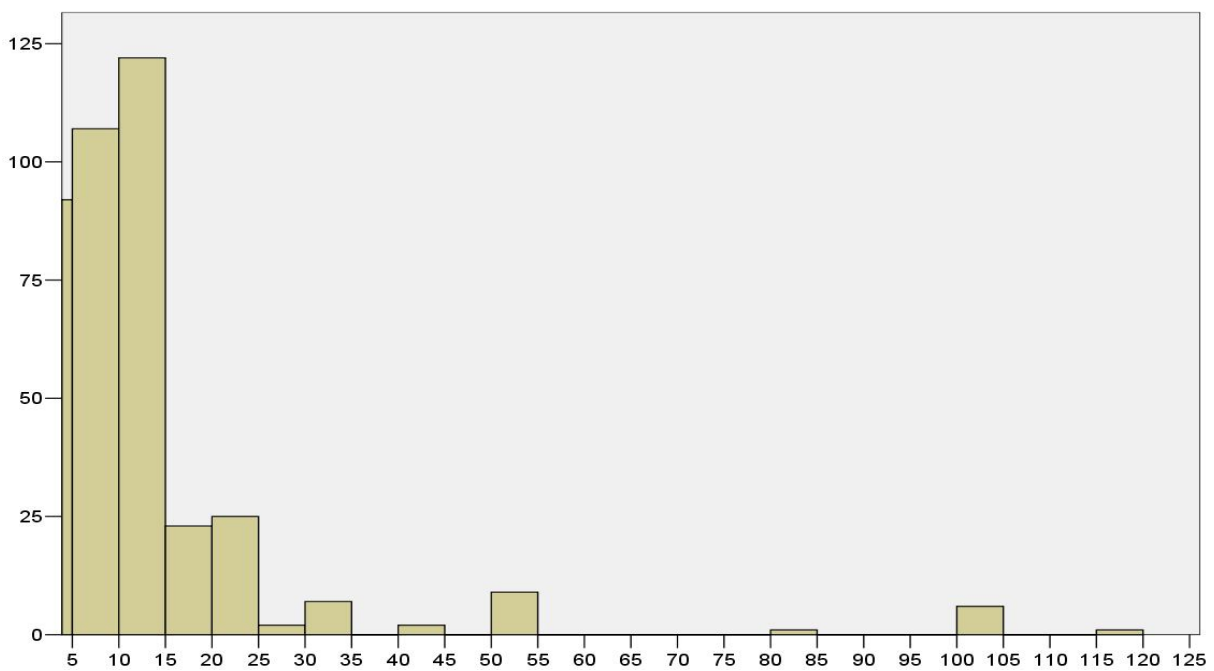
	Průměr	Směrodatná odchylka	Podíl odpovědí „nevím“
Obyvatelé lokalit	25,2	23,0	36,5
Obyvatelé ČR	11,2	15,5	61,7

⁵ Otázka: „Za kolik let by podle Vás bylo možné začít ukládat odpad do hlubinného úložiště od chvíle, kdy dojde k rozhodnutí o místě jeho zřízení?“

Graf 7. Odhad doby mezi rozhodnutím o hlubinném úložišti a zahájením ukládání – obyvatelé lokalit

Graf 8. Odhad doby mezi rozhodnutím o hlubinném úložišti a zahájením ukládání – obyvatelé lokalit

Vliv osobní zainteresovanosti je patrný také z porovnání podílu těch, kteří v této otázce nemají jasno. Ten tvoří v případě obyvatel České republiky velmi velkou část (62 %), v inkriminovaných lokalitách je obeznámenost o něco vyšší. Výjimku v tomto ohledu představují lokality Pačejov a Budišov, kde jsou zaznamenané také poměrně vysoké podíly odpovědí „nevím“.

Tabulka 4. Odhad doby mezi rozhodnutím o hlubinném úložišti a zahájením ukládání

	Průměr	Směrodatná odchylka	Podíl odpovědí „nevím“
Rohozná	29,0	28,3	34,4
Lubenec	28,9	20,9	27,2
Božejovice	15,2	15,7	28,9
Budišov	28,6	23,0	45,9
Lodhěřov	19,8	22,7	29,1
Pačejov	32,1	21,4	52,6
Neutrální lokalita	26,0	33,4	30,3

Jednotlivé lokality se liší také v průměrné délce odhadovaného časového horizontu, když nejnižší je u obyvatel lokality Božejovice-Vlksice (15 let), nejvyšší naopak v lokalitě Pačejov (32 let). Poněkud paradoxně tak v pačejovské lokalitě dochází ke kombinaci vysokého podílu těch, kteří se k této otázce nedokáží vyjádřit na jedné straně, a pravděpodobně nejrealističtějšího odhadu těch, kteří se vyslovit dokáží na straně druhé.

Rozdíly zaznamenané z hlediska třídění podle vzdělání se týkaly hlavně velikosti podílu odpovědí neví, který s rostoucím stupněm dosaženého vzdělání výrazně klesal. Podobně tomu bylo i z hlediska srovnání odpovědí mužů a žen, i když u mužů se kromě toho, že méně často uváděli, že nevědí, se častěji vyskytovaly delší časové odhady než u žen. Z hlediska věku ke kratším časovým údajům v odpovědích inklinovali více mladí lidé do 30 let.

5.1.4. Znalost některých opatření a technických kroků v souvislosti s vybudováním hlubinného úložiště

Souhrn

Kroky, které by předcházely samotné zprovoznění hlubinného úložiště, jsou vnímány jak v celkové populaci, tak v jednotlivých lokalitách. Zde navíc přesvědčení, že předcházet budou, dosahuje vysokých hodnot podílů sahajících přes dvě třetiny dotázaných (v obecné populaci panuje v této věci nejistota podstatně častěji). Je samozřejmě otázkou, zda vysoký podíl „správných“ odpovědí vychází ze znalosti nebo pouhých přání, každopádně je toto zjištění signálem, že obyvatelé inkriminovaných regionů takové kroky očekávají. Ostatně jen velmi malé rozdíly mezi jednotlivými lokalitami v tomto případě svědčí o přinejmenším doplňujícím vlivu druhého.

Obyvatelé lokalit

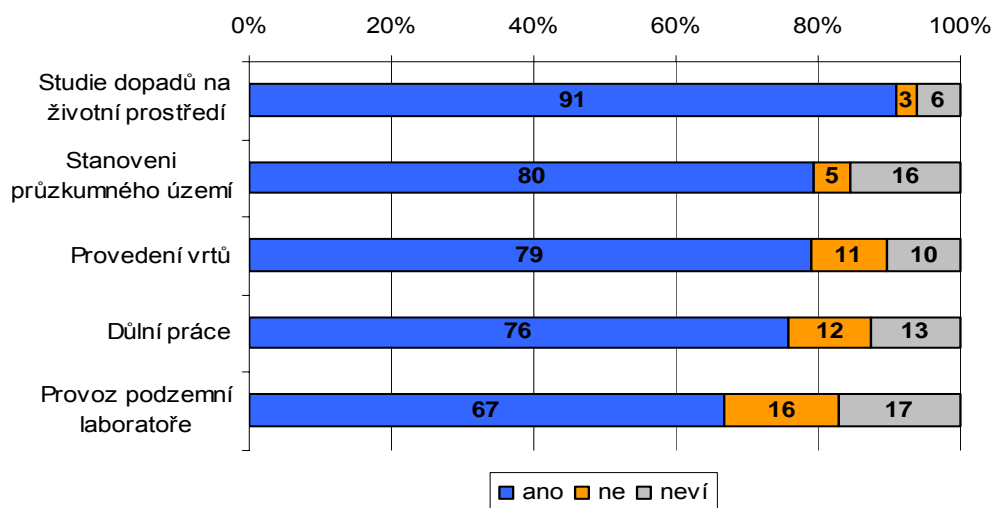
U všech opatření či kroků zařazených do výzkumu výrazně převažovalo mínění, že se pojí s vybudováním hlubinného úložiště.

Graf 9. Znalost některých opatření a technických kroků v souvislosti s vybudováním hlubinného úložiště (%)⁶ - obyvatelé lokalit

---

⁶ Otázka: „Myslíte si, že s vybudováním hlubinného úložiště jsou spojena následující zákonná opatření nebo technické kroky?“

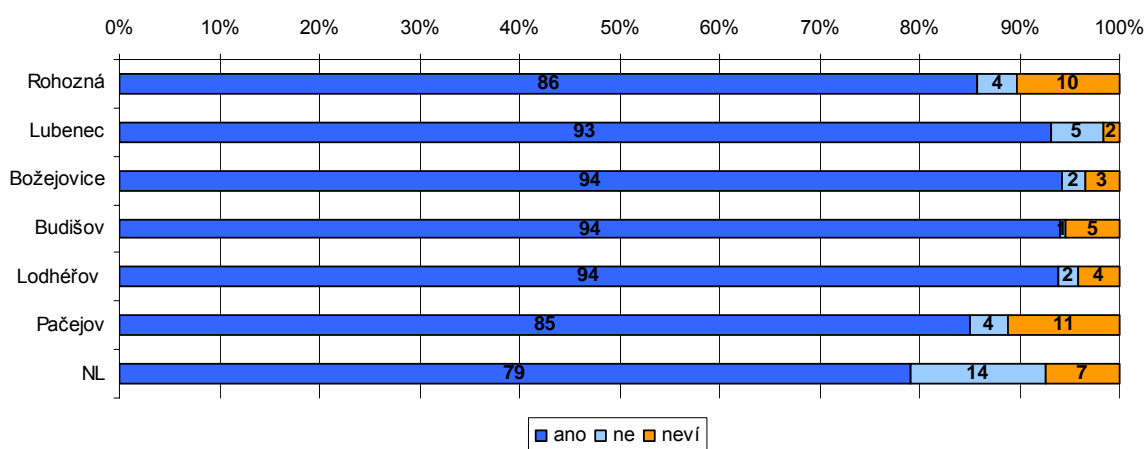
- a) Stanovení průzkumného území ministerstvem životního prostředí.
- b) Provedení vrtů na základě souhlasu vlastníků pozemků.
- c) Provoz podzemní laboratoře, která by zkoumala vlastnosti místního horninového masivu.
- d) Důlní práce.
- e) Studie dopadů na životní prostředí.“

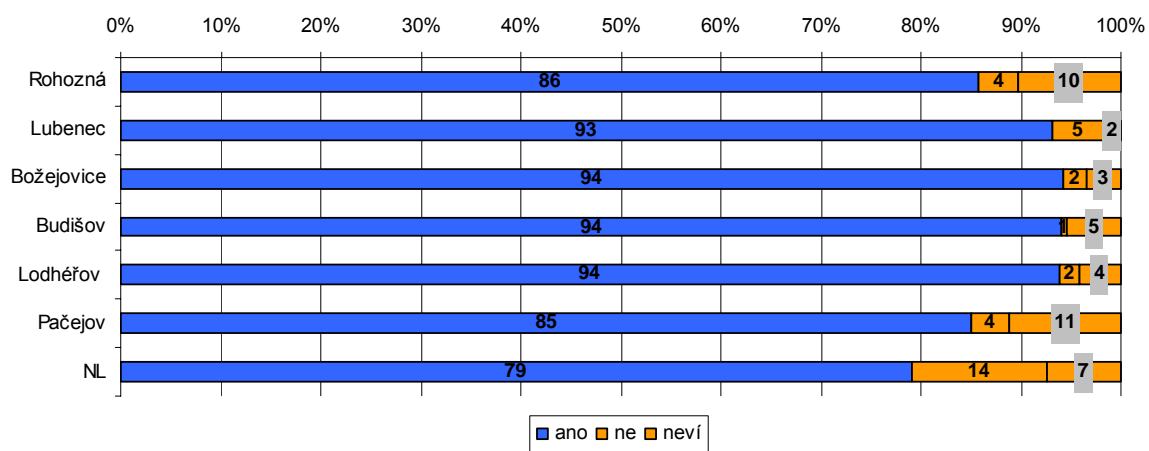
Relativně největší jistotu dotázaní z vybraných lokalit vykazovali u položky studie dopadů na životní prostředí, kde se podíl odpovědí „ano“ pohyboval v průměru za vytipované lokality okolo 90 %, relativně nejnižší podíl souhlasu v průměru okolo dvou třetin se objevoval u provozu podzemní laboratoře, která by zkoumala vlastnosti místního horninového masivu.

Mezi vytipovanými lokalitami se v jednotlivých položkách objevují dílčí rozdíly. Zejména v lokalitě Rohozná se respondenti častěji uchýlovali k odpovědi „neví“ a méně často předložené kroky spojovali s vybudováním hlubinného úložiště. U všech položek byl podíl odpovědi „ne“ vždy relativně nejvyšší v neutrální lokalitě, i když i zde předkládaná opatření respondenti výraznou většinou s budováním úložiště spojují.

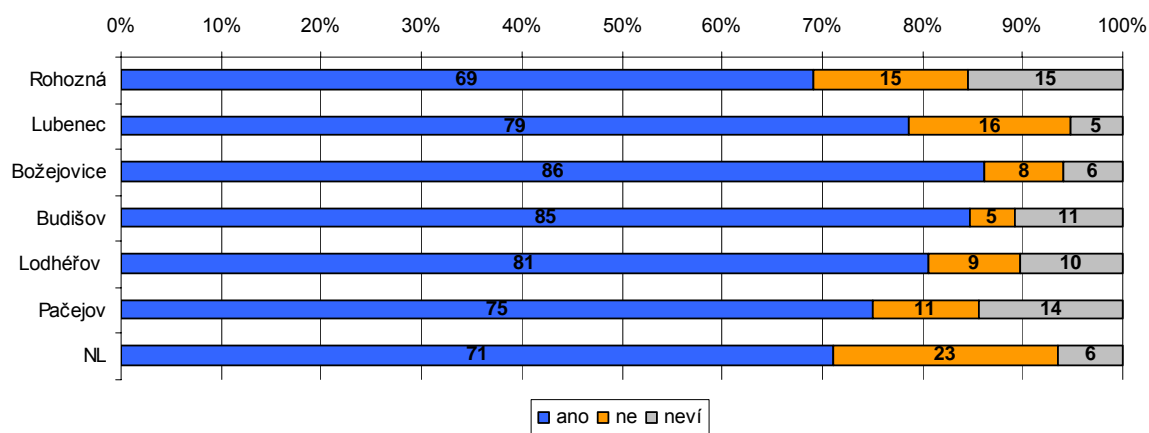
Graf 10. Znalost některých opatření a technických kroků v souvislosti s vybudováním hlubinného úložiště (%) - studie dopadů na životní prostředí

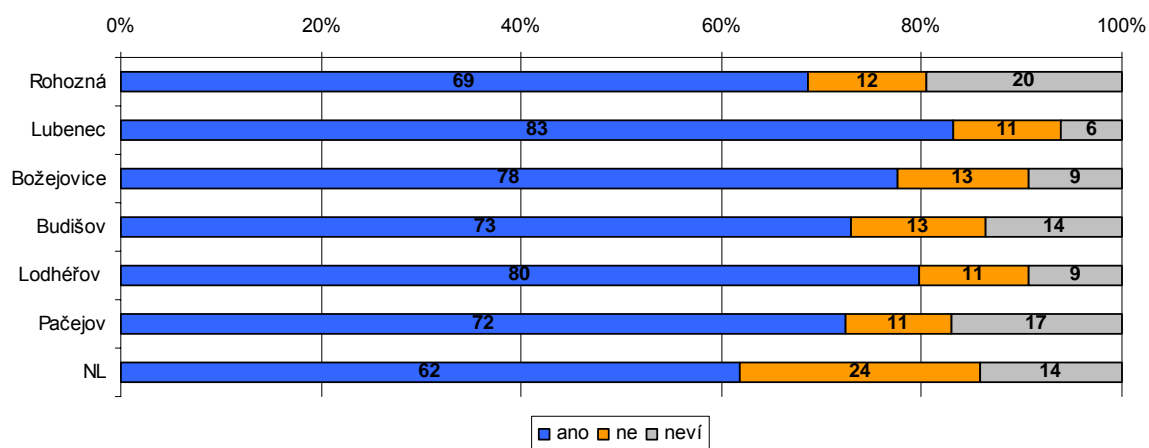
Graf 11. Znalost některých opatření a technických kroků v souvislosti s vybudováním hlubinného úložiště (%) - stanovení průzkumného území ministerstvem životního prostředí

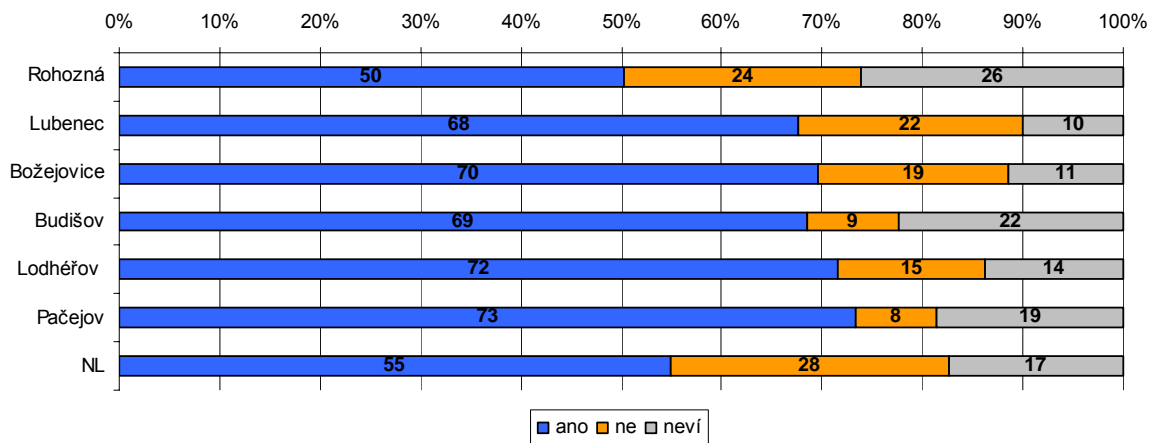
Graf 12. Znalost některých opatření a technických kroků v souvislosti s vybudováním hlubinného úložiště (%) - provedení vrtů na základě souhlasu vlastníků pozemků

Graf 13. Znalost některých opatření a technických kroků v souvislosti s vybudováním hlubinného úložiště (%) - důlní práce

Graf 14. Znalost některých opatření a technických kroků v souvislosti s vybudováním hlubinného úložiště (%) - provoz podzemní laboratoře, která by zkoumala vlastnosti místního horninového masivu

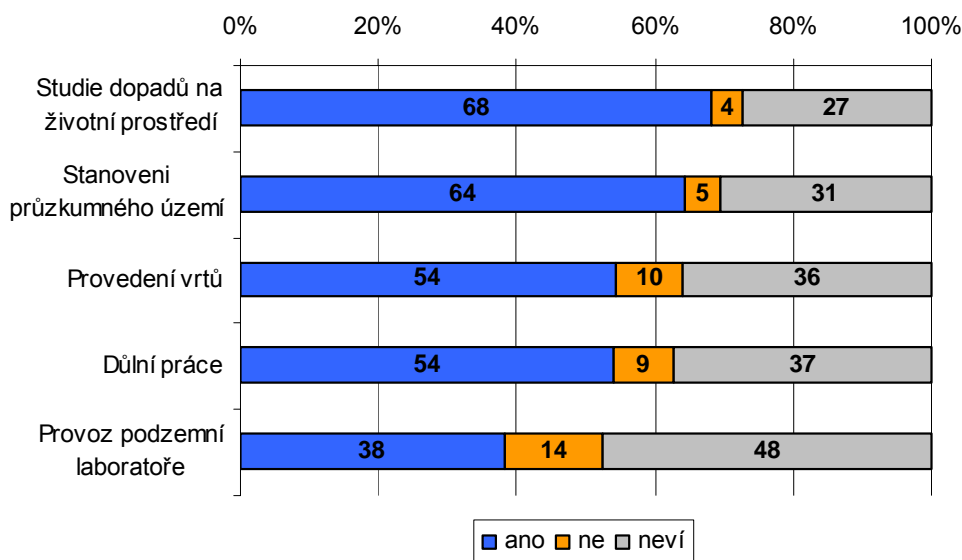
Z hlediska vzdělání byl souhlas prakticky u všech položek častější mezi dotázanými se středoškolským maturitním nebo s vysokoškolským vzděláním, i když u poslední položky s relativně nejvyšším průměrným podílem souhlasících se tyto rozdíly stíraly natolik, že je nelze hodnotit jako statisticky průkazné. Z hlediska pohlaví a věku se výraznější rozdíly neprojeví.

Obyvatelé ČR

Celkově lze konstatovat, že obecná populace České republiky si častěji než obyvatelé inkriminovaných lokalit není jistá, zda jsou uvedená opatření nutná k zřízení hlubinného úložiště. Přesto i zde analogicky platí, že ve většině případů se lidé domnívají, že daný krok je legislativně nutný. Odpovědi, které by popíraly potřebu těchto úkonů, se vyskytovaly v malém zastoupení.

Graf 15. Znalost některých opatření a technických kroků v souvislosti s vybudováním hlubinného úložiště (%) - obyvatelé ČR

U téměř všech uvedených technických kroků převládá názor, že jsou spojeny s výstavbou hlubinných úložišť. Největší podíl souhlasu je zaznamenán v souvislosti se zpracováním studie dopadů na životní prostředí, který deklarovaly více jak dvě třetiny osob (68 %). Nesouhlas v této věci projevilo 5 % a více jak čtvrtina lidí - 27 % - neví. Téměř stejné souhlasné zastoupení bylo zjištěno i ve vztahu ke stanovení průzkumného území ministerstvem životního prostředí (64 %), opačný postoj zastává 5 % lidí a necelá třetina (31 %) se neuměla vyjádřit. V případě provedení vrtů na základě souhlasu vlastníků pozemků a dále důlních prací byly získány velmi podobné struktury odpovědí. U obou těchto opatření se shodně 54 % občanů domnívá, že jsou spojena se zřízením hlubinných úložišť. Zápornou odpověď uvedlo v souvislosti s provedením vrtů 10 % osob a 9 % pak ve vztahu k důlním pracím. Možnost „neví“ vyjádřilo 36 % resp. 37 % dotázaných. S provozem podzemní laboratoře na zkoumání horninového masívu si spojuje vybudování hlubinného úložiště 38 % Čechů, 14 % odpovědělo záporně a téměř polovina (48 %) se neumí rozhodnout.

Analýza třídění druhého stupně ukázala rozdíly především ve vztahu ke vzdělání a k deklarované životní úrovni. U všech uvedených technických opatření vysokoškoláci méně často odpovídali, že neví. V souvislosti se stanovením průzkumného území ministerstvem životního prostředí a se studiem dopadů na životní prostředí častěji oproti jiným vzdělanostním skupinám odpovídali, že tyto kroky jsou spojeny s vybudováním hlubinných úložišť. Lidé se základním či neúplným vzděláním pak uváděli možnost „neví“ častěji, a to v případě stanovení průzkumného území ministerstvem životního prostředí, studie dopadů na životní prostředí a provedení vrtů. U prvních dvou jmenovaných úkonů

se pak u nich méně často objevuje kladný názor. Z hlediska deklarované životní úrovně odpovídali variantou „neví“ méně často lidé, kteří vidí svou životní úroveň jako dobrou, a to ve vztahu ke všem uvedeným technickým opatřením kromě zbudování podzemní laboratoře. Vzhledem k nutnosti vytvoření studie dopadů na životní prostředí se pak častěji vyjadřovali kladně. Z hlediska tohoto opatření naopak lidé se špatnou životní úrovní odpovídali častěji, že „neví“ a méně často „ano“.

5.2. Obavy a potenciální přínosy spojované s HÚ

Část šetření zaměřená na obavy, které obecně představují přirozený aspekt percepce jaderné problematiky ze strany veřejnosti, se soustředila specificky na otázky spojené s radioaktivními odpady a hlubinným úložištěm. Konkrétně zjišťovala, zda si lidé myslí, že je možné vybudovat naprosto bezpečné úložiště pro tyto materiály, čeho přesně i do jaké míry se v této souvislosti případně obávají a zda připouštějí možnost určitých přínosů danému regionu.

Souhrn

V obecné rovině je zřetelné, že možné obavy a odmítání vybudování hlubinného úložiště mohou mít výraznou oporu v přesvědčení, že takové zařízení nemůže být zcela bezpečné. Toto sdílí takřka polovina obyvatel vytipovaných lokalit. Nepřekvapí proto, že jsou obavy ve velké míře vyjadřovány také v souvislosti s konkrétními aspekty výstavby nebo provozu úložiště, a to zejména takovými, jako je havárie, nebezpečí při přepravě odpadů, ohrožení zdraví obyvatel a dopadů na životní prostředí. Míra, ani struktura obav obyvatel lokalit však není v rozporu s vnímáním široké veřejnosti v České republice, která má na tuto tematiku téměř shodný pohled, byť do ní osobně není tak hluboce vtažena. Jinými slovy tyto obavy nelze vnímat jako specifikum vytipovaných lokalit, vzniklých v důsledku působení různých tvůrců veřejného mínění v místě (ačkoli i tento vliv lze v určité podobě vysledovat), spíše je třeba je chápat jako konkrétní projevy obecnějších postojů obyvatel v otázkách jaderné energetiky nebo zátěže určitých regionů výstavbou potenciálně nebezpečných zařízení.

Tomu ostatně odpovídají i podobné názory obyvatel lokalit a celé České republiky ve věci možných přínosů hlubinného úložiště danému regionu. Byť se mírně liší v pořadí jednotlivých pozitiv i v celkové míře, v jaké je připouštějí, obecně lze říci, že je pohled na tuto otázku u obou souborů velmi podobný (nestalo se kupříkladu to, že by populace ČR očekávala zvýšení prestiže regionu, který řeší problém celé společnosti, zatímco místní obyvatelé by takovou možnost připustit odmítali). Současně je však také patrné, že dimenze obav má obecně jaksi větší podporu než dimenze přínosů, neboli: v souvislosti s hlubinným úložištěm jsou dominantně vnímána nebezpečí a negativní aspekty, přínosy a pozitivní aspekty hrají až druhotnou roli.

Působení různých tvůrců veřejného mínění v místě se v určité míře dá vystopovat také, neboť lokality se poměrně systematicky liší jak v míře vyjadřovaných obav, tak ve vnímání možných přínosů. Z tohoto hlediska lze na jednom konci vidět lokalitu Budišov, jejíž obyvatelé vyjadřují obavy v nejmenší míře a současně nejčastěji připouštějí možné

přínosy úložiště, na druhém konci pak lokalitu Pačejov, která vede v obavách i skepsi k možným přínosům.

5.2.1. Možnost vybudování bezpečného úložiště

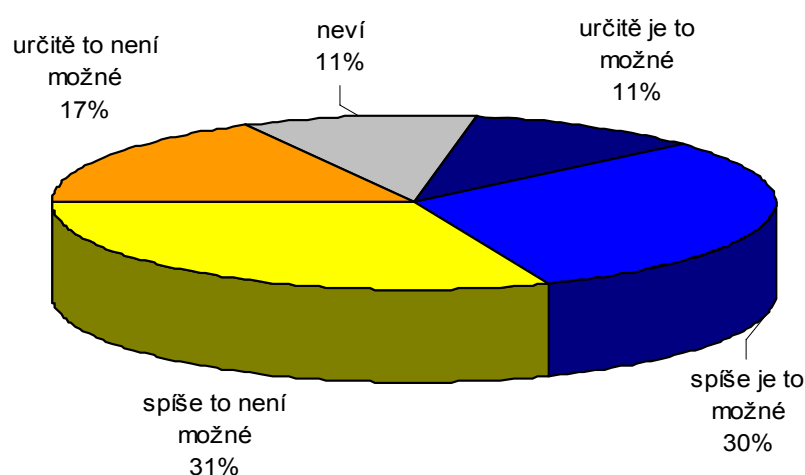
Souhrn

Obyvatelé České republiky, ať už z vytipovaných lokalit, nebo ti osobně přímo nezainteresovaní, se častěji přiklánějí k názoru, že hlubinné úložiště radioaktivních odpadů nemůže být zcela bezpečné. Vcelku pochopitelně je tento postoj důrazněji vyslovován v inkriminovaných lokalitách téměř polovinou obyvatel, byť i mezi lokalitami samotnými jsou v síle tohoto přesvědčení jisté rozdíly. Nejsilněji je zastoupeno v lokalitách Božejovice-Vlksice a Pačejov, opačný názor je naopak nejčastěji přítomen v lokalitě Budišov. Názor na možnost bezpečného úložiště je evidentně ovlivňován vzděláním, když s jeho růstem stoupá kladné hodnocení otázky, a také informovaností a povědomím o souvisejících tématech. I zde platí, že čím více se lidé zajímají a čím přesnějšími informacemi disponují, tím spíše se jim zdá možnost zbudování bezpečného úložiště reálnější.

Obyvatelé lokalit

V otázce, zda lze vybudovat naprosto bezpečné úložiště radioaktivních odpadů, ve vytipovaných lokalitách převažovala vyjádření, že to možné není.

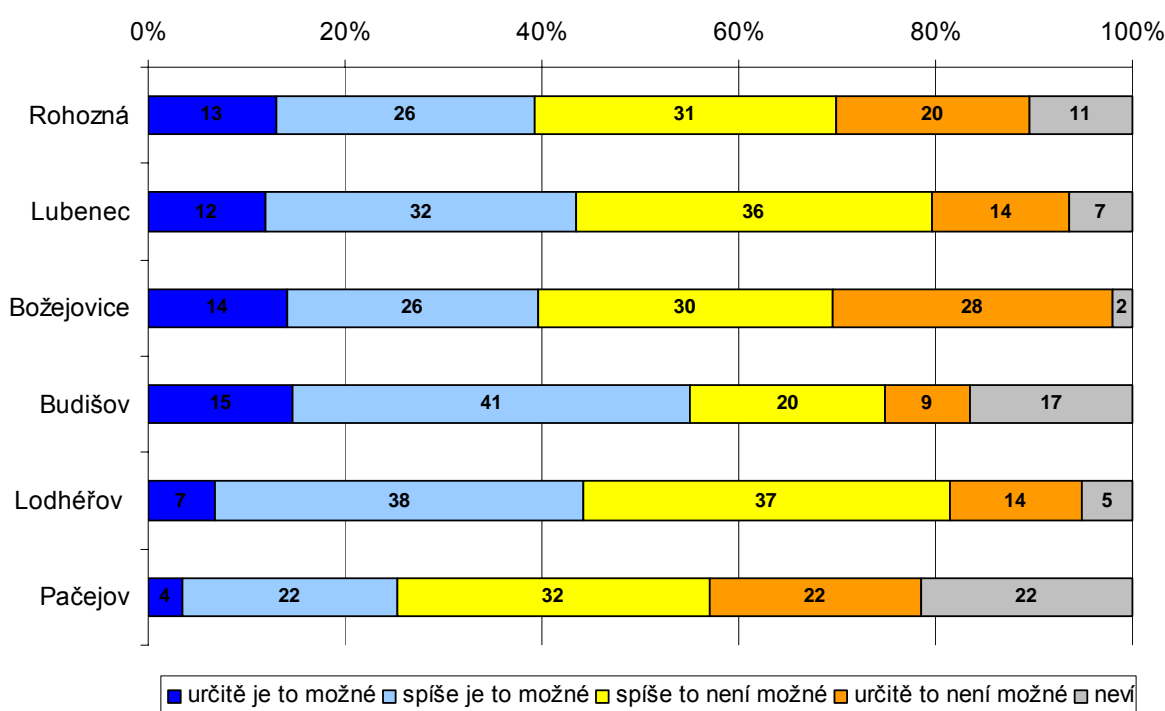
Graf 16. Lze vybudovat naprosto bezpečné úložiště?⁷ – vytipované lokality

⁷ Otázka: „Myslíte si, že je možné vybudovat hlubinné úložiště tak, aby bylo naprosto bezpečné? Určitě je to možné, spíše je to možné, spíše to není možné, určitě to není možné?“

Vybrané lokality se ovšem navzájem dosti výrazně lišily, když v lokalitě Budišov optimistická vyjádření v tomto ohledu dokonce zřetelně převažovala, zatímco v lokalitách Pačejov či Božejovice – Vlksice byl poměr mezi optimistickými a pesimistickými názory na možnost vybudování zcela bezpečného úložiště více nakloněn ve prospěch skeptiků. Jednotlivé lokality se také v některých případech výrazně lišily, pokud jde o podíl nerozhodných vyjádření. Ten byl zřetelně vyšší právě v lokalitě Pačejov, kde tvořil více než pětinu odpovědí, zatímco v lokalitě Božejovice – Vlksice byl jen minimální s podílem 2 %. V porovnání s neutrální lokalitou však lidé z vytipovaných oblastí hodnotili možnost vybudování zcela bezpečného úložiště vesměs příznivěji.

Graf 17. Lze vybudovat naprosto bezpečné úložiště?⁸ – jednotlivé lokality

Z hlediska vzdělání optimismus ve vztahu k možnosti vybudovat zcela bezpečné úložiště roste s jeho nejvyšší dosaženou úrovní, přičemž mezi absolventy vysokých škol už převažuje mínění, že je možné vybudovat naprosto bezpečné úložiště (55,4 %) nad názorem opačným (40,0 %). Analýza podle sociodemografických znaků dále ukázala, že mírně optimističtější jsou v daném ohledu muži (46,1 % : 44,2 %) než ženy (36,3 % : 52,4 %) a lidé ve věku do 30 let (47,0 % : 41,2 %) než lidé ve věku od 50 let výše (35,0 % : 53,1 %).

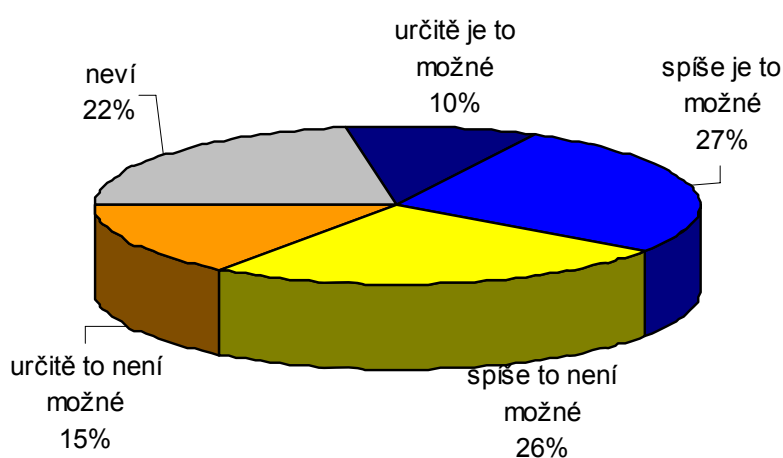
⁸ Otázka: „Myslíte si, že je možné vybudovat hlubinné úložiště tak, aby bylo naprosto bezpečné? Určitě je to možné, spíše je to možné, spíše to není možné, určitě to není možné?“

Zřetelně optimističtější ve vztahu k možnosti vybudovat naprosto bezpečné úložiště jsou také dotázaní, kteří příznivě hodnotí dostupnost informací o hlubinném úložišti (48,0 % : 43,9 %), než respondenti hodnotící dostupnost těchto informací kriticky (34,7 % : 56,4 %).

Obyvatelé ČR

Také v rámci celé české veřejnosti mírně převládá názor, že vybudovat hlubinné úložiště tak, aby bylo naprosto bezpečné, možné není. Tento záporný postoj zastávají dvě pětiny populace (26 % míní, že to spíše není možné, 15 % se domnívá, že to určitě není možné). Na druhé straně v bezpečnost hlubinných úložišť věří 37 % lidí (27 % soudí, že je spíše možné zřídit naprosto bezpečné úložiště a 10 % si myslí, že je to možné určitě). Přibližně pětina osob (22 %) neví, jak se k této otázce postavit, což je opět více, než tomu bylo v případě jednotlivých lokalit.

Graf 18. Je možné vybudovat naprosto bezpečné hlubinné úložiště?

Opět jsou v této věci optimističtější vysokoškoláci, kteří častěji míní, že je spíše možné vybudovat úložiště, které by bylo naprosto bezpečné, přičemž odpověď „neví“ se u této vzdělanostní skupiny vyskytuje méně často.

Dá se také říci, že Češi, kteří mají o situaci kolem radioaktivních odpadů a hlubinných úložišť větší povědomí, častěji soudí, že hlubinná úložiště mohou být bezpečná. Lidé, kteří se domnívají, že radioaktivní odpad je dočasně skladován, poněvadž řešení bude přijato až v budoucnu, a také osoby, podle kterých je odpad ukládán do podzemních úložišť, se častěji vyjadřují pro možnost, že tato úložiště mohou

být bezpečná. Stejně tak čeští občané, kteří míní, že v současné době jsou pro zřízení hlubinného úložiště vytipována vhodná území v ČR, též častěji věří v jejich bezpečnost. Podobná situace je i u Čechů, kteří zastávají stanovisko, že současná česká společnost si musí problém radioaktivních odpadů vyřešit sama, ti také častěji vyslovovali názor, že hlubinné úložiště může být bezpečné. Pokud se podíváme na analýzu z hlediska toho, zda si lidé jednotlivá technická opatření spojují s vybudováním úložišť, pak je možné konstatovat, že ve všech případech se Češi, kteří soudí, že jednotlivá zákonná opatření doprovázejí zřízení úložiště, častěji vyslovovali pro možnost vybudování bezpečných hlubinných úložišť.

Je tedy evidentní, že vyšší informovanost a důvěra v legislativní ošetření procesu budování hlubinného úložiště zvyšuje důvěru v jeho bezpečnost.

5.2.2. Obavy v souvislosti s hlubinným úložištěm

Souhrn

Obyvatelé vytipovaných lokalit nemají jiné obavy, než jaké by podle obecné populace České republiky mít měli (struktura obav obou souborů je v zásadě podobná), a v absolutní výši svých obav nepřekračují míru, kterou by podle obyvatel České republiky měly dosahovat (podíly lidí, kteří vyjadřují obavy, jsou podobné v lokalitách i v celé České republice). Ta je obecně poměrně vysoká, neboť u všech zmíněných položek překračuje minimálně padesátiprocentní hranici, u většiny z nich pak i hranici 70 %.

Struktura i výše konkrétních obav v souvislosti s hlubinným úložištěm je tedy v zásadě stejná, ať už je posuzují obyvatelé vytipovaných lokalit, nebo obecná populace České republiky. Na prvních místech jsou zmiňovány obavy z přepravy odpadů, dopadů na zdraví obyvatel nebo havárie. Nejméně obávat se je pak třeba útoku na úložiště, ruchu během provozu a poškození prestiže regionu. Oproti celkové populaci jsou v lokalitách silněji vnímány aspekty poškození životního prostředí, nezainteresovaní obyvatelé si zase o něco více představují negativní aspekty života v obavách.

Jednotlivé lokality se v míře obav z jednotlivých aspektů liší, přičemž celkově jsou obavy nejsilnější v lokalitě Pačejov, nejslabší naopak v lokalitě Budišov.

Obyvatelé lokalit

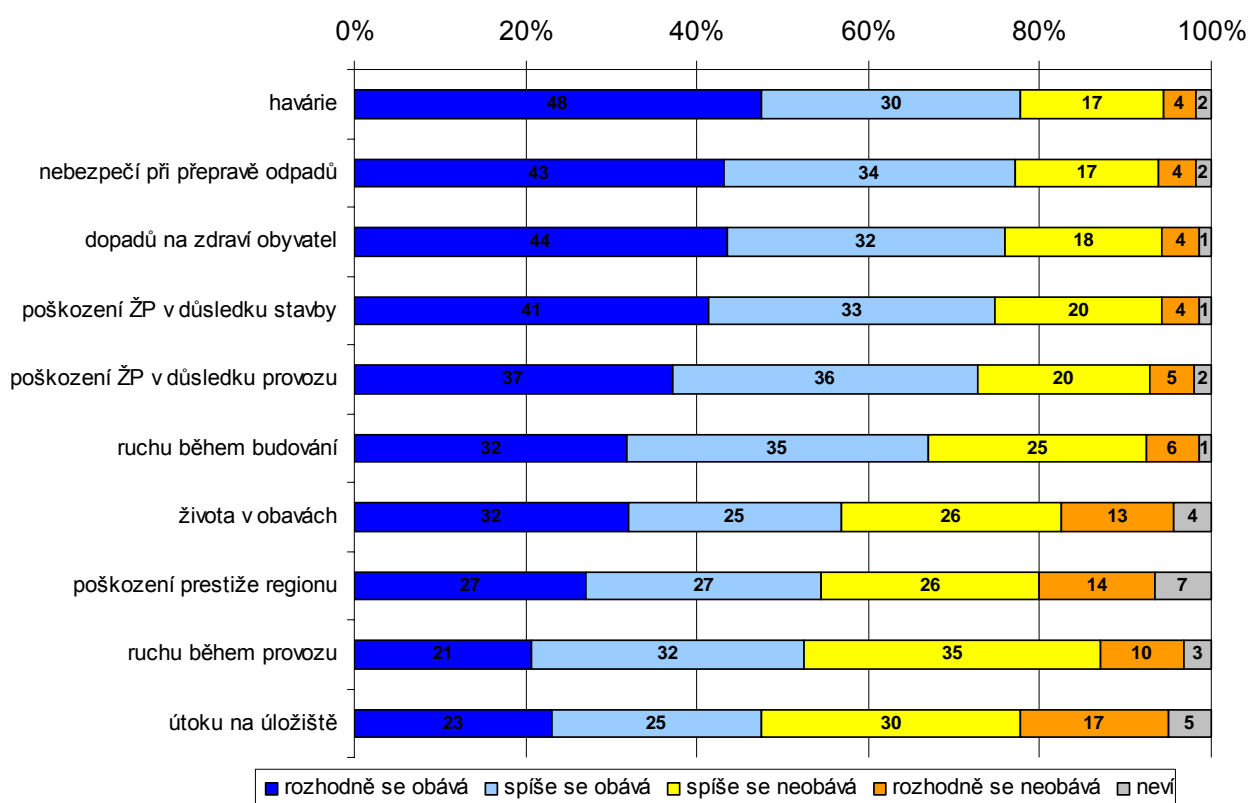
Samotným příčinám obav v souvislosti s hlubinným úložištěm se věnovala baterie otázek zahrnující v jednotlivých položkách možná rizika či aspekty stavby, existence a provozu hlubinného úložiště radioaktivních odpadů, jež jsou v této souvislosti často zmiňovány nebo které by alespoň mohly jako relevantní přicházet v úvahu.⁹

Šetření ukázalo, že ve vytipovaných lokalitách obavy více či méně převažují u většiny zkoumaných položek. Výjimku v tomto ohledu představoval prakticky jen eventuální útok na hlubinné úložiště, kde podíl lidí vyjadřujících obavy a těch, kdo z tohoto naopak obavy nepociťují, byl zcela vyrovnaný.

---

⁹ Otázka: „Do jaké míry se v souvislosti s hlubinným úložištěm obáváte následujících věcí: dopadů na zdraví obyvatel, poškození životního prostředí v důsledku stavby, poškození životního prostředí v důsledku provozu, ruchu během budování, ruchu během provozu, nebezpečí při přepravě radioaktivních odpadů do úložiště, havárie, útoku na úložiště, např. ze strany teroristických skupin, poškození prestiže Vašeho regionu, toho, že byste v jeho blízkosti žil v neustálých obavách?“

Graf 19. Míra obav v souvislosti s hlubinným úložištěm – obyvatelé lokalit

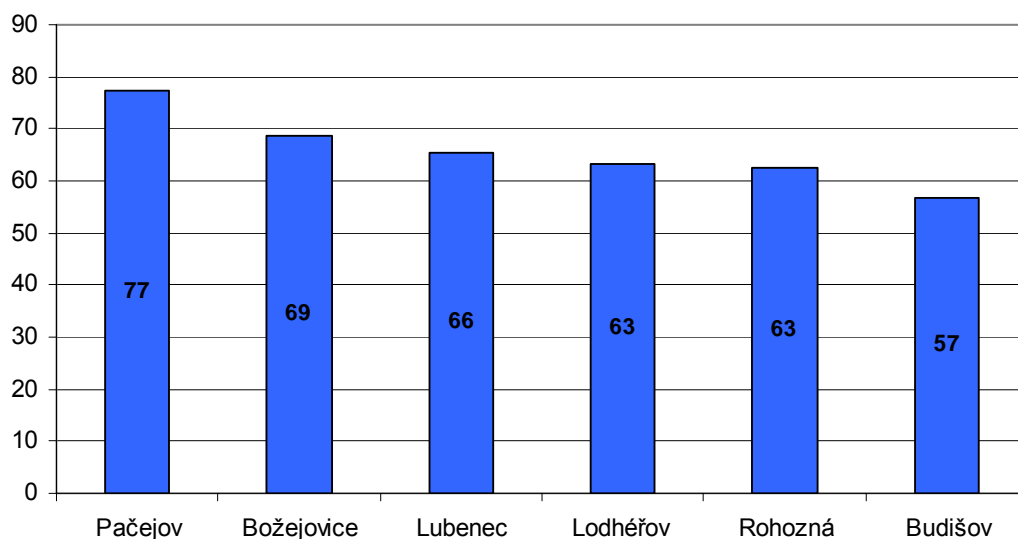

Relativně nejčtenější a také nejintenzivnější pocity obav se vcelku pochopitelně objevily v souvislosti s možnou havárií, nebezpečím při přepravě radioaktivních materiálů, dopady na zdraví obyvatel a rovněž s poškozením životního prostředí při stavbě hlubinného úložiště.

U všech položek však byly zaznamenány podstatné rozdíly mezi jednotlivými lokalitami. (Detailní grafy výsledků pro jednotlivé lokality viz v příloze 1.) Vesměs nižší a u většiny položek i nejnižší úroveň obav se objevovala ve vyjádřeních respondentů z lokality Budišov, naopak nad průměrem ve vyjadřování obav se většinou pohybovali dotázaní z lokalit Božejovice – Vlksice a Pačejov. V případě lokality Lodhéřov se úroveň a intenzita deklarovaných obav u některých položek pohybovala zřetelně pod průměrem (obavy z útoku na úložiště, obavy z poškození prestiže regionu), v jiných případech byla naopak relativně vyšší (obavy z havárie, nebezpečí při dopravě radioaktivních materiálů či dopadů na zdraví lidí).

Celková míra obav v jednotlivých lokalitách variuje mezi průměrně 57 % obávajících se v lokalitě Budišov a průměrně 77 % obávajících se v lokalitě Pačejov. Pačejov je tedy evidentně lokalitou, v níž pociťují obyvatelé obecně obavy nejčastěji, V ostatních lokalitách je míra obav víceméně vyrovnaná.

Graf 20. Souhrnná míra obav v souvislosti aspekty vybudování hlubinného úložiště

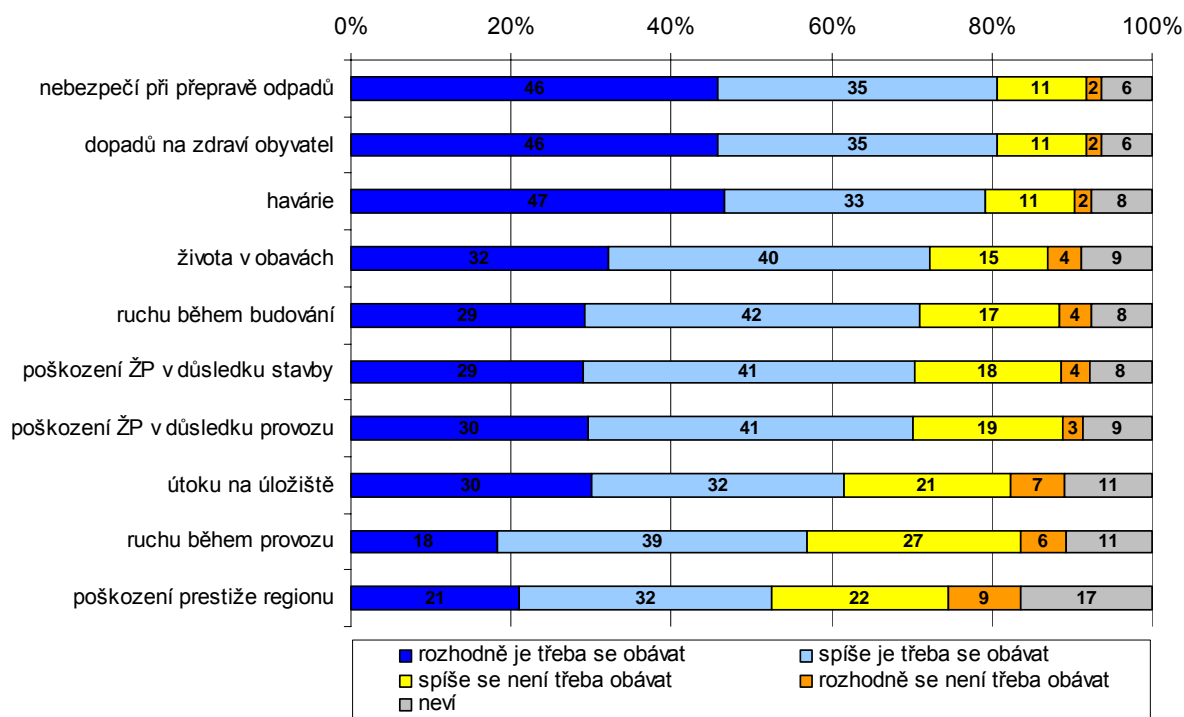
Pozn.: Souhrnné hodnoty udávají průměrný podíl obyvatel, který vyjádřil obavy v souvislosti s předloženými aspekty.

Podle sociodemografického členění tendenci k nižším obavám vykazovali u všech či alespoň naprosté většiny položek vysokoškolsky vzdělaní respondenti, muži a dotázaní ve věku do 30 let. Naopak vyšší míra obav se vyskytla u všech položek ze strany žen a dotázaných nad 50 let věku.

Obyvatelé ČR

U všech uvedených skutečností převládá v rámci české populace názor, že je třeba se jich obávat, a to poněkud překvapivě v míře dokonce o něco vyšší než v samotných lokalitách.

Graf 21. Obavy v souvislosti s hlubinným úložištěm – obyvatelé ČR

Nejrizikověji vnímá české obyvatelstvo přepravu radioaktivních odpadů a nebezpečí havárie. Obavy v této věci vyjádřilo 81 % resp. 80 % Čechů. Naopak postoj, že není proč se obávat, zastává shodně v obou případech 13 % lidí. Podle přibližně sedmi z deseti českých obyvatel je třeba se obávat dopadů na zdraví, dále možnosti, že lidé bydlící v blízkosti hlubinného úložiště budou žít v neustálých obavách, a také ruchu během budování, poškození životního prostředí samotnou stavbou a poškození životního prostředí provozem. Na druhé straně opačné stanovisko ve vztahu ke všem těmto uvedeným skutečnostem zastává zhruba jedna pětina lidí. Tři pětiny české veřejnosti (61 %) se pak obávají možnosti útoku na hlubinné úložiště ze strany teroristických skupin, ovšem více jak čtvrtina osob (28 %) jejich strach nesdílí. Necelé tři pětiny českých občanů (57 %) pociťují obavy kvůli ruchu během provozu, třetina (32 %) tuto věc jako důvod k obavám nevnímá. O něco méně lidí vidí rizikově poškození prestiže regionu (53 %), 31 % se pak této možnosti neobává.

Méně obav se vyskytuje na straně mužů a vysokoškolsky vzdělaných osob. Muži častěji než ženy nepociťují strach ve vztahu k dopadům na zdraví, poškození životního prostředí provozem, havárii, ruchu během provozu a k obavám obyvatel žijícím v blízkosti hlubinného úložiště. Podobně vysokoškoláci se častěji neobávají především dopadů na zdraví, poškození životního prostředí provozem a havárie. Ekonomicky aktivní a vedoucí zaměstnanci se pak častěji domnívají, že není důvod ke strachu v souvislosti

s dopadem na zdraví a stejný postoj mají častěji také lidé s dobrou životní úrovní, a to ve vztahu k poškození prestiže regionu.

5.2.3. přínosy vybudování hlubinného úložiště

Souhrn

Možné přínosy vybudování hlubinného úložiště jsou vnímány jak obyvateli inkriminovaných regionů, tak obecnou populací České republiky. Oba soubory se ovšem liší jak v míře očekávání přínosů, tak také v jejich struktuře.

Celkově je z hlediska možných přínosů pozitivnější pohled obyvatel celé ČR, kteří je vnímají častěji než obyvatelé, kterých se věc bezprostředně dotýká – ti naopak častěji možnost přínosů nepřipouštějí. Jako přínos jsou v lokalitách nejčastěji zmiňovány podpora a dotace ze strany státu, ty jsou z hlediska celé společnosti až na místě třetím. Obyvatelé České republiky nejčastěji jako přínos vnímají vznik pracovních příležitostí, ať už při výstavbě, nebo při provozu hlubinného úložiště (tyto jsou v lokalitách na druhém, resp. třetím místě). Zvýšení životní úrovně nebo prestiže regionu je oběma soubory shodně hodnoceno velmi skepticky.

V úrovni očekávání možných přínosů se jednotlivé regiony odlišují, když nejoptimističtější postoje jsou vyjadřovány v lokalitě Budišov a Rohozná, nejpesimističtější v lokalitě Pačejov.

Obyvatelé lokalit

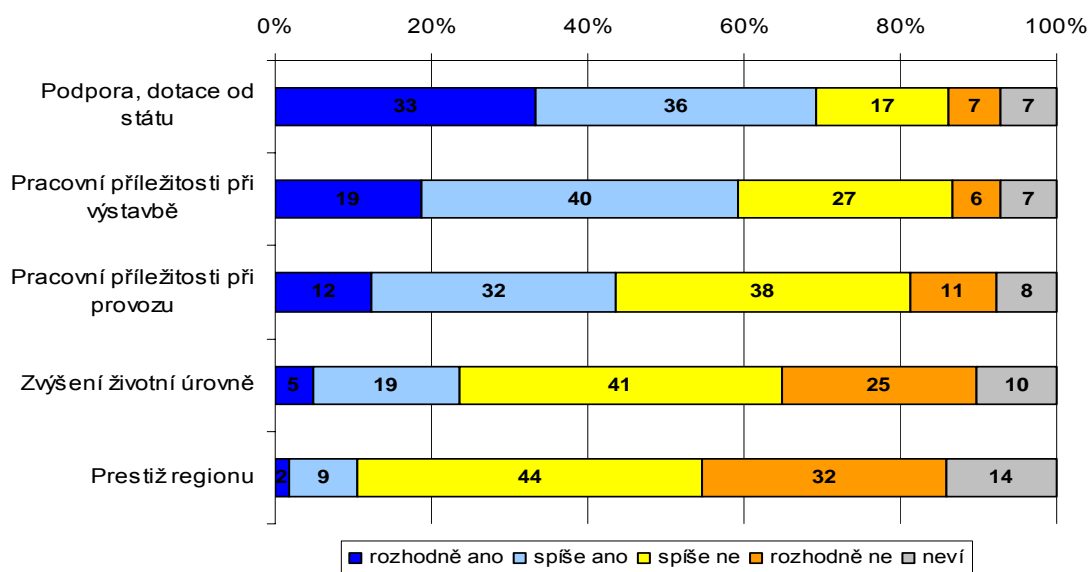
Kromě obav, jež představují stinnou stránku věci, se šetření pokoušelo také zjistit, jak veřejnost ve vytipovaných lokalitách vnímá možné přínosy vybudování hlubinného úložiště v jejich regionu pro ně samotné či pro lokalitu, ve které žijí.¹⁰

Šetření ukázalo, že v průměru většina respondentů z vytipovaných lokalit vidí možný přínos ve zvýšené podpoře lokality ze strany státu a ve vytvoření pracovních příležitostí v souvislosti s budováním hlubinného úložiště. Obdobný přínos v souvislosti s provozem hlubinného úložiště však podle vlastního vyjádření předpokládá už jen menší část dotázaných tvořících o málo více než dvě pětiny, zlepšení životní úrovně jen necelá čtvrtina a vzestup prestiže lokality asi desetina.

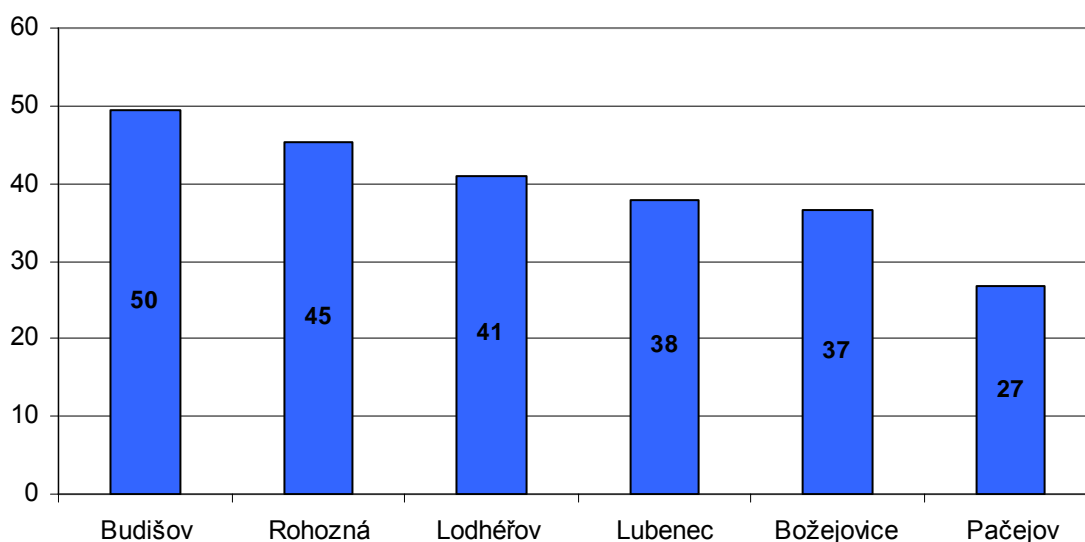
¹⁰ Otázka: „Lidé většinou vnímají na věcech současně jejich kladné i záporné stránky. Myslíte si na druhé straně, že by hlubinné úložiště mohlo lokalitě něco pozitivního přinést? Pracovní příležitosti při jeho výstavbě, pracovní příležitosti při jeho provozu, podporu nebo dotace ze strany státu, zvýšení životní úrovně, prestiž místa, které řeší problém celého státu/společnosti?“

Graf 22. Možná pozitiva hlubinného úložiště – obyvatelé lokalit

I v tomto směru se mezi jednotlivými lokalitami objevovaly zřetelné rozdíly. V každém ohledu skeptičtěji možné přínosy hodnotili dotázaní z lokality Pačejev, spíše příznivější oproti průměru se jeví soudy vyjadřované respondenty v lokalitách Budišov a Rohozná.

Graf 23. Průměrná míra přesvědčení o možných přínosech v souvislosti s vybudováním hlubinného úložiště

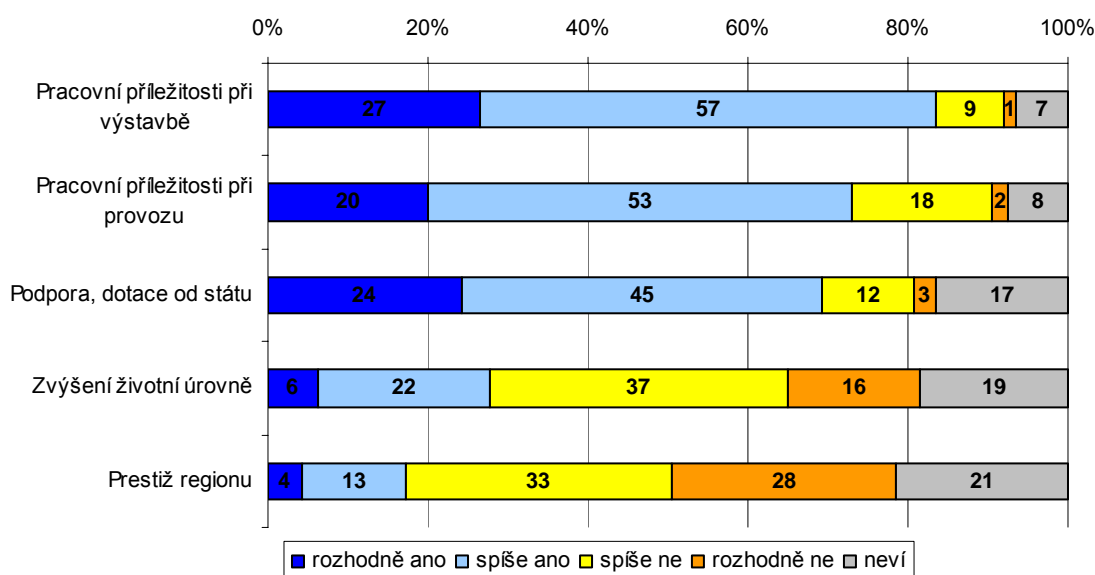
Pozn.: Souhrnné hodnoty udávají průměrný podíl obyvatel, který u daných položek vyjádřil názor, že by mohlo k takovému přínosu dojít.

Názory respondentů z neutrální lokality se od mínění dotázaných z míst vytipovaných pro možné vybudování úložiště výrazněji odchýlily v otázce prestiže, u které byl podíl souhlasu v neutrální lokalitě podstatně vyšší. (Detailní grafy výsledků pro jednotlivé lokality viz v příloze 2.)

Obyvatelé ČR

Česká veřejnost spatřuje přínos hlubinných úložišť především ve spojitosti s možností rozšíření pracovních příležitostí. Na druhé straně souvislost mezi hlubinným úložištěm a zvýšením životní úrovně či posílením prestiže daného místa vidí nejméně Čechů.

Graf 24. Možná pozitiva hlubinného úložiště – obyvatelé ČR

Přibližně osm z deseti českých občanů (83 %) se domnívá, že pozitivum hlubinného úložiště může spočívat v rozvoji pracovních příležitostí během výstavby, desetina Čechů pak s tímto postojem nesouhlasí. Z hlediska vzniku pracovních míst při samotném provozu hlubinných úložišť jsou postoje české veřejnosti dosti podobné jako v předchozím případě. Pouze o 10 procentních bodů stoupl podíl osob s nesouhlasným stanoviskem na úkor lidí, kteří soudí, že hlubinné úložiště by rozvoj pracovních míst při provozu mohlo přinést. Podíl nerozhodnutých lidí zůstal stejný jako u předchozího tvrzení (7 %). Další skutečností je podpora či dotace ze strany státu, což vidí jako možné pozitivum, 69 % Čechů. Opačný postoj zaujímá 15 % a 16 % lidí pak neumělo tento dotaz zodpovědět. S výrazným odstupem pak z hlediska podílu souhlasných odpovědí následuje tvrzení o zvýšení životní úrovně. Na tuto skutečnost jako na možný klad pohlíží více jak čtvrtina českých občanů (28 %), avšak nesouhlasný postoj v tomto případě

převážil a vyjádřila jej více jak polovina osob (53 %). Téměř pětina (19 %) pak nemá názor. Jednoznačně nejmenší podíl Čechů si spojuje vybudování hlubinného úložiště se zvýšením prestiže příslušného místa – necelá pětina (17 %). Naopak tři pětiny (61 %) lidí míní, že vybudování hlubinného úložiště prestiž dané lokality nezvýší. Pětina (22 %) neví, jak se k této věci vyjádřit.

Jednotlivé sociodemografické skupiny české populace odpovídaly na otázky o možných pozitivích hlubinných úložišť ve většině případů bez větších rozdílů.

5.3. Postoje k řešení problému s radioaktivními odpady

Souhrn

V přímé otázce na vybudování úložiště radioaktivních odpadů se projevuje tzv. NIMBY efekt, tedy vědomí nutnosti otázku řešit, vypořádat se s ní vlastními silami a v tomto čase, nicméně současně s tím odpor k tomu, aby tomu bylo na úkor vlastního pohodlí nebo bezpečnosti. Tento efekt se objevuje prakticky ve všech podobných případech od zřízení uprchlického tábora, přes spalovnu odpadu až po jaderná zařízení. Není tedy překvapivé, že se objevuje i v případě úložiště radioaktivních odpadů.

Je evidentní, že obyvatelé České republiky, a to v neméně míře i ve vytipovaných lokalitách, jsou si vědomi naléhavosti problému i nutnosti jej řešit v rámci České republiky a v současné chvíli. Současně se ovšem důrazně staví proti tomu, aby bylo úložiště zbudováno právě na jejich katastrálním území a v souvislosti s tím dominantně odmítají i kroky, které by vedly k přípravě takové stavby. Vůbec nejsilnější odpor lze z tohoto hlediska zaznamenat v lokalitě Pačejov, silný je však i v ostatních lokalitách. Odmítání všech kroků souvisejících s budováním hlubinného úložiště je častější mezi ženami, roste současně s věkem obyvatel, slábne naopak s výší jejich vzdělání.

Pokud již lidé uvažují o lokalitách zatížených některými problematickými stavbami, jako je např. dálnice, chemická továrna, jaderná elektrárna nebo hlubinné úložiště radioaktivního odpadu, pak vcelku jednomyslně (bez rozdílu mezi obecnou populací České republiky a obyvateli vytipovaných lokalit) podporují myšlenku kompenzací pro takovéto regiony.

Mírné odlišnosti mezi obyvateli potenciálně angažovaných lokalit a obecnou populací České republiky lze najít v názorech na způsob nakládání s takovými dotacemi. Oba soubory chtějí mít vcelku pochopitelně kontrolu nad „svými“ zdroji, proto česká veřejnost o něco častěji podporuje předem daný cíl použití, zatímco obyvatelé lokalit se častěji kloní k variantě definice cílů až na místě. Celkově jsou však struktury poměrně vyrovnané a žádná z alternativ nezískává dominantní podporu ani v obecné populaci, ani na vytipovaných územích. Zdá se proto, že tato otázka prozatím není aktuální ani v samotných inkriminovaných lokalitách a že jejich obyvatelé se na tuto problematiku prozatím dívají spíše nezainteresovanou optikou běžných občanů.

5.3.1. Řešení problému vlastních radioaktivních odpadů

Souhrn

Obyvatelé České republiky včetně těch, kteří obývají území vhodná pro výstavu úložiště, si jednoznačně uvědomují nutnost vypořádat se s problémem radioaktivních odpadů „teď a tady“. V lokalitách i celé České republice jsou o tom, že se sním musí vypořádat současná česká společnost, přesvědčeni tři ze čtyř obyvatel. V obou případech se najde určitá malá podpora variantě, že by se za nás o odpady postaral někdo jiný (cca desetina), možnost, že bychom je přenechali budoucím generacím, je však využívána téměř nulově.

Je evidentní, že obyvatelé České republiky si uvědomují naléhavost problému a nutnost najít jeho uspokojivé řešení současnou společností a zároveň, že mají silný pocit zodpovědnosti za odpad, který sami produkují. Tato přesvědčení ovšem leží v obecné rovině a nemusejí nutně znamenat ochotu nést tuto odpovědnost a tíhu reálného řešení na vlastních bedrech.

Obyvatelé lokalit

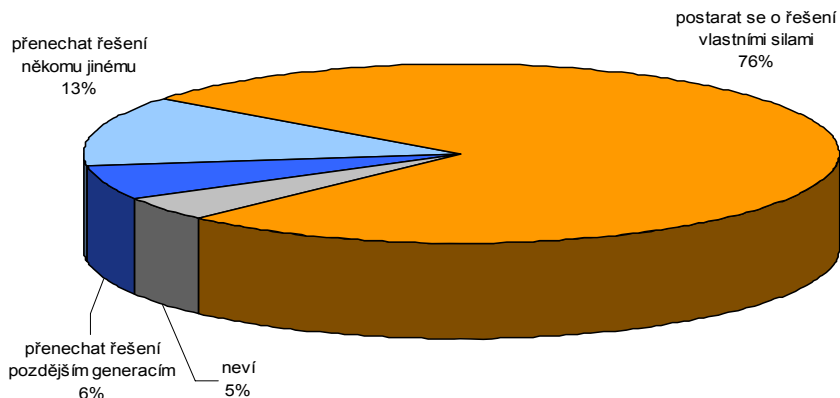
V obecné rovině stávajících postojů a případných řešení v souvislosti s otázkou radioaktivních odpadů šetření bylo zjišťováno, jak by se podle mínění respondentů měla současná česká společnost postavit k problému s vlastními radioaktivními odpady.¹¹

Výrazná většina dotázaných se přiklání k mínění, že by se současná česká společnost měla sama postarat o vlastní radioaktivní odpady, když v lokalitách vyznačených pro případné umístění hlubinného úložiště se v průměru tímto způsobem vyjádřily asi tři čtvrtiny dotázaných.

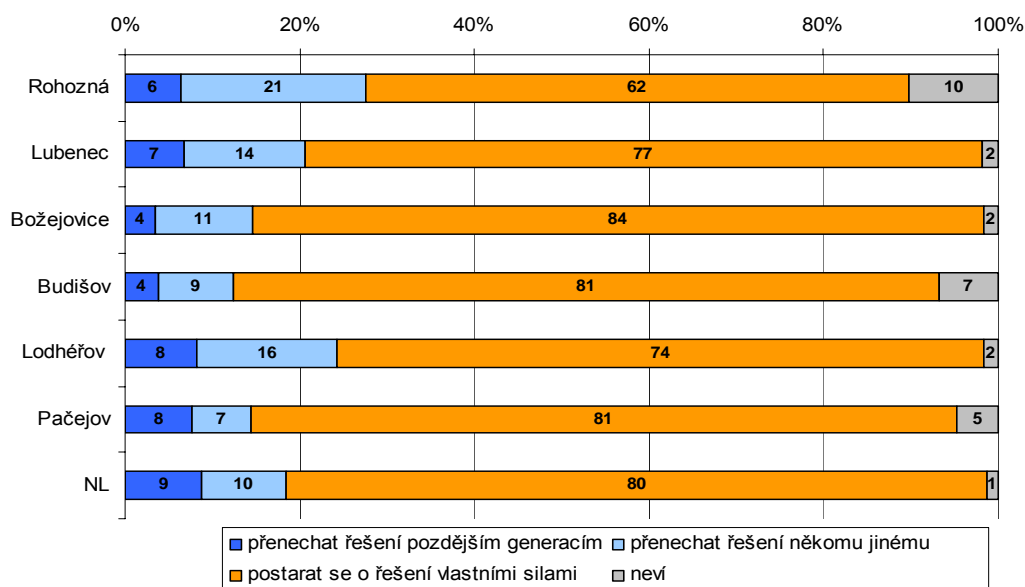
¹¹ Otázka: „Jak by se podle Vás měla současná česká společnost postavit k problému s vlastními radioaktivními odpady? Měla by řešení přenechat pozdějším generacím, měla by řešení přenechat někomu jinému, např. odpad vyvážet do jiných zemí, současná česká společnost by se měla o jeho vyřešení postarat sama?“

Graf 25. Řešení problému vlastních radioaktivních odpadů českou společností– obyvatelé lokalit

V jednotlivých lokalitách lze nalézt určité rozdíly z nichž nejvýraznější představoval relativně o dost nižší podíl takových vyjádření v lokalitě Rohozná. Zde bylo naopak vedle zvýšeného podílu nerozhodných odpovědí zaznamenáno i poněkud častější preferování řešení problému s odpady jejich vývozem do jiných zemí. I v této lokalitě však řešení problému vlastními prostředky představovalo s více než třípětinovým podílem zdaleka nejfrekventovanější variantu. Výsledky v neutrální lokalitě se od průměru a od některých vytipovaných lokalit zvláště nijak podstatně nelišily.

Graf 26. Řešení problému vlastních radioaktivních odpadů českou společností – obyvatelé lokalit

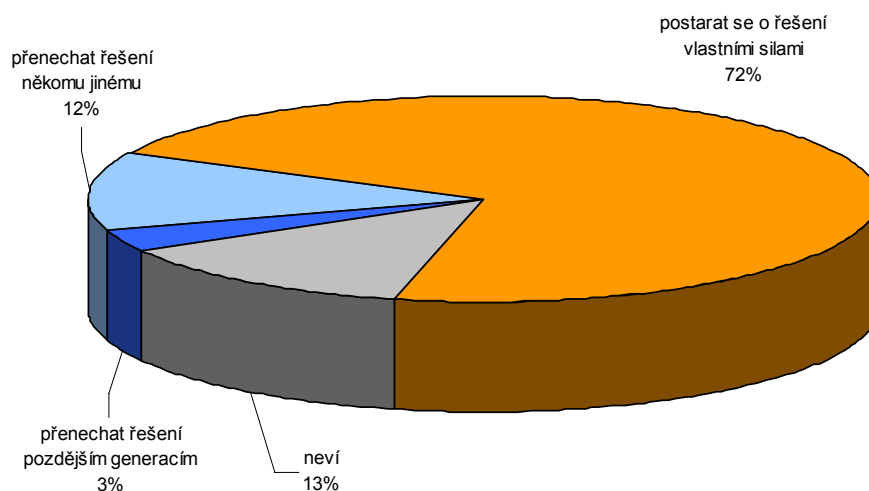

Z hlediska vzdělání respondentů se jako jediný významný rozdíl jeví zřetelně vyšší podíl nerozhodných odpovědí v případě dotázaných, kteří mají pouze dokončené základní vzdělání, což se na druhé straně projevilo sníženým podílem vyjádření ve prospěch řešení problému radioaktivních odpadů vlastními silami. Podle věku se u nejstarší generace poněkud častěji projevovala tendence k přesunutí řešení problému s odpady na příští generace či na někoho jiného. Třídění výsledků šetření na základě pohlaví žádné rozdíly v tomto směru neukázalo.

Obyvatelé ČR

Je možné říci, že stejně jako obyvatelé v inkriminovaných lokalitách, také většina občanů celé republiky si uvědomuje, že s řešením situace ohledně radioaktivních odpadů se musí česká společnost vypořádat sama. Tento pohled na věc má sedm z deseti osob (71 %). Pouze desetina (12 %) preferuje přenechání řešení této otázky jiným zemím a 4 % českých obyvatel by jej nechala na pozdější generace. K této problematice se neumí vyjádřit 13 % Čechů.

Graf 27. Postoje k řešení problematiky radioaktivních odpadů – obyvatelé ČR

S rostoucí výší dosaženého vzdělání se zvyšuje podíl osob, které souhlasí s tímto řešením situace. Na druhé straně lidé, kteří svou životní úroveň označili za špatnou, se k této variantě řešení přiklání méně často. A opět s rostoucí životní úrovní se zvyšuje i podíl lidí, kteří si myslí, že problém radioaktivních odpadů si musí česká veřejnost vyřešit sama.

5.3.2. Postoje k vybudování úložiště a aktivitám k tomu směřujícím

Souhrn

Navzdory postoji k obecnému řešení problému radioaktivních odpadů ze strany současné české společnosti se k samotnému vybudování hlubinného úložiště i ke krokům, které by k tomu směřovaly, většina obyvatel vytipovaných lokalit staví odmítavě. Z pochopitelných důvodů odpor roste v souvislosti se závažností jednotlivých kroků. Nejslabší (nicméně již zde na úrovni 50 % odmítajících) je v souvislosti s provedením průzkumných vrtů, následuje 58 % odmítajících provoz podzemní laboratoře a 71 % odmítajících zřízení hlubinného úložiště. Výrazně nejsilnější odpor ke všem krokům lze přitom zaznamenat v lokalitě Pačejov, ostatní lokality jsou z tohoto hlediska velmi podobné. Míra souhlasu s jednotlivými kroky pozitivně roste v souvislosti s výší vzdělání, negativně pak s věkem. Lze tedy říci, že nejvstřícněji se k možnostem vybudování hlubinného úložiště i předcházejícím krokům stavějí mladší věkové ročníky s vyšším vzdělání a obecně také muži.

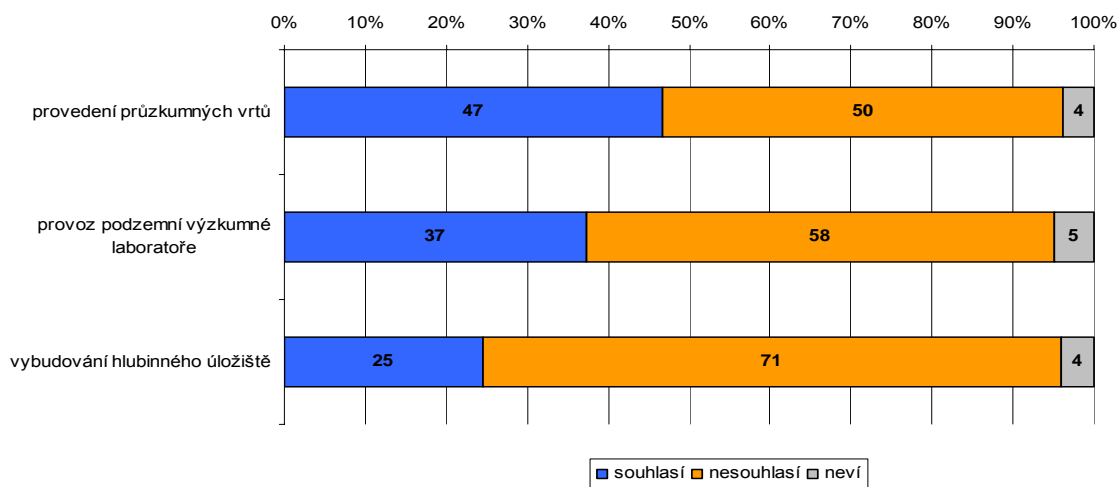
Obyvatelé lokalit

Byť kroky, které by vybudování hlubinného úložiště předcházely, nejsou odmítány tak jednoznačně, přesto jejich podpora nepřekračuje polovinu obyvatel zainteresovaných regionů. Nejpřijatelnější je z tohoto hlediska provedení průzkumných vrtů, které má podporu téměř poloviny dotázaných v lokalitách, stavbu podzemní laboratoře by však již schválilo jen 37 % obyvatel a vybudování úložiště pouze 25 %.¹²

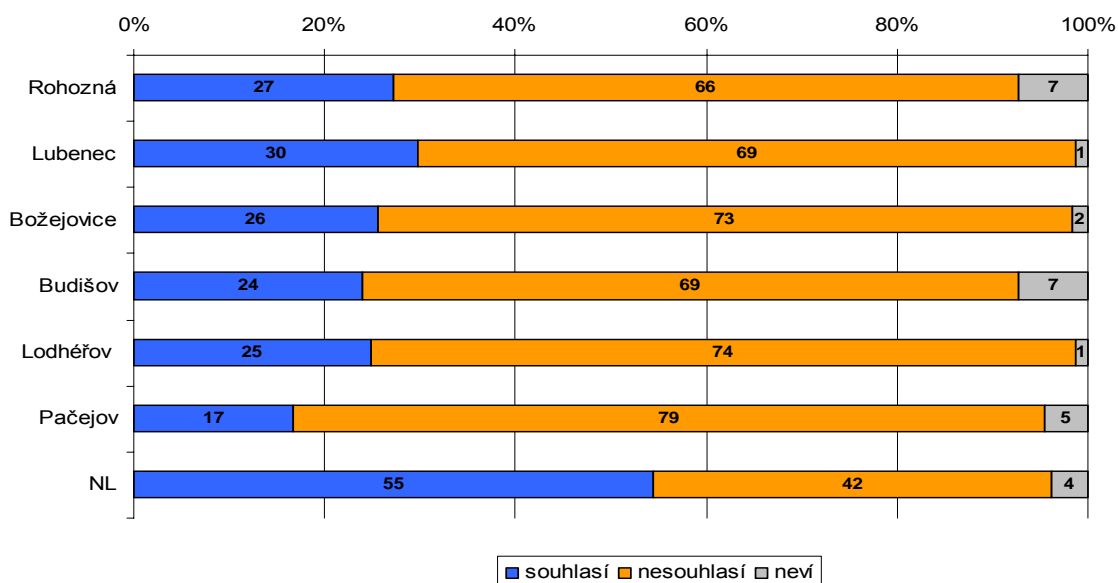
¹² Otázka: „Souhlasíte nebo nesouhlasíte s tím, aby příslušná organizace dostala ve Vašem regionu v souvislosti s průzkumem lokalit pro hlubinné úložiště povolení k provedení průzkumných vrtů, provozu podzemní výzkumné laboratoře, která by zkoumala možnosti a bezpečnost úložiště, vybudování hlubinného úložiště, pokud výsledky podzemní laboratoře prokáží bezpečnost lokality?“ V neutrální lokalitě byla otázka formulována odlišně s tím, že se obecně týkala průzkumu lokalit pro hlubinné úložiště bez toho, že by mělo jít o region, ve kterém dotázaný žije.

Graf 28. Postoje k vybudování úložiště a aktivitám k tomu směřujícím v regionu - obyvatelé lokalit

Podíl souhlasících s případným vybudováním hlubinného úložiště radioaktivních odpadů se s výjimkou lokality Pačejev, kde byl ještě podstatně nižší, pohyboval řádově na úrovni jedné čtvrtiny, nesouhlasící pak tvořili dvě třetiny až tři čtvrtiny v dílčích souborech dotázaných. V neutrální lokalitě, kde byla pokládána otázka na souhlas s vybudováním hlubinného úložiště bez přímé souvislosti s danou lokalitou, přitom souhlas převažoval, což potvrzuje celkem logický předpoklad, že v případě umístění hlubinného úložiště radioaktivního odpadu bude poměrně výraznou roli hrát tzv. NIMBY¹³ efekt.

Graf 29. Postoje vybudování hlubinného úložiště - obyvatelé lokalit

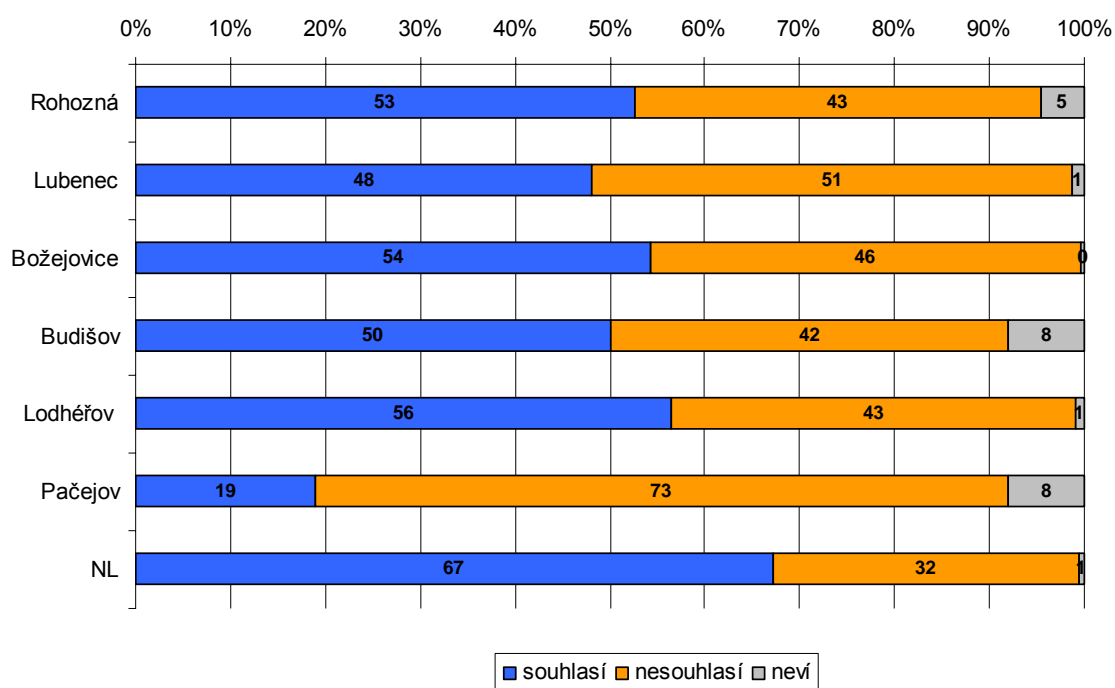

¹³ Zkratka z anglického „Not In My Back-Yard“ (ne na mém dvorku).

O něco vstřícněji než k vybudování hlubinného úložiště se obyvatelé vytipovaných lokalit stavějí k průzkumným aktivitám, které by vybudování úložiště předcházely, totiž k provedení průzkumných vrtů a provozu podzemní laboratoře mající za cíl zkoumat vlastnosti místního horninového masivu pro posouzení vhodnosti dané lokality k případnému vybudování úložiště.

V případě průzkumných vrtů v průměru za vytipované lokality pouze nepatrně převažoval nesouhlas, když ovšem toto byl důsledek výrazně převažujícího nesouhlasu v jediné lokalitě, jíž byla lokalita Pačejov. Ve čtyřech z pěti zbývajících lokalit (Rohozná, Božejovice – Vlksice, Budišov a Lodhěřov) mírně nadpoloviční většina dotázaných s průzkumnými vrty souhlasila, v lokalitě Lubenec – Blatno pak byly podíly souhlasu a nesouhlasu v podstatě vyrovnané s pouze nepatrným převisem na straně nesouhlasu.

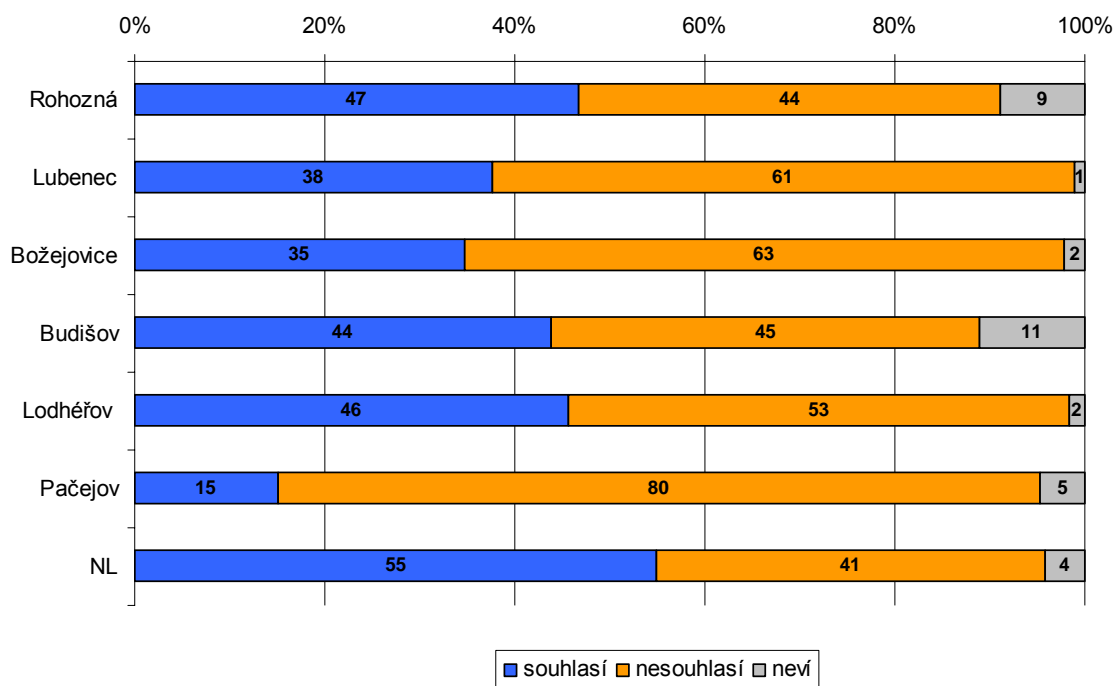
Graf 30. Postoje k provedení průzkumných vrtů - obyvatelé lokalit

U provozu podzemní laboratoře se podíl souhlasu v porovnání s průzkumnými vrty pokaždé o něco snížil (v případě lokality Pačejov, kde tříčtvrtinová většina dotázaných odmítla už samotné vrty, se kterými tu naopak souhlasila jen necelá pětina respondentů, ovšem nebylo toto snížení už nijak významné) a s výjimkou lokalit Rohozná a Budišov, kde se podíly souhlasu a nesouhlasu statisticky významně nelišily, už všude ve větší či menší míře převažoval nesouhlas. Respondenti z neutrální lokality se většinou vyjadřovali pozitivně k průzkumným vrtům i k provozu podzemní laboratoře.

Graf 31. Postoje k provozu podzemní výzkumné laboratoře - obyvatelé lokalit

Podrobnější analýza na základě členění souboru podle základních sociodemografických znaků ukázala, že souhlas ve všech případech roste a nesouhlas naopak klesá se zvyšujícím se stupněm dosaženého vzdělání respondenta. Přesto však nesouhlas s vybudováním hlubinného úložiště v jejich regionu zřetelně převažoval i mezi relativně nejvstřícnějšími absolventy vysokých škol (55 % : 42 %). Také z hlediska věku se objevila podobná tendence, když souhlas ve všech případech narůstal a podíl nesouhlasu naopak klesal společně s klesajícím věkem dotazovaných. V otázce samotného vybudování hlubinného úložiště v regionu se pak jako mírně vstřícnější projeví muži (28 %) oproti ženám (21 %).

5.3.3. Zvýhodnění regionů

Kromě samotného postoje k výstavbě hlubinného úložiště radioaktivních odpadů výzkum dále zjišťoval názory na to, zda by region hostící takové zařízení měl mít z tohoto titulu nějaké zvláštní zvýhodnění. Pro možnost srovnání pak byly do výzkumu zařazeny ve spojení s toutéž otázkou i jiné instalace představující v jistém smyslu zátěž pro kvalitu života či životní prostředí v hostitelském regionu a které obvykle alespoň u části veřejnosti narážejí na nesouhlas s jejich umístěním, jako dálnice, chemická továrna a jaderná elektrárna.¹⁴

Souhrn

Mínění obyvatel celé České republiky se stejně jako mínění obyvatel lokalit vytipovaných pro zřízení úložiště výrazně kloní k tomu, že za břemeno v podobě potenciálně nebezpečných zařízení by měl příslušný region dostávat nějaké kompenzace. Nejsilnější je toto přesvědčení u zařízení souvisejících s jadernou energetikou, jako je jaderná elektrárna a úložiště radioaktivních odpadů, přičemž obyvatelé vytipovaných lokalit jsou oproti obecné populaci citlivější na „svůj vlastní problém“ a kompenzace pro lokalitu s úložištěm podporují důrazněji. Jednotlivé vytipované lokality se pak ani tolik neliší v míře souhlasu s kompenzacemi za hlubinné úložiště – ten dosahuje prakticky všude minimálně 90 % podpory, spíše jsou mezi nimi rozdíly v rozhodnosti takového souhlasu. Požadavek kompenzací tak nejrozhodněji zaznívá v lokalitě Božejovice-Vlksice (největší podíl odpovědí „rozhodně ano“), nejméně rozhodně (nicméně také zcela všeobecně) v lokalitě Budišov (nejmenší podíl odpovědí „rozhodně ano“).

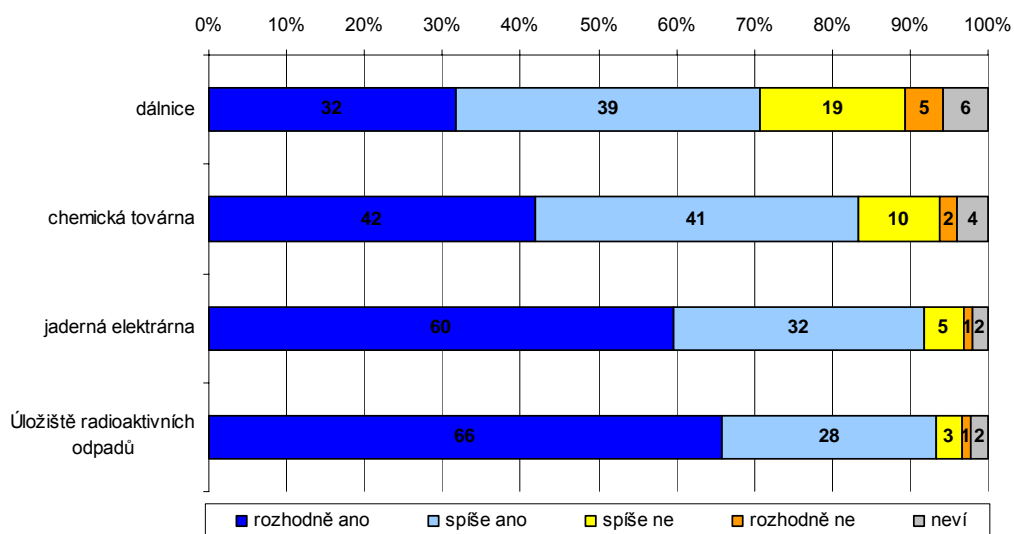
Obyvatelé lokalit

Mínění veřejnosti je jednoznačně nakloněno ve prospěch kompenzací pro hostitelský region v podobě nějakých zvýhodnění. U všech do šetření zahrnutých instalací velmi výrazná většina dotázaných shodně uváděla, že region, ve kterém se nacházejí, by měl mít kvůli nim nějaká privilegia. Podíl souhlasících přitom postupně narůstal od dálnice, kde s kompenzacemi souhlas vyjadřovalo sedm z deseti dotázaných v průměru za vytipované lokality a asi dvě třetiny v lokalitě neutrální, přes chemickou továrnu až k instalacím majícím co dočinění s radioaktivními materiály.

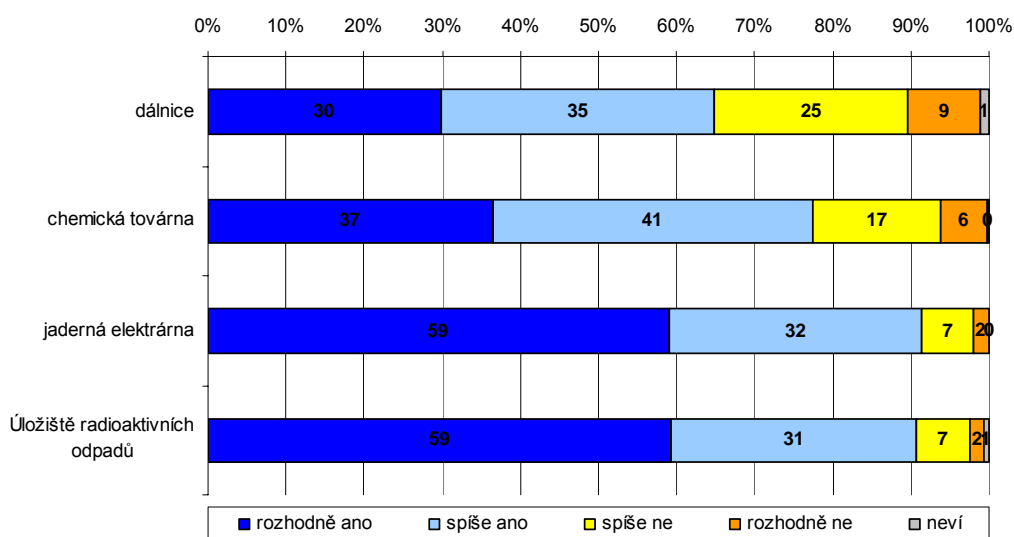
¹⁴ Otázka: „Měl by mít region, který má na svém katastrálním území následující zařízení, nějaká zvláštní zvýhodnění? Region, jímž prochází dálnice, region, v němž funguje chemická továrna, region s jadernou elektrárnou, region s hlubinným úložištěm radioaktivních odpadů?“

Graf 32. Zvláštní zvýhodnění pro hostitelský region – názory obyvatel vytipovaných lokalit

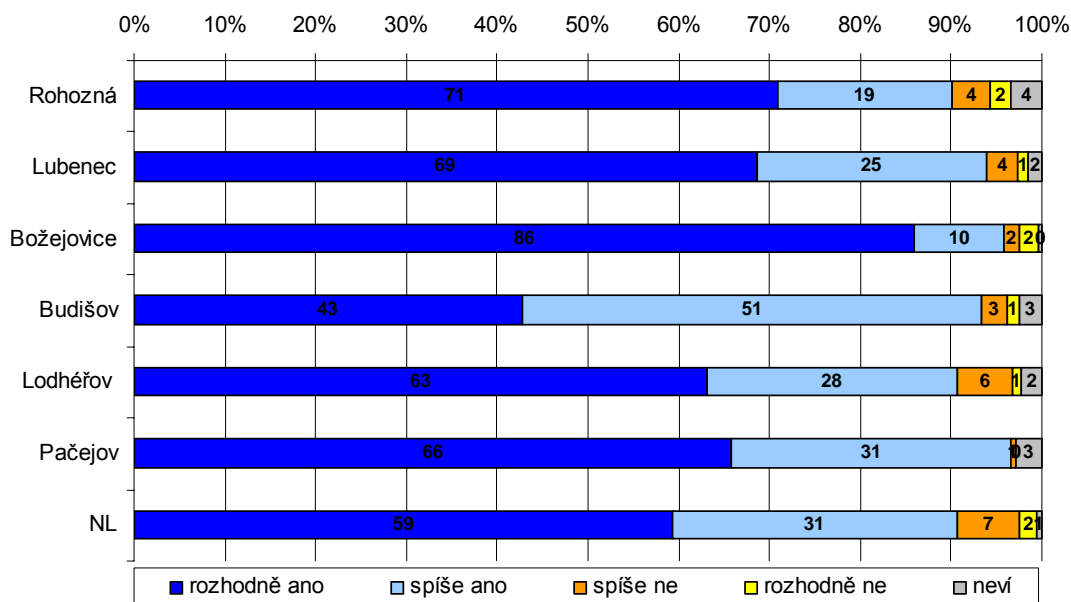
V tomto ohledu se mírně odlišila neutrální lokalita od lokalit vytipovaných pro hlubinné úložiště tím, že respondenti v ní nečinili rozdíl v podpoře kompenzací mezi jadernou elektrárnou a úložištěm, zatímco ve vytipovaných lokalitách měly kompenzace z titulu hlubinného úložiště ještě o trochu intenzivnější podporu, než jaká se zde objevila v souvislosti s jadernou elektrárnou (ačkoli vzhledem k jednoznačnosti podpory v obou případech šlo jen o nevelký rozdíl v akcentu, který se projevil ve výši podílu odpovědí „rozhodně ano“).

Graf 33. Zvláštní zvýhodnění pro hostitelský region – názorů obyvatel neutrální lokality

Tento silný akcent se přitom netýkal plošně všech vytipovaných lokalit, když v lokalitě Božejovice-Vlksice se zdaleka nejčastěji objevovala odpověď „rozhodně ano“, v lokalitě Budišov se naopak tento rozhodný požadavek objevoval nejméně často.

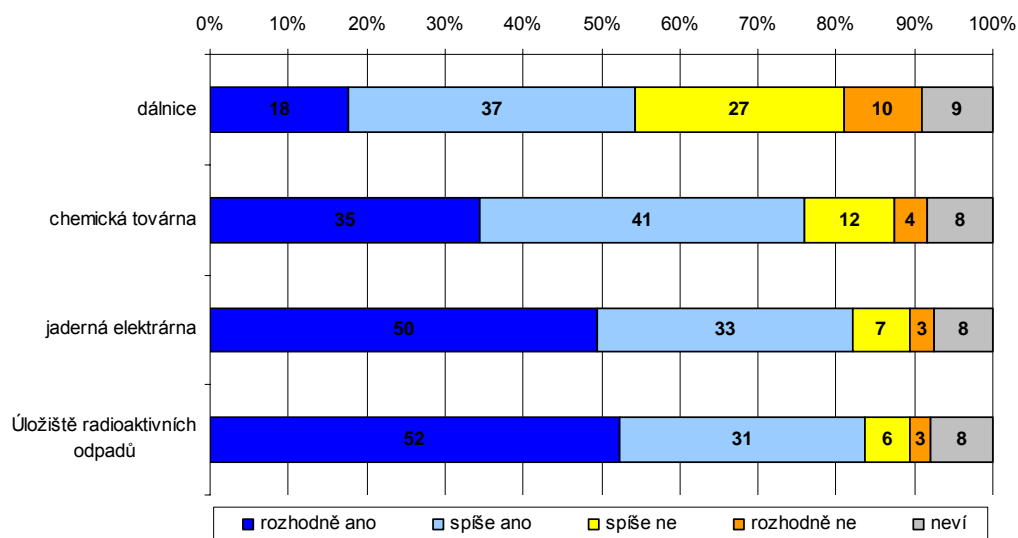
Graf 34. Postoje ke zvláštnímu zvýhodnění pro region s úložištěm radioaktivních odpadů

Obyvatelé ČR

V případě populace ČR jsou postoje podobné struktuře těch zjištěných v neutrální lokalitě. Je patrné, že u všech jmenovaných staveb převládá podíl Čechů, kteří souhlasí se zvýhodněním regionu, na jehož území dané zařízení funguje. Nejvíce souhlasných odpovědí se váže na možnost, aby regiony, na jejichž území funguje některé ze zařízení souvisejících s jadernou energií, mohly takové zvýhodnění využívat.

Graf 35. Zvláštní zvýhodnění pro hostitelský region – názory obyvatel ČR

Pro zvýhodnění regionu s úložištěm radioaktivního odpadu se vyslovily více jak čtyři pětiny českých občanů (83 %) a stejný podíl souhlasí s výhodami, které by se týkaly lokality s jadernou elektrárnou. I zastoupení odpůrců výhod je v těchto dvou případech velmi vyrovnané – 9 % lidí je proti v případě úložiště radioaktivního odpadu a 10 % nesouhlasí se zvýhodněním lokality s jadernou elektrárnou. Přibližně tři čtvrtiny lidí (76 %) preferují zvýhodnit region, kde funguje chemická továrna, a 16 % osob je proti. Se zvýhodněním regionu, jímž prochází dálnice, souhlasí nejmenší podíl Čechů (54 %), avšak stále se jedná o převahu ve vztahu k nesouhlasnému stanovisku, které v tomto případě vyjádřilo 37 % osob.

Lehce zvýšená podpora zvýhodněním hostitelského regionu mezi respondenty z lokalit vytipovaných pro hlubinné úložiště i v případě dálnice či chemické továrny v porovnání s dotázanými z neutrální lokality nebo celé populace může nasvědčovat tomu, že lidé v těchto lokalitách jsou v důsledku probíhajících diskusí v souvislosti s hlubinným úložištěm v jejich sousedství poněkud citlivější v otázce případných kompenzací než populace podobnou zkušeností nezasažená.

5.3.4. Postup při rozhodování o cíli a rozdělení dotace

Souhrn

Názory na způsob distribuce případných finančních kompenzací nejsou jednoznačné a z pohledu občanů ze hry nevypadává ani jedna varianta z nabízených, tj. ta s předurčeným cílem dotací, s rozhodováním až na místě, ani jejich kombinace. K odlišnostem ve výši jejich preferencí však dochází mezi obyvateli, kteří jsou na tomto problému potenciálně zainteresováni (obyvatelé lokalit), a těmi stojícími „mimo (veřejnost v České republice). Ti osobně zaangażovaní z pochopitelných důvodů o něco častěji preferují variantu s rozdělováním až na místě, nezainteresovaní naopak častěji preferují předem určený cíl dotace. Projevuje se tak přirozená touha kontrolovat zdroje, které člověk považuje za vlastní – z hlediska obyvatel inkriminovaných lokalit jde o zdroje, které jim po právu náleží a sami by tedy měli mít právo je dále distribuovat, z pohledu veřejnosti jde o její zdroje, poskytované jako jakýsi symbol uznání či díků, a nad způsobem jejich použití si proto chce ponechat patřičný dohled.

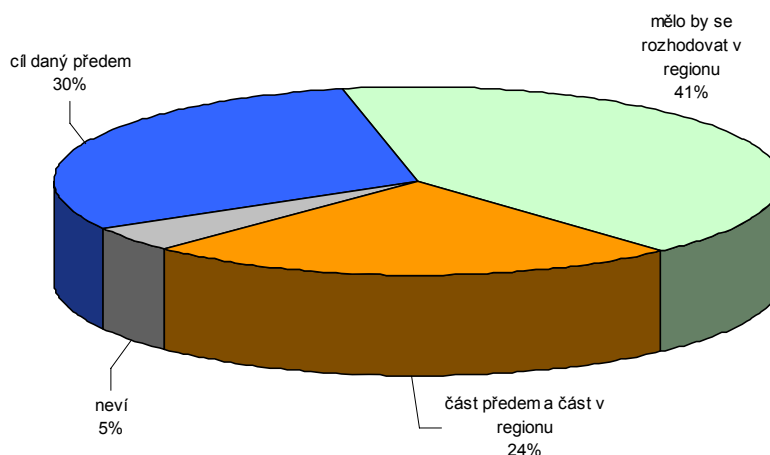
Obyvatelé lokalit

Respondenti, kteří alespoň v některém z případů podpořili zvýhodnění regionu, na jehož katastrálním území se nachází nějaká z uvedených instalací, byli v rámci šetření dotazováni na to, jakým způsobem by měl být určován cíl takového zvýhodnění, respektive jestli by tento cíl měl být dán předem nebo zda by se o rozložení a využití poskytnutého zvýhodnění v podobě necílené finanční dotace mělo rozhodovat v samotném regionu.¹⁵ Ve výtípaných lokalitách pro hlubinné úložiště na příslušnou otázku odpovídalo celkem 1744 dotázaných, v neutrální lokalitě pak 292.

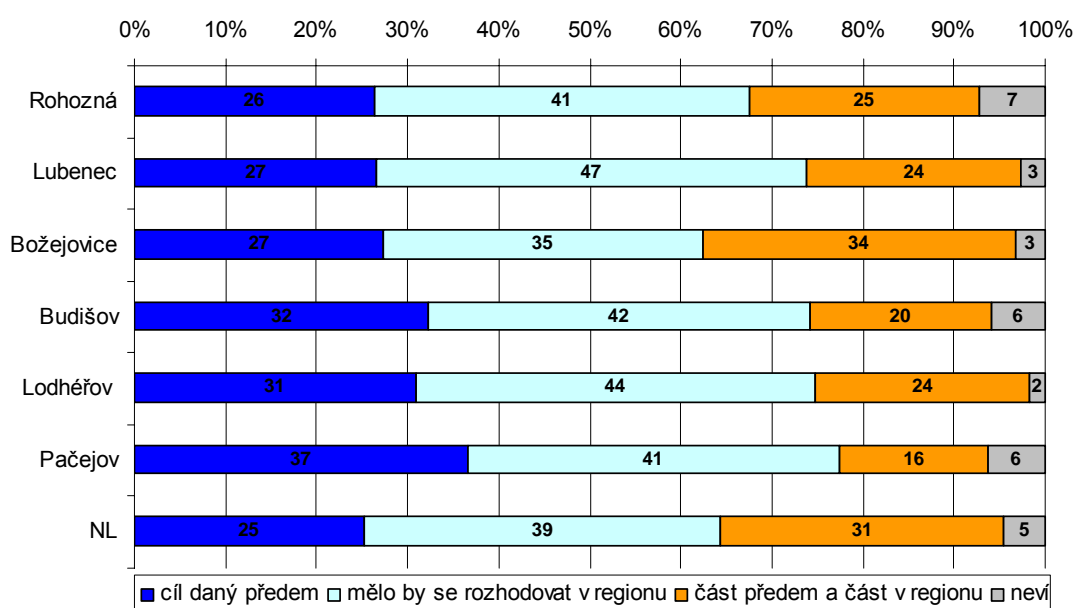
¹⁵ Otázka: „Měl by být cíl zvýhodnění dán předem (například zdravotnictví, infrastruktura, vzdělávání, sport atp.), anebo by měl region dostávat finanční dotaci, o jejímž účelu si bude rozhodovat sám? Cíl zvýhodnění by měl být dán předem, o rozložení finanční dotace by se mělo rozhodovat až v regionu, část by měla být předem určena a část by se rozdělovala až v regionu.“

Graf 36. Preferovaný postup při rozhodování o cíli a rozdělení dotace – obyvatelé lokalit

V otázce, jak postupovat při rozhodování o cíli poskytnutého zvýhodnění kompenzujícího zátěž spojenou s umístěním hlubinného úložiště či jiného zařízení s nějakým negativním dopadem na region a jeho obyvatele, nebyli dotázaní příliš vyhranění ve prospěch některé z nabízených variant. Poněkud preferovanější možností zde bylo rozhodování o rozdělení dotace až v samotném regionu, ale pro variantu, aby cíl zvýhodnění byl dán předem, se vyslovila v průměru téměř třetina oslovených ve vytipovaných lokalitách pro umístění úložiště, další téměř čtvrtina se pak vyslovila pro kombinovaný postup.

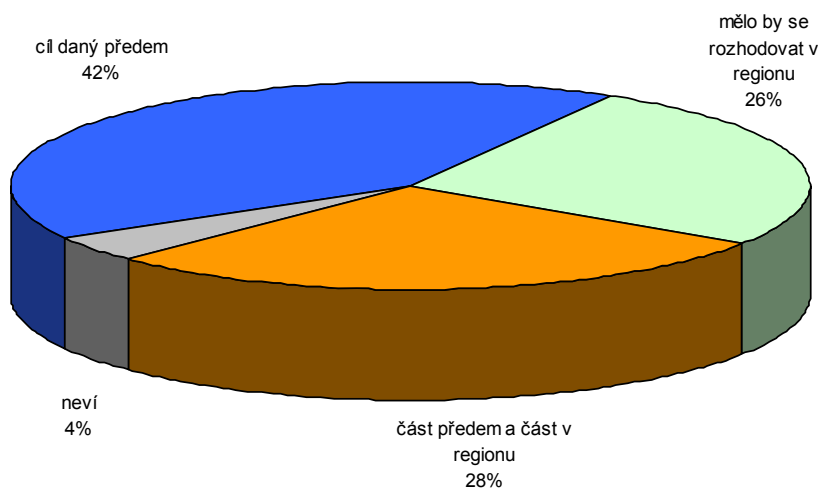
Graf 37. Preferovaný postup při rozhodování o cíli a rozdělení dotace – obyvatelé lokalit

Obyvatelé ČR

V očích obyvatel celé České republiky jsou názory na systém přidělování finančních dotací poněkud odlišné. Zde se totiž největší podíl (42 %) přiklání ke stanovisku, že cíl zvýhodnění by měl být dán předem, a názory, že „část by měla být předem určena, o části by měl rozhodnout region“ a „o rozložení dotace by měl rozhodovat region“, jsou zastoupeny v menší míře. S prvním z uvedených výroků souhlasí 28 % lidí, pro tvrzení, že o rozložení dotace by měl čistě rozhodovat jen daný region se vyslovilo 26 % české veřejnosti.

Graf 38. Preferovaný postup při rozhodování o cíli a rozdělení dotace – obyvatelé ČR

Vzhledem k tomu, že postoje v neutrální lokalitě se více blíží oblastem vytipovaným pro úložiště, se proto lze domnívat, že čím osobněji je tato problematika vnímána, tím spíše bude preferována varianta s převahou vlastní iniciativy při nakládání s případnými dotacemi.

5.4. Informace

Informace jsou podstatnou stránkou procesů diskutování o tématu zřízení hlubinného úložiště v lokalitách. Je nepochybné, že na míru zapojení obyvatel do veřejné diskuse a do jejího směřování zasahuje jednak to, zda jsou informace dostupné, jednak to, jak jsou tyto informace zainteresovanými aktéry vnímány.

Souhrn

Dostupnost informací v otázkách spojených s jadernou energetikou, radioaktivními odpady a hlubinným úložištěm není hodnocena příliš příznivě, byť je rozhodně vyšší než v lokalitě na stavbě úložiště nezainteresované. Jako dostupné se informace o těchto oblastech jeví vždy maximálně polovině obyvatel vytipovaných lokalit, nejlépe je z tohoto hlediska vnímána situace v lokalitě Pačejov, nejhůře Rohozná.

Samotná povaha informací je vnímána rozdílně podle toho, kdo je poskytuje. Jako zaměřené pro úložiště jsou chápány informace od Správy úložišť radioaktivních odpadů, a od představitelů celostátní politiky, jako jednoznačně proti úložišti lidé vnímají informace od ekologických organizací a aktivistů v obci. Za nejvíce neutrálního aktéra v této věci považují média. Ačkoli většinou jsou informace chápány jako takové, které se snaží jejich příjemce otevřeně přesvědčit k tomu či onomu stanovisku, v případě SÚRAA a představitelů celostátní politiky se ve zvýšené míře objevují poukazy na jejich skrytou manipulativnost k souhlasnému stanovisku.

Soudě podle výsledků otázek na informace, jednotlivé lokality se zřejmě liší v úrovni veřejné debaty, která se ve věci zřízení hlubinného úložiště v místě vede. Lokality Rohozná a Budišov vykazují oproti ostatním zvýšené podíly lidí, kteří se v otázkách dostupnosti a povahy informací nedokázali vyslovit, což zřejmě signalizuje nižší úroveň této aktivity v oněch dvou lokalitách.

5.4.1. Dostupnost informací

Souhrn

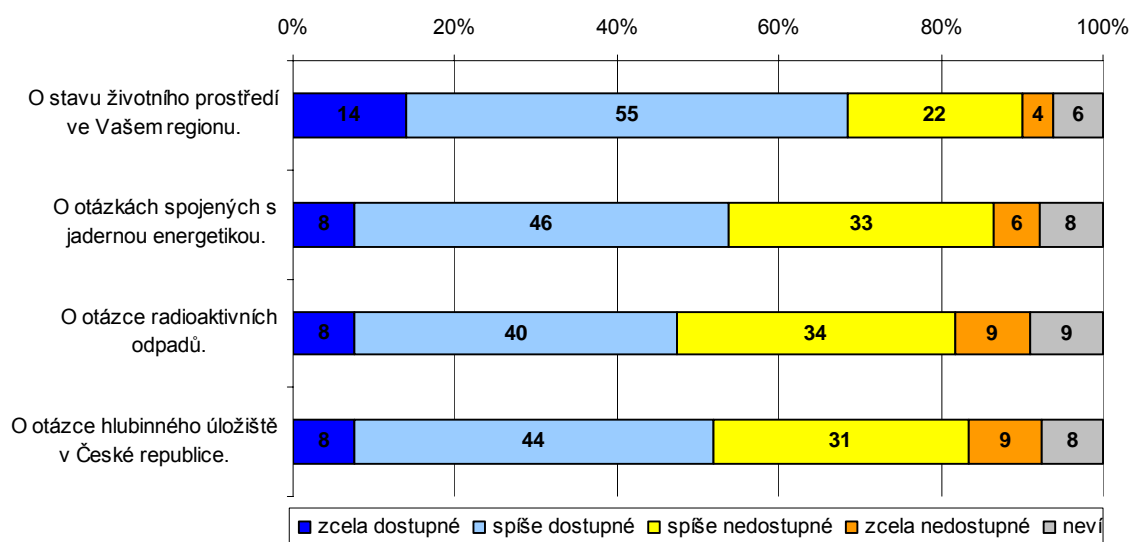
Dostupnost informací o otázkách spojených s jadernou energetikou není hodnocena příliš příznivě, jako dostupné je označuje pouze polovina obyvatel vytipovaných lokalit. Přesto je tento podíl stále ještě viditelně vyšší, než je tomu v nezainteresovaném regionu, a lze tedy soudit, že téma radioaktivních odpadů je zde veřejně diskutováno. Nejdostupnější jsou informace o otázkách spojených s jadernou

energetikou, radioaktivními odpady a hlubinným úložištěm pro obyvatele lokality Pačejov, nejhůře dostupné pro lidi v lokalitě Rohozná.

Obyvatelé lokalit

Se znalostmi dané problematiky, respektive s informovaností obyvatel o ní, úzce souvisí otázka dostupnosti informací k celé problematice. Jedny z otázek se proto zaměřily na to, jak lidé subjektivně vnímají a hodnotí dostupnost informací o stavu životního prostředí v regionu, jaderné energetice obecně, a konkrétněji pak o problematice radioaktivních odpadů a hlubinného úložiště v ČR.¹⁶

Graf 39. Hodnocení dostupnosti informací

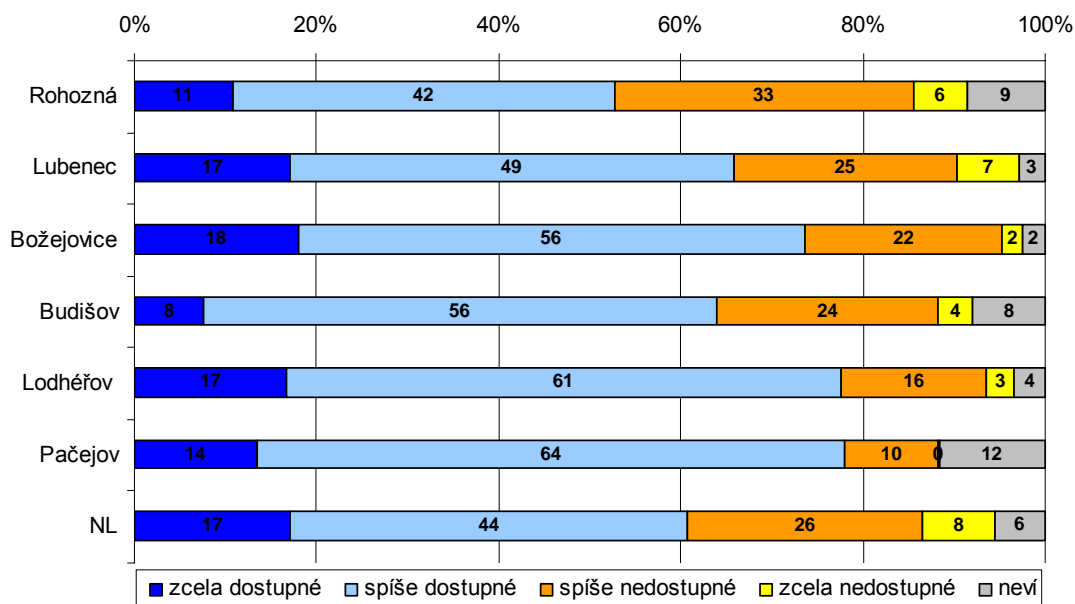
Jak je patrné dostupnost informací souvisejících s jadernou energetikou není hodnocena příliš příznivě, vždy pouze maximálně polovina dotázaných takové údaje za dostupné považuje. Tento výsledek je o něco horší, než je tomu v případě obecných informací o stavu životního prostředí. Současně je patrné, že dostupnost údajů o otázkách souvisejících s jadernou energetikou je vnímána velmi podobně, ať už jde o celou oblast obecně, odpad nebo úložiště.

Ačkoli souhrnné výsledky za celek vytipovaných lokalit vykazují značnou uniformitu, v rámci těchto regionů se už projevují velmi výrazné rozdíly, a to zejména mezi vytipovanými lokalitami na straně jedné a neutrální lokalitou na straně druhé. V obou souborech (lokality i neutrální) se jako nejlépe hodnocená objevila dostupnost

¹⁶ Otázka: „Jak dostupné nebo nedostupné jsou pro Vás informace o následujících oblastech?“ (dále viz tabulku 5)

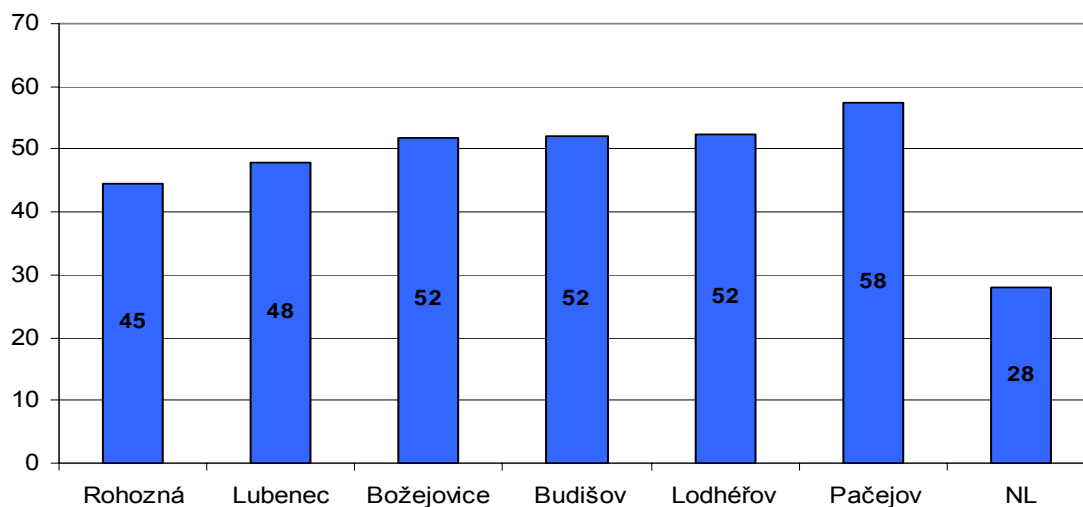
informací o stavu životního prostředí v regionu: pozitivní hodnocení tvořilo vždy více či méně výraznou většinu přesahující úroveň 50 % (byť s poměrně velkými vzájemnými diferencemi).

Graf 40. Hodnocení dostupnosti informací o stavu životního prostředí v regionu.

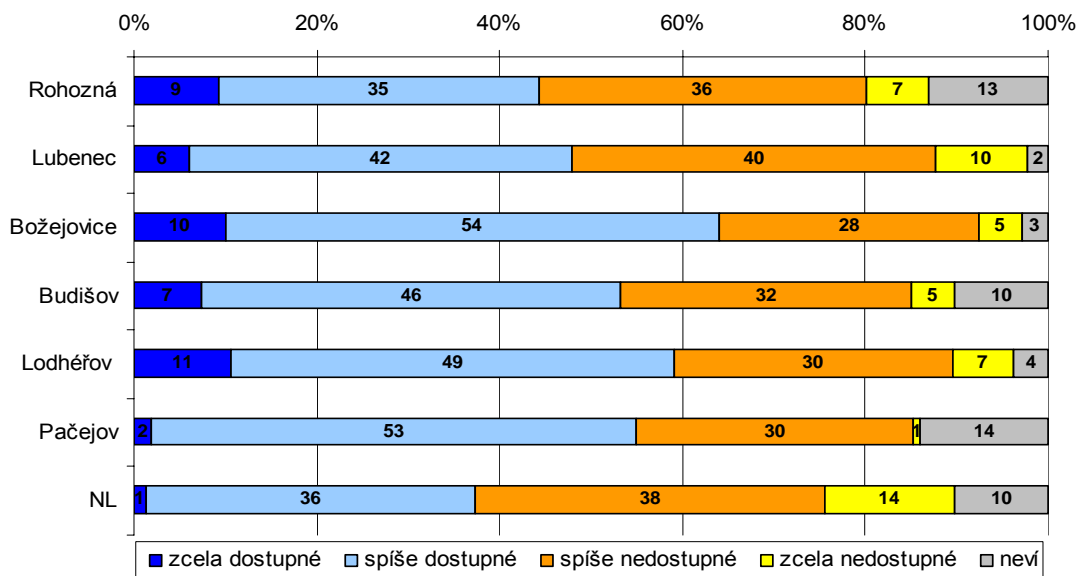
Diametrálně odlišné se však jeví hodnocení dostupnosti informací ve třech zbývajících položkách, jež se na různých úrovních obecnosti týkají jaderné problematiky. Ve vytipovaných oblastech je hodnocení dostupnosti ve všech otázkách (jaderná energetika, odpady, úložiště) vyrovnané, přičemž rozdíly lze nalézt jen mezi lokalitami samotnými. Jako nejdostupnější jsou vnímány v lokalitě Pačejov, nejméně dostupné v lokalitě Rohozná.

Graf 41. Hodnocení dostupnosti informací o otázkách spojených s jadernou energetikou, odpady a úložištěm. Uvádí průměrné podíly obyvatel, kteří považují informace o těchto otázkách za zcela či spíše dostupné.

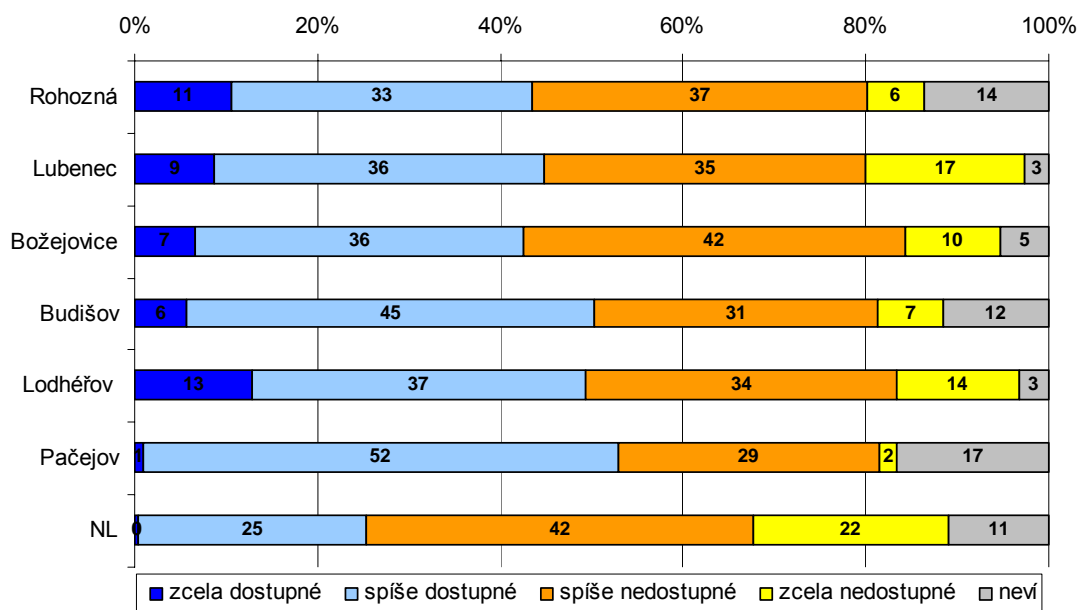

V případě neutrální oblasti je oproti tomu patrné jednak celkově výrazně horší hodnocení dostupnosti informací ve všech ohledech (graf 40), a jednak je zde zřejmý trend zhoršování tohoto hodnocení při postupu z obecnější úrovně problému na konkrétnější rovinu: v případě jaderné energetiky obecně je příznivé hodnocení dostupnosti informací nad úrovní jedné třetiny, u radioaktivních odpadů to je už jen čtvrtina a v otázce hlubinného úložiště těchto odpadů v ČR asi jedna pětina (grafy 41 - 43).

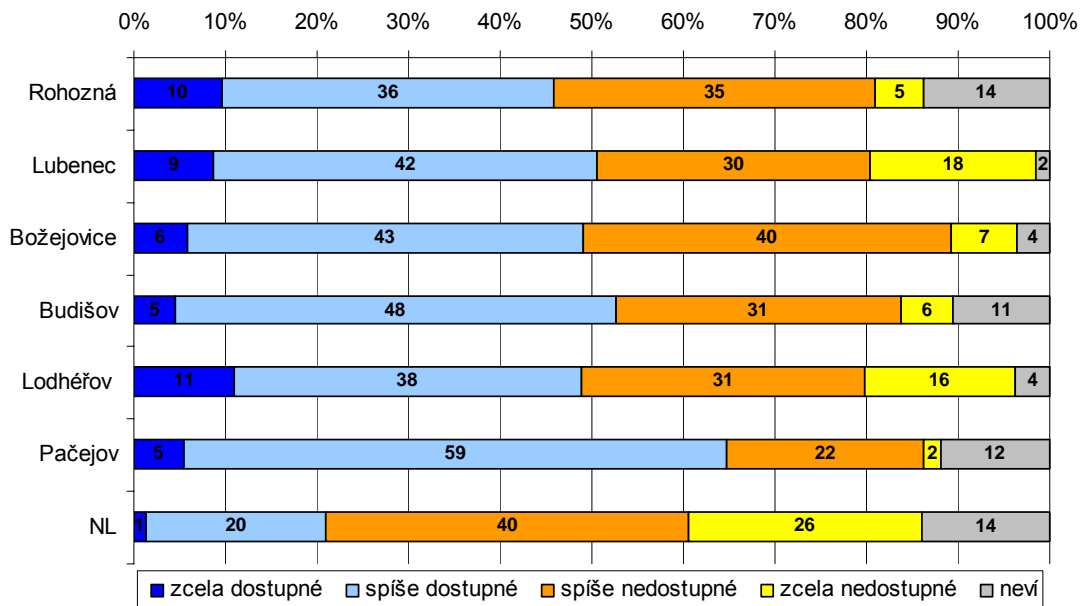
Graf 42. Hodnocení dostupnosti informací o otázkách spojených s jadernou energetikou

Graf 43. Hodnocení dostupnosti informací o otázce radioaktivních odpadů

Graf 44. Hodnocení dostupnosti informací o otázce hlubinného úložiště v České republice

V lokalitách vytipovaných jako potenciálně vhodná místa pro vybudování úložiště je dostupnost informací ve všech oblastech týkajících se jaderné problematiky hodnocena mnohem příznivěji s tím, že pozitivní hodnocení vždy v průměru převažovalo nad negativním. V jednotlivých lokalitách však již bylo hodnocení různé a v některých případech podíl negativního hodnocení převažoval (to se ale týkalo prakticky jen

informací o radioaktivních odpadech, která byla v průměru hodnocena o něco kritičtěji, než dostupnost informací o jaderné energetice jako takové i dostupnost informací o samotném hlubinném úložišti).

Hodnocení dostupnosti informací ve všech ohledech se zlepšuje s rostoucím vzděláním respondentů, o něco lépe ji hodnotí muži než ženy a lidé ve věku do 50 let (zejména v kategorii 30 – 50 let) než lidé starší.

Samozřejmě z těchto výsledků nelze vysuzovat povahu ani kvalitu informací, které jsou lidem k dispozici. Přesto je patrné přinejmenším to, že ve vytipovaných lokalitách mají občané šanci se k nějakým informacím dostat podstatně vyšší než mimo ně a že je zde tedy téma radioaktivních odpadů veřejně diskutováno.

5.4.2. Povaha informací

Souhrn

Lidé diferencují povahu informací, které jim jednotlivé subjekty ve věci hlubinného úložiště poskytují, a tedy i samotné tyto zdroje. Podle očekávání jsou jako zaměřené pro hlubinné úložiště nejčastěji vnímány informace od „organizace, která jedná ve věci jeho zřízení“, dále pak také vlády a představitelů státu, částečně také médií a krajských zastupitelstev. Jako jednoznačně hlubinnému úložišti odporující jsou vnímány informace od ekologických organizací a předávané aktivisty v obci. Jako aktér s nejvyšší mírou neutrality jsou chápána média, neutrální jsou však podle poměrně velkých podílů lidí také informace ze všech úrovní státní správy.

Modalita, kterou lze mezi nabízenými možnostmi odpovědí chápat jako negativní, tj. snaha o skrytou manipulaci tím či oním směrem, se nejčastěji objevuje v souvislosti se SÚRAEM a představiteli vrcholové politiky. V jejich případě jde podle cca pětiny občanů vytipovaných lokalit o skrytou manipulaci k souhlasu s vybudováním HÚ (o informacích médií a krajských zastupitelstev si to myslí něco přes desetinu obyvatel). Naopak skrytá manipulace ve směru nesouhlasu s vybudováním HÚ je podle cca desetiny obyvatel vedena ze strany ekologických organizací a obecních zastupitelstev.

Negativní pohled části obyvatel ve vytipovaných lokalitách na informace poskytované SÚRAEM však nedosahuje takové úrovně, jaká vyplývá z postojů obyvatel nezainteresované lokality. Ukázalo se, že lidé v inkriminovaných lokalitách jeho informace považují za manipulativní v menší míře, než v jaké je za takové považují mimo tento problém stojící obyvatelé lokality neutrální.

U všech sledovaných zdrojů informací se objevují výrazně vyšší podíly lidí, kteří informace nedokáží posoudit v lokalitách Rohozná a Budišov. To signalizuje, že v těchto lokalitách veřejná diskuse k problematice hlubinného úložiště nedosahuje takové míry jako v lokalitách ostatních.

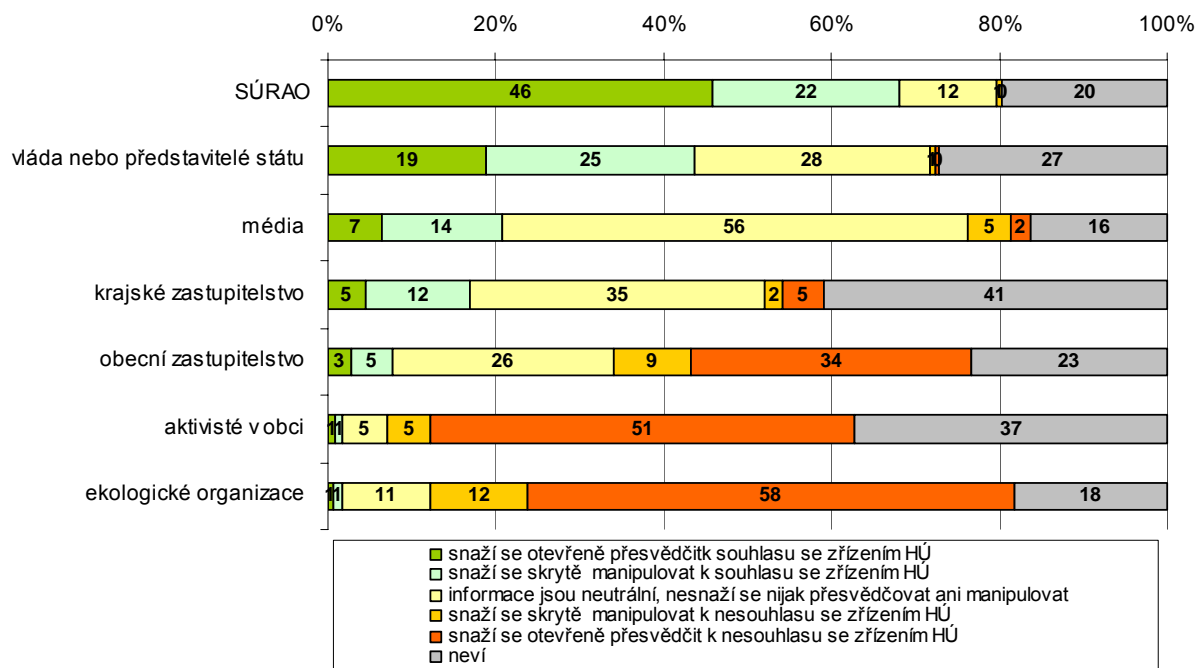
Obyvatelé lokalit

Důležitým rysem kvality informací je to, jak lidé vnímají údaje, poskytované jim různými zainteresovanými stranami. Jak posuzují jejich zaujatost či neutralitu a snahu

otevřeně přesvědčovat či skrytě manipulovat příjemce ve prospěch či naopak proti vybudování hlubinného úložiště radioaktivního odpadu.¹⁷

Jak se ukázalo, lidé velmi zřetelně diferencují jednotlivé subjekty, které se angažují ve věci hlubinného úložiště, a jimi poskytované informace.

Graf 45. Povaha informací jednotlivých subjektů – obyvatelé lokalit

V souladu s očekáváními z výsledků šetření vyplývá, že informace pocházející od organizace, která jedná ve věci jeho zřízení (v dotazníku nebylo použito označení SÚRAO), vnímají lidé ve vtipovaných lokalitách jako otevřeně či skrytě zaujaté ve prospěch vybudování hlubinného úložiště. Téměř polovina uvedla, že se je tyto informace snaží otevřeně přesvědčit – což ještě samozřejmě nemusí být sám o sobě negativní výsledek; méně příznivý je výstup, že podle cca čtvrtiny obyvatel se je SÚRAO k souhlasnému stanovisku snaží skrytě manipulovat a že pouze cca desetina vnímá jeho informace jako neutrální. Také spíše negativní, ačkoli již ne v takové míře, je v tomto ohledu obrázek informací poskytovaných vládou nebo představiteli státu, které za manipulativní považuje čtvrtina obyvatel vtipovaných lokalit.

Na opačném konci žebříčku se vcelku pochopitelně nachází ekologické organizace, jejichž informace jsou vnímány v naprosté většině jako otevřeně přesvědčující k odmítavému stanovisku, nicméně podle jedné desetiny respondentů se k němu snaží

¹⁷ Otázka: „Jaká je podle Vás povaha informací, které následující zdroje poskytují ve věci zřízení hlubinného úložiště? Jsou podle Vás neutrální, otevřeně Vás přesvědčují anebo se Vás snaží skrytě manipulovat do souhlasné či nesouhlasné pozice?“ (Dále, pokud jde o nabízené varianty odpovědí i dílčí zdroje informací viz tabulky 28 až 34)

skrytě občany manipulovat a za neutrální je považuje také pouze jedna desetina obyvatel. K nesouhlasnému stanovisku pak podle respondentů vybízejí také informace od aktivistů v obci a většinou také údaje obecního zastupitelstva (ačkoli ty jsou již velkou skupinou občanů vnímány také jako neutrální).

Poměrně zajímavý je vysoký podíl lidí, kteří nedokázali z hlediska předložených alternativ ohodnotit informace od aktivistů v obci. Lze se domnívat, že pro tuto skupinu obyvatel nejsou údaje předkládané těmito osobami příliš čitelné, nedokáží posoudit jejich skutečný cíl a zřejmě ani důvěryhodnost.

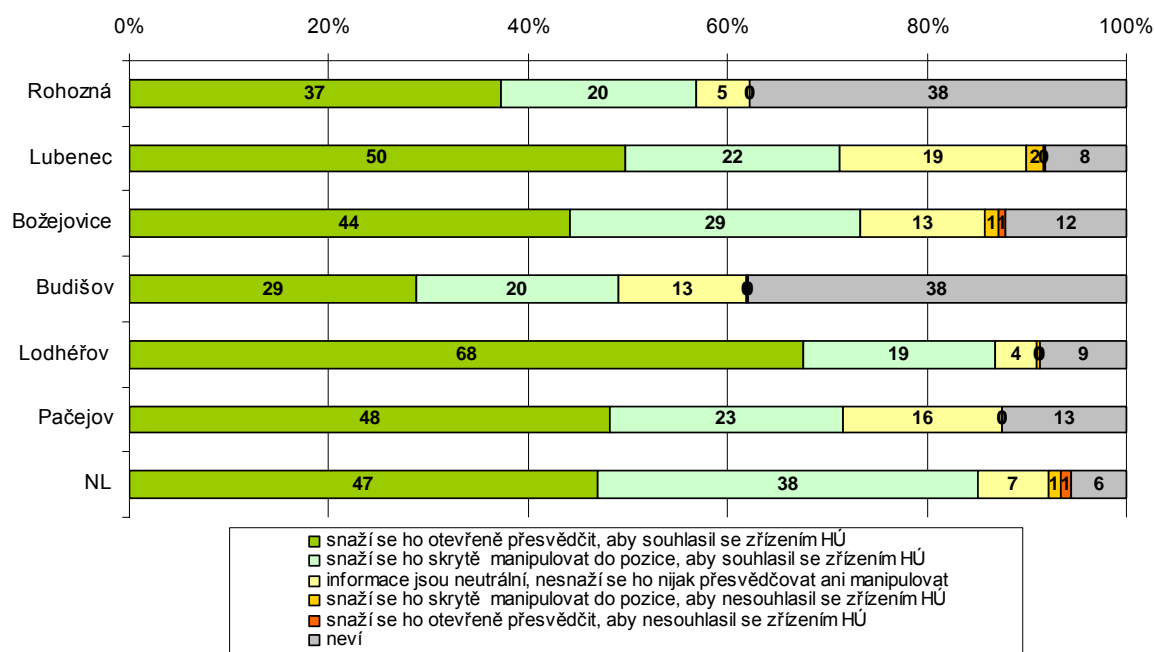
Specifickou roli hrají v kontextu směru působení informací média, která se ve výsledcích zobrazují jako ten nejneutrálnější hráč na scéně. Z hlediska neutrality informací pak jsou nejpříznivěji vnímány také všechny úrovně státní správy od obecního, přes krajské zastupitelstvo, až k vrcholovým orgánům.

Jednotlivé lokality se opět liší v tom, jak jejich obyvatelé nahlíží na informace z různých zdrojů, a tedy jak vlastně vnímají instituce, které se ve věci zřízení hlubinného úložiště nějakým způsobem angažují.

SÚRAO

Co se týče SÚRAA, je samozřejmě zcela relevantní očekávat, že jej lidé vnímají jako propagátora vybudování hlubinného úložiště. Dominující odpovědi, že se je k souhlasnému stanovisku snaží otevřeně přesvědčit, proto ještě není třeba v této souvislosti vnímat jako negativní signál. Spíše je třeba si všítat podílů lidí, kteří informace z tohoto zdroje označili za manipulativní, a také skupin, které je nedokázali posoudit.

Graf 46. Povaha informací od organizace, která jedná ve věci zřízení hlubinného úložiště

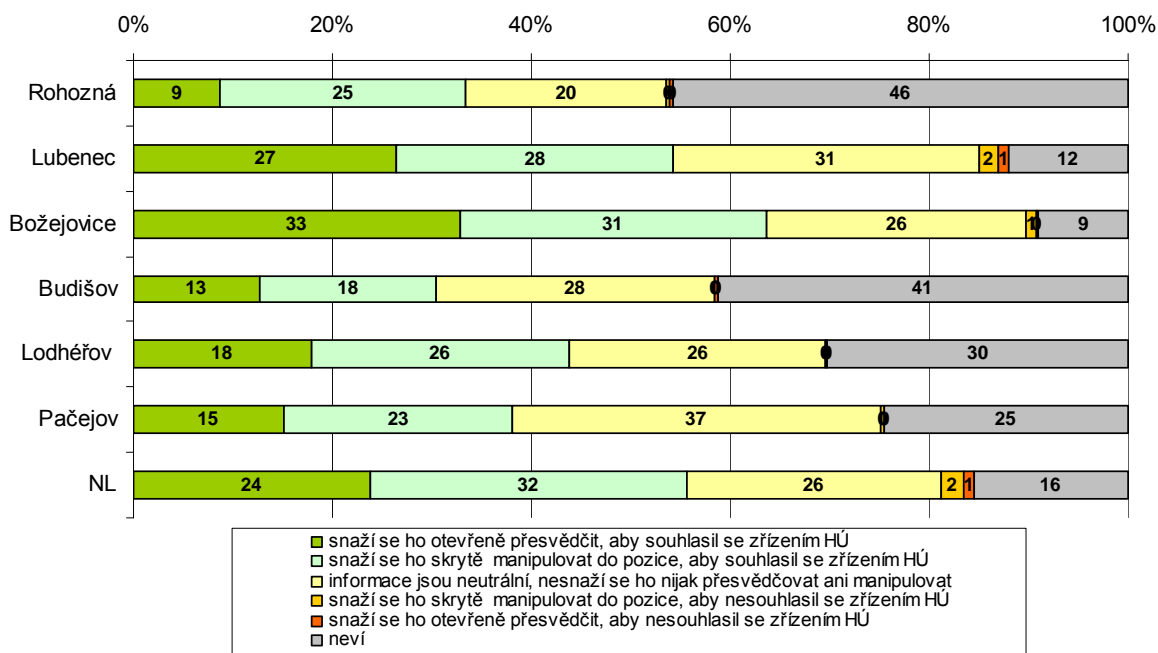
Ve druhém aspektu se objevují dvě lokality (Rohozná a Budišov), které výrazně překračují průměrnou míru nejistoty o povaze informací. To může mít nejrůznější příčiny, jedna z nich může spočívat například v odlišné míře angažovanosti SÚRAA v jednotlivých lokalitách a tedy různé obeznámenosti s jeho činností.

V prvním momentu (manipulativnost) se vtypované lokality nijak výrazně neliší. – za skrytě manipulující považují informace SÚRAA vždy něco mezi jednou čtvrtinou a jednou pětinou obyvatel. Podstatně zajímavější je v této souvislosti porovnání s názorem lidí z neutrální lokality, kteří – bez přímé znalosti věci – odhadují, že informace produkované SÚRAEM jsou manipulativní mnohem častěji, než je za takové považují sami obyvatelé zainteresovaných lokalit. Zdá se tak, že i onen částečně negativní výsledek v lokalitách je pro SÚRAO pozitivní zpráva: nezainteresovaný člověk by čekal, že jeho informace se budou snažit obyvatele manipulovat, ve skutečnosti však za takové nejsou zainteresovanými lidmi vnímány zas až tak často.

Vláda a představitelé státu

V případě hodnocení informací od vlády a představitelů státu se lokality liší ještě o něco více, a to především v důsledku rozdílných podílů těch, kteří se v této věci nedokázali vyslovit. Bez ohledu na tyto rozdíly pak platí, že informace z tohoto zdroje jsou ve všech lokalitách velmi často vnímány jako manipulující k přijetí souhlasného stanoviska a současně však velice podobnými podíly obyvatel za neutrální.

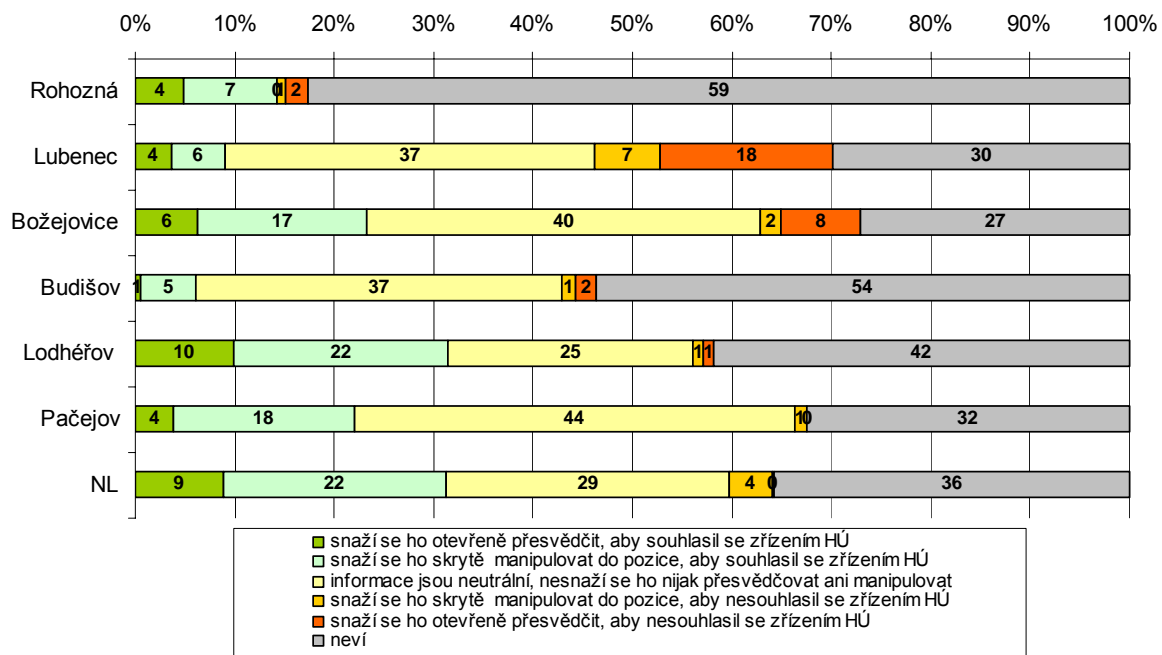
Graf 47. Povaha informací od vlády a představitelů státu

Krajská zastupitelstva

Ještě poněkud složitější je situace u krajských zastupitelstev. V průměru za vytipované lokality se vedle vysokého podílu nerozhodných odpovědí jako nejčastější hodnocení objevuje to, že jejich informace jsou neutrální bez snahy přesvědčovat či manipulovat ve prospěch či naopak proti umístění hlubinného úložiště v dané lokalitě. Ale v některých lokalitách (Lodhéřov a Božejovice – Vlksice z Jihočeského kraje, v menší míře i Pačejov z kraje Plzeňského) se respondenti relativně častěji vyjadřovali v tom smyslu, že informace ze strany krajského zastupitelstva se je snaží otevřeně přesvědčit či skrytě manipulovat ve prospěch umístění úložiště, v lokalitě Lubenec – Blatno (Ústecký kraj) se naopak objevil oproti ostatním lokalitám výrazně vyšší podíl těch, kdo informace ze strany krajského zastupitelstva považují za zaujaté proti umístění hlubinného úložiště.

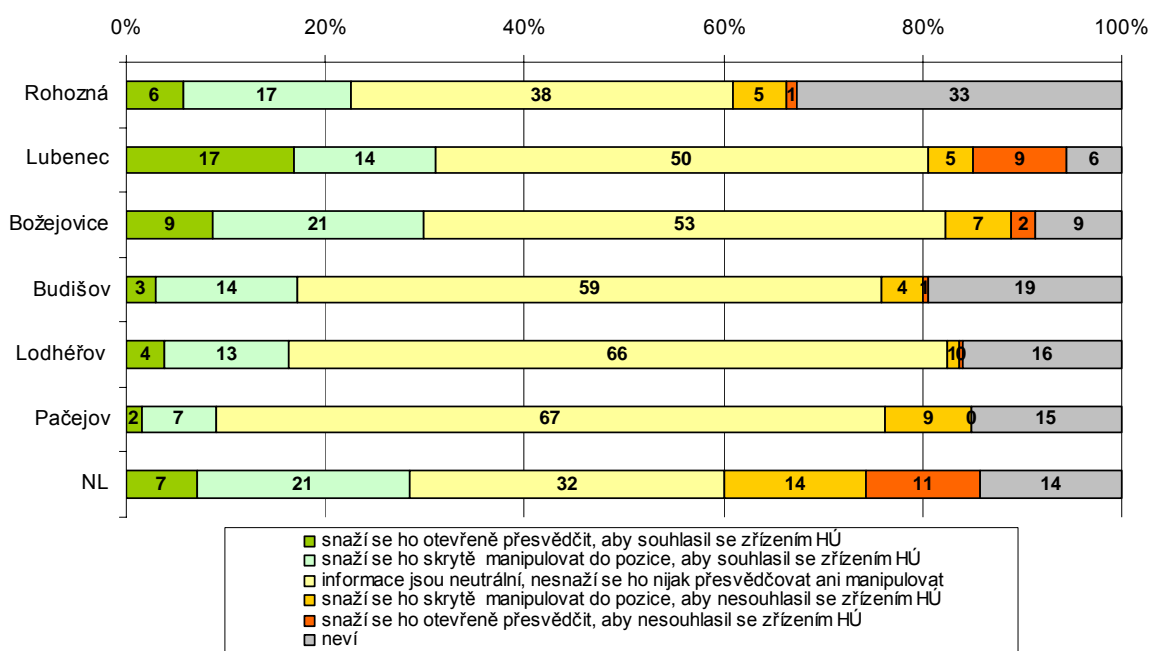
Graf 48. Povaha informací od krajských zastupitelstev

Média

Informace médií jsou většinou hodnoceny jako neutrální, i když také v tomto případě v průměru pětina oslovených ve vytipovaných lokalitách označovala informace z tohoto zdroje za zaujaté ve prospěch umístění hlubinného úložiště a malá, i když nikoli zanedbatelná, část respondentů vyjadřovala opačné mínění, že média jsou zaujatá proti úložišti.

Graf 49. Povaha informací médií

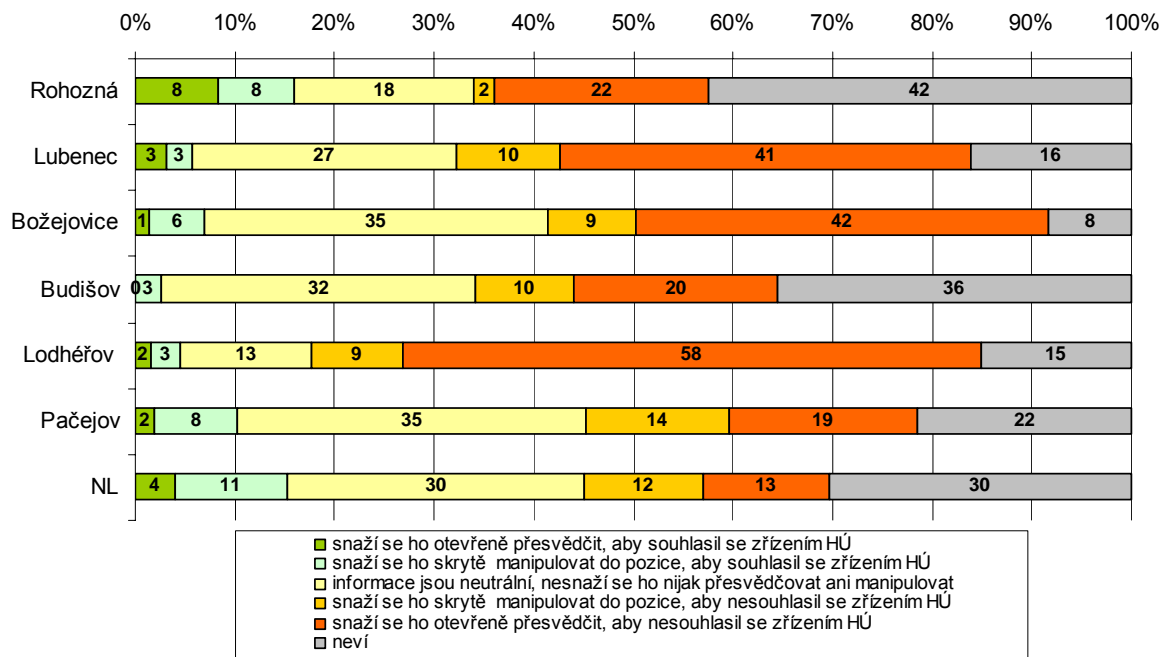

V komparaci s vytipovanými lokalitami je v tomto směru zajímavá výpověď dotázaných z neutrální lokality, kteří média mnohem častěji hodnotili jako zaujatá pro i proti hlubinnému úložišti a méně často jako neutrální. V samotných vytipovaných lokalitách pak mínění, že média informují zaujatě proti úložišti, častěji vyjadřovali respondenti, kteří s jeho umístěním ve své lokalitě souhlasili, odpůrci hlubinného úložiště naproti tomu relativně častěji označovali informace médií za otevřeně či skrytě zaujaté pro zřízení úložiště.

Obecní zastupitelstva

Místní zastupitelstva se podle výpovědí respondentů spíše snaží přesvědčovat proti umístění úložiště či vystupovat neutrálně, ale mezi jednotlivými lokalitami zde existují opět velké rozdíly, a to především v podílech lidí, kteří informace zastupitelstva v těchto dimenzích nedokáží zhodnotit. Vyšší podíly těchto osob v lokalitách Budišov a Rohozná tak opět signalizují pravděpodobně nižší úroveň veřejné debaty k tomuto problému.

Graf 50. Povaha informací od obecních zastupitelstev

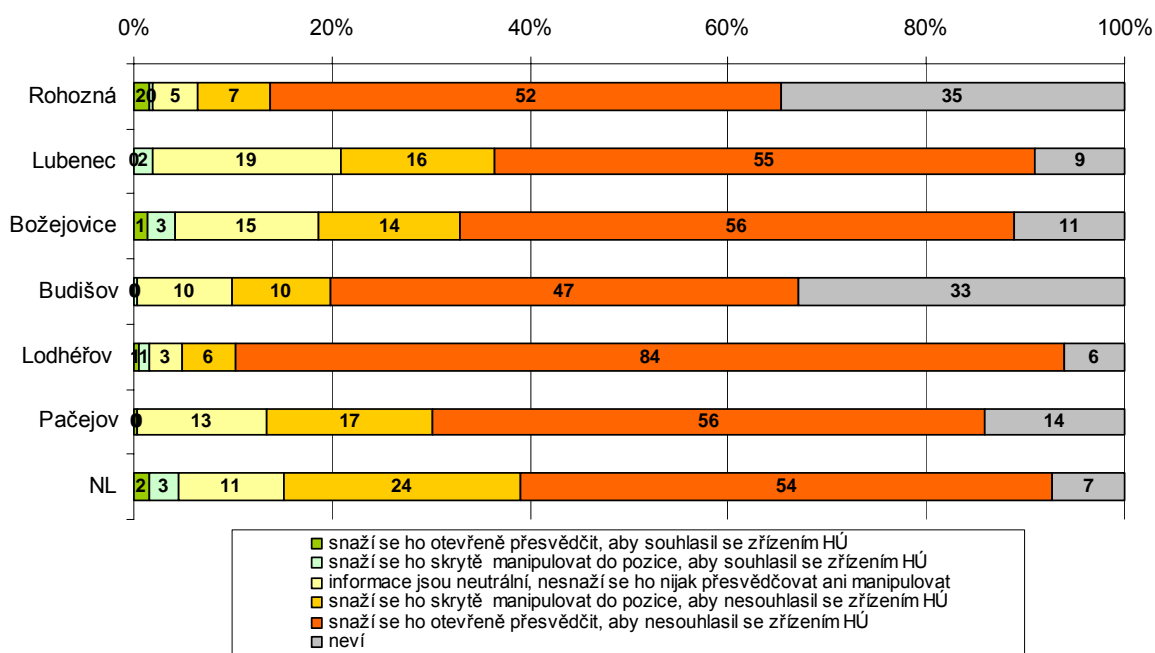

Samotné hodnocení je různě variabilní i v rámci některých lokalit, což platí zejména o lokalitách Rohozná a Pačejov: zde se vedle názorů o přesvědčování proti úložišti objevují i silnější skupiny lidí, kteří informace zastupitelstva vnímají jako přesvědčující ve prospěch zbudování úložiště. Za zmínku stojí také mírně vyšší podíly lidí, kteří informace obecních zastupitelstev vnímají jako manipulativní, a to nejčastěji opět v lokalitě Pačejov (oběma směry), Lubenec-Blatno, Budišov a Lodněřov (proti úložišti).

Ekologická sdružení

Informace ze strany ekologických sdružení jsou vesměs hodnoceny jako jednoznačně zaujaté proti úložišti. Kromě dominujícího podílu vnímajících je jako otevřeně přesvědčující je však v případě ekologických aktivistů zřetelný podíl názorů, že tyto informace se snaží občany k nesouhlasnému skrytě manipulovat. Nejčastěji se tento postoj objevuje v lokalitách Pačejov, Lubec-Blatno a Božejovice-Vlksice.

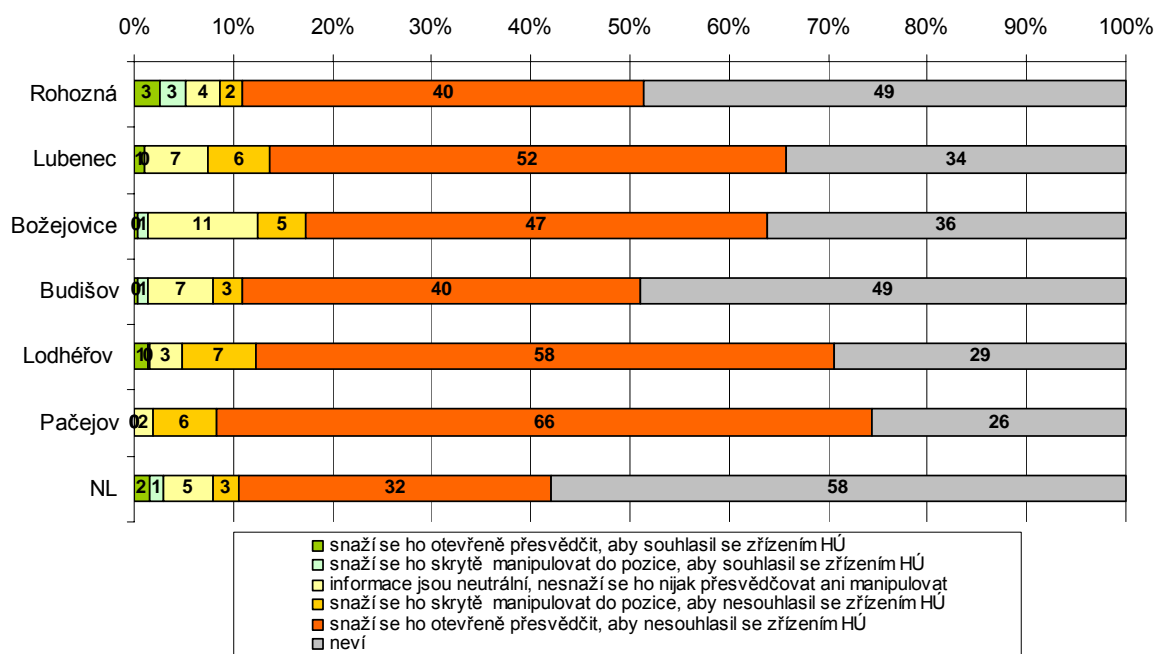
Graf 51. Povaha informací od ekologických sdružení

Aktivisté v obci

Podobně jednoznačné jsou výsledky v případě hodnocení povahy informací rozšiřovaných aktivisty v obci. Pokud je již respondenti dokázali v předložených mantinelech posoudit, pak také ony jsou vnímány jednoznačně jako negativně zaměřené proti úložišti a to navíc většinou otevřeně. Zajímavý je v tomto momentu vysoký podíl odpovědí „nevím“, který opět signalizuje častou neschopnost zaujmout stanovisko k informacím sdělovaným těmito osobami, nebo zkrátka nedostupnost těchto informací například z důvodu vlastní neangažovanosti.

Graf 52. Povaha informací aktivistů v obci

5.5. Rozhodování a participace v jednání o úložišti

Poslední část výzkumu meritorně věnovaná samotné problematice hlubinného úložiště se věnovala tomu, kdo by měl podle mínění obyvatel vytipovaných lokalit rozhodovat o zřízení takové instalace v určitém místě, a také tomu, jaký prostor a zájem podílet se na projednávání celé záležitosti s hlubinným úložištěm v jejich lokalitě mají samosprávné orgány a obyvatelé dotčených obcí.

Souhrn

Situace v oblasti participace na jednání o zřízení úložiště radioaktivních odpadů a názorů na způsob rozhodování v této věci není nějak příliš jednoznačná. Obyvatelé v inkriminovaných lokalitách sice častěji než nezainteresovaní občané České republiky požadují, aby se ve věci zřízení rozhodovali sami, současně si však velká část z nich uvědomuje rozhodující roli odborníků na tuto problematiku.

Vysoké míře požadavku na rozhodování v místě pak odpovídá také nespokojenost s prostorem, který podle obyvatel vytipovaných lokalit zainteresovaným obcím poskytují státní instituce. Ten podle jejich názoru nedosahuje výše, v jaké tyto obce mají na jednání zájem. Na druhé straně prostor poskytovaný občanům obcemi je podle názoru obyvatel většiny lokalit (s výjimkou lokality Pačejov) odpovídající zájmu.

Reálná úroveň skutečného zapojení do jednání na úrovni obce však neodpovídá představám, které o výši zájmu na takových jednání obyvatelé lokalit mají. Zatímco si na jedné straně vždy minimálně polovina z nich myslí, že občané mají velmi nebo alespoň docela velký zájem, ve skutečnosti se jich aktivně angažuje pouze cca 6 % a „ne moc aktivně“ ještě další cca čtvrtina. Dokonce i v hypotetické otázce na případnou ochotu se zapojit tento úmysl jednoznačně deklaruje pouze cca jedna čtvrtina dotázaných, což nesignalizuje, že by otázku zřízení hlubinného úložiště obyvatelé vytipovaných lokalit ve svém celku vnímali jako zcela aktuální a zásadní.

Tyto další informace signalizují, že veřejné mínění v těchto lokalitách nekopíruje skutečný stav věcí (což je ovšem přirozenou vlastností veřejného mínění v mnoha oblastech) a vnímá věci (především zájem a reálné zapojení občanů) poněkud idealističtěji, než jaké ve skutečnosti jsou. Je pravděpodobné, že takové rozkolísání způsobuje působení různých aktérů, kteří se ve věci úložiště v místě angažují (místní aktivisté, obecní samospráva, ekologické organizace, SÚRAO atd.). Úroveň i směr veřejné debaty, kterou aktéři takto nastavují, nutně ovlivňuje vnímání běžných obyvatel regionu a jejich postoje pak nutně nemusí korespondovat se skutečným stavem věcí. (Bouřlivá diskuse třetiny ochotné se účastnit ještě nutně neznamená vysokou míru

osobní angažovanosti všech obyvatel). Největší míry takového rozkolísání můžeme být svědky v lokalitě Pačejov.

5.5.1. Rozhodování o zřízení

Souhrn

Názory na rozhodování o různých druzích zařízení vykazují podobné rysy jako postoje ke kompenzacím. V první řadě je patrný rozdíl mezi postoji lidí, kterých se problematika hlubinného úložiště osobně týká, a těch, kteří stojí spíše vně tohoto problému. Zatímco pro nezainteresované obyvatele je zcela srovnatelná jaderná elektrárna a podzemní úložiště (u obou zařízení se ve velkých podílech objevují postoje, že by o jejich zřízení měli rozhodovat odborníci, místní občané, obyvatelé celé ČR a vláda), obyvatelé vytipovaných lokalit mají z pochopitelných důvodů pohled na hlubinné úložiště odlišný a v daleko větší míře preferují rozhodování místních občanů. Role vlády a obyvatel celé ČR je zde jednoznačně upozaděna, většího podílu dosahuje už pouze dimenze expertní.

Tento postoj je přitom výrazně odlišný od názorů na způsob rozhodování o jiných instalacích jako dálnice nebo chemická továrna, což v podstatě pouze jiným způsobem dokládá zmiňovaný fakt, že osobní kontakt s problematikou nutně mění úhel pohledu na ni a vede k většímu zájmu o získání vlivu na její řešení. Konkrétně v případě lokalit pro zřízení hlubinného úložiště to znamená, že poměrně velká část lidí si je vědoma nutnosti expertního posouzení (nejvíce v lokalitě Pačejov), současně však ještě větší podíl žádá, aby v konečné instanci rozhodovali místní obyvatelé. Úlohu vnějších posuzovatelů (a to včetně krajských nebo obecních úřadů) je zde evidentně snaha eliminovat.

Mezi jednotlivými vytipovanými lokalitami se však v těchto postojích vyskytují poměrně výrazné rozdíly, když například lokální rozhodování je jednoznačně preferováno v lokalitách Rohozná, Božejovice – Vlksice a Lodhěřov, v lokalitě Pačejov se většina obyvatel staví za odborné posouzení a např. obyvatelé lokality Budišov by ve zvýšené míře oproti ostatním ponechali rozhodnutí na vládě.

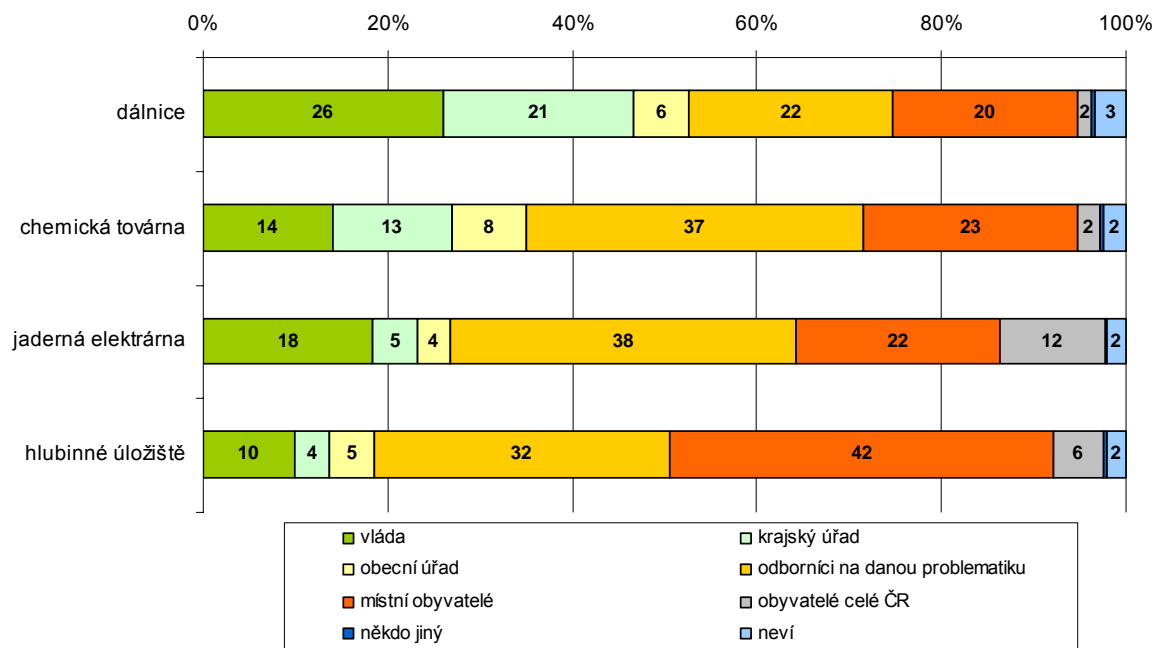
Obyvatelé lokalit

Obecné postoje k tomu, kdo by měl v konečné instanci rozhodovat o tom, zda v určité lokalitě vznikne nějaké zařízení, které může pro danou lokalitu představovat jistou zátěž a které nemusí být v této lokalitě přijímáno s nadšením, sledovala otázka, do které byly kromě samotného hlubinného úložiště zařazeny i další tři položky – dálnice,

chemická továrna a jaderná elektrárna – které se objevily už v jiné otázce související s poskytováním zvláštních zvýhodnění v kompenzaci za strpění těchto zařízení.¹⁸

Jak je patrné z níže uvedených grafů, v otázce, kdo by měl rozhodovat o výstavbě a umístění určitých zařízení, hraje charakter či druh zařízení poněkud větší roli než v otázce poskytnutí zvláštních výhod regionu jako kompenzace.

Graf 53. Kdo by měl rozhodovat o výstavbě – obyvatelé lokalit

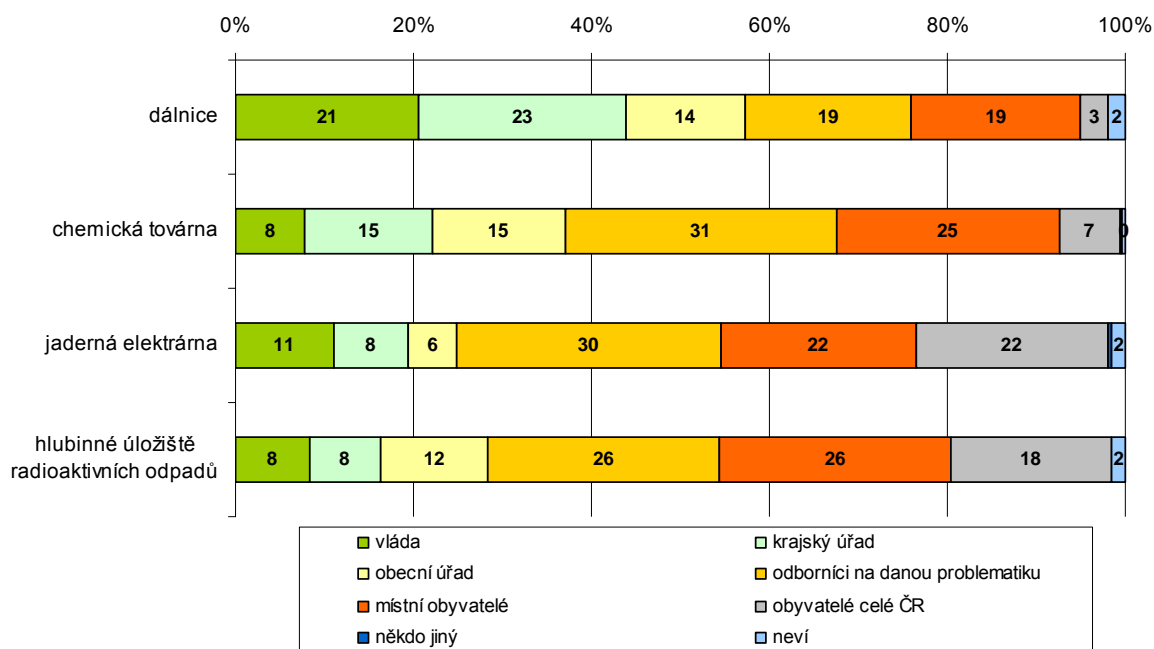
V případě dálnice jsou názory respondentů z vytipovaných lokalit pro hlubinné úložiště dosti rovnoměrně rozložené mezi možnostmi vláda, krajský úřad, odborníci a místní obyvatelé, u chemické továrny šlo nejčastěji o odborníky, za nimiž s patrným odstupem následovala varianta „místní obyvatelé“ s poměrně zřetelným náskokem před vládou a krajským či obecním úřadem, u jaderné elektrárny pak na prvním místě figurovali opět odborníci s výrazným předstihem před místními obyvateli a vládou, které však od sebe tentokrát dělil menší rozdíl než u chemické továrny a za kterými tentokrát následovala možnost „obyvatelé celé ČR“, zatímco krajská a místní samospráva získala v tomto případě jen malou podporu.

S postojem k otázce rozhodování o jaderné elektrárně pak poměrně zřetelně kontrastuje samotný postoj obyvatel vytipovaných lokalit k otázce rozhodování o umístění hlubinného úložiště radioaktivních odpadů. Zde má jednoznačně nejvyšší podporu varianta rozhodování ze strany místních obyvatel, za kterou zaostala i v případě

¹⁸ Otázka: „Kdo by měl podle Vás rozhodovat o tom, zda se v určité lokalitě postaví dálnice, chemická továrna, jaderná elektrárna, hlubinné úložiště radioaktivních odpadů?“

jaderné elektrárny výrazně nejpreferovanější možnost rozhodování ze strany odborníků, s pouze desetinovým podílem na třetím místě skončila vláda a ostatní varianty získaly podporu od pěti procent dolů.

Graf 54. Kdo by měl rozhodovat o výstavbě – obyvatelé neutrální lokality

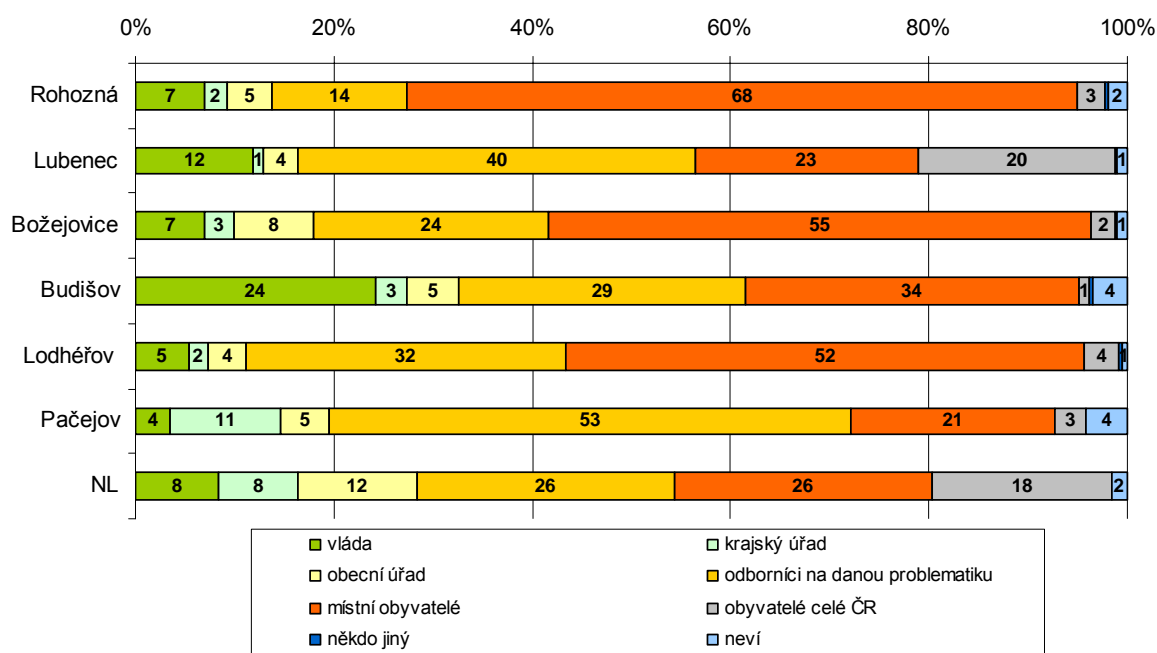
Podobně jako v otázce kompenzací, také u problematiky původce rozhodnutí o výstavbě nezainteresovaní lidé nevidí příliš velký rozdíl mezi jadernou elektrárnou a hlubinným úložištěm.

Odlišnosti mezi vytipovanými lokalitami a lokalitou neutrální pak spočívaly v tom, že lidé z neutrální lokality u jaderné elektrárny i hlubinného úložiště radioaktivních odpadů mnohem častěji zmiňovali variantu rozhodování ze strany obyvatel celé ČR a že v případě hlubinného úložiště více zmiňovali krajskou a místní samosprávu, vesměs na úkor podílu místních obyvatel, který u nich byl vyrovnaný s podílem rozhodování ze strany odborníků.

Mezi jednotlivými vytipovanými lokalitami se vyskytly velice výrazné rozdíly. Rozhodování ze strany místních obyvatel dávali jednoznačně do popředí oslovení z lokalit Rohozná, Božejovice – Vlksice a Lodhéřov, přičemž zejména v první z uvedených lokalit byl tento názor zcela dominující s podílem na úrovni dvou třetin. V lokalitě Budišov byly podíly rozhodování ze strany místních obyvatel a ze strany odborníků víceméně vyrovnané s tím, že relativně vyšší oproti jiným lokalitám zde byl i podíl těch, kdo uvedli, že by o hlubinném úložišti měla rozhodovat vláda. V lokalitě Lubenec – Blatno se jako relativně nejčastější možnost objevovalo rozhodování ze strany odborníků, které v četnosti výskytu téměř dvojnásobně předčilo variantu rozhodování místních občanů.

Zároveň však v této lokalitě poměrně velká část respondentů podpořila i rozhodování za účasti obyvatel celé ČR, což se v součtu s podílem rozhodování místních obyvatel zcela vyrovnalo zmiňovanému podílu rozhodování expertů. Rozhodování ze strany odborníků na danou problematiku v případě hlubinného úložiště radioaktivních odpadů stanulo jednoznačně na čele u dotázaných z lokality Pačejov.

Graf 55. Kdo by měl rozhodovat o výstavbě hlubinného úložiště

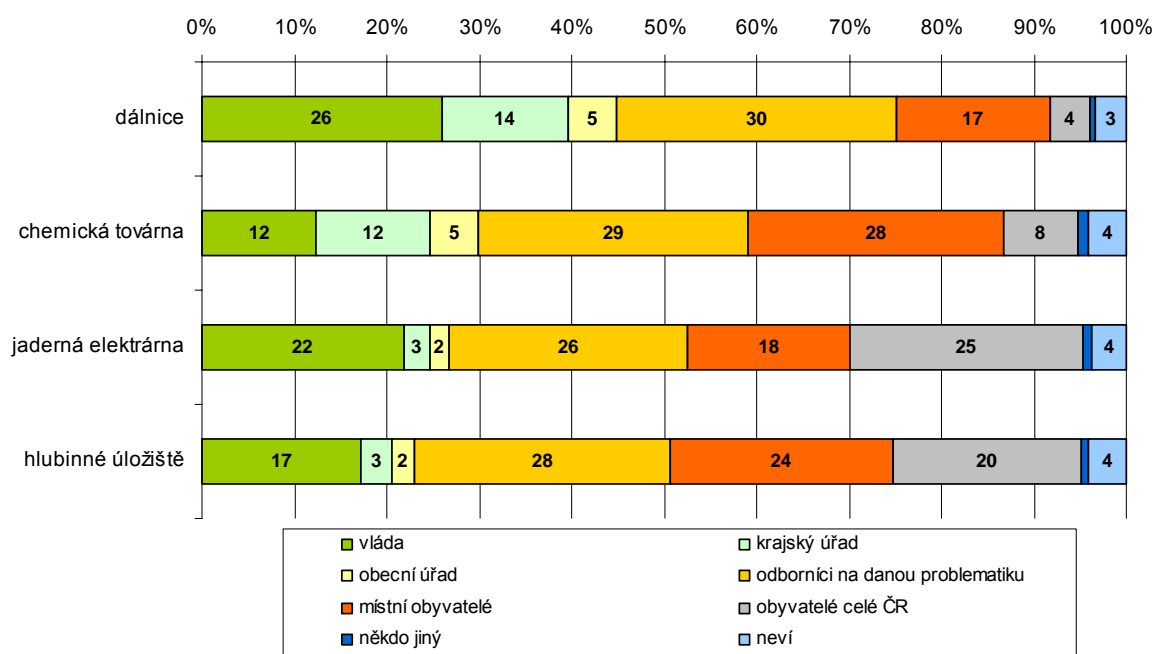
Z hlediska vzdělání ve vytipovaných lokalitách má rozhodování odborníků na danou problematiku relativně vyšší podporu mezi absolventy vysokých škol, pro rozhodování místních obyvatel se relativně častěji vyslovovali dotázaní s vyučením, ženy a především pak lidé, kteří s umístěním hlubinného úložiště ve své lokalitě nesouhlasí.

Obyvatelé ČR

Co se týče obyvatel České republiky jako celku, jejich postoje ve věci kompetencí k rozhodování o zbudování daných zařízení odpovídají názorům obyvatel neutrální lokality.

U všech uvedených staveb se nejvíce osob domnívá, že o jejich výstavbě v určité lokalitě by měli rozhodovat odborníci na danou problematiku. Dalšími též poměrně často jmenovanými subjekty, které by měly mít podle Čechů rozhodovací právo o zřízení dané stavby, jsou místní obyvatelé, vláda a obyvatelé celé České republiky. Především v souvislosti s výstavbou zařízení týkajících se nějakým způsobem jaderné energie se zvyšuje zastoupení Čechů, kteří míní, že právo rozhodovat by měli mít právě obyvatelé celé ČR.

Graf 56. Kdo by měl rozhodovat o výstavbě – obyvatelé ČR

Konkrétně v případě dálnice tři z deseti českých občanů soudí, že rozhodovat by měli odborníci na danou problematiku. Přibližně čtvrtina pak zastává názor, že rozhodovací právo by mělo být v rukách vlády. Samotné veřejnosti přisuzuje možnost rozhodování více jak pětina Čechů, přičemž 17 % toto právo připisuje obyvatelům té lokality, jíž se stavba týká, a 4 % pak hovoří o obyvatelích celé ČR. Podle necelé pětiny by o postavení dálnice měly rozhodovat úřady státní správy – 14 % lidí se domnívá, že by mělo jít o krajské úřady, 5 % osob se pak vyslovilo pro úřady obecní. Zcela někdo jiný by měl v této věci rozhodnout dle 1 % dotázaných a 3 % neví, komu by tuto roli přisoudila.

Z hlediska rozhodování o výstavbě chemické továrny odpovídali respondenti relativně podobně. Pouze ubylo zastoupení těch, kteří se domnívají, že by rozhodovacím subjektem měla být vláda a naopak přibyl podíl Čechů, kteří zastávají názor, že rozhodovat by měli místní obyvatelé či obyvatelé celé ČR. I v tomto případě však nejvíce českých občanů míní, že právo rozhodnout by měli mít znalci z dané oblasti (30 %). Velmi těsně následuje názor, že rozhodovat by měli místní obyvatelé (28 %). Pro vládu se vyjádřilo 12 % osob a stejně tak – tedy opět 12 % - se vyslovilo pro krajské úřady. Obyvatelé celé ČR by měli mít rozhodovací právo podle necelé desetiny českých občanů (8 %) a 5 % míní, že rozhodovat by měly obecní úřady. Podíl respondentů, kteří chtějí, aby rozhodoval někdo jiný, i zastoupení těch, kteří se neumí vyjádřit, je téměř stejné jako v předchozím případě – 1% resp. 4 %.

V souvislosti s rozhodováním o zřízení jaderné elektrárny a hlubinného úložiště radioaktivního odpadu je zastoupení jednotlivých názorů relativně podobné. V obou případech se nejvíce lidí vyslovilo pro rozhodování ze strany odborníků (u jaderné elektrárny se jednalo o 25 %, u úložiště o 29 %). U obou staveb poměrně velká část respondentů zastává názor, že rozhodovat by měli samotní obyvatelé – z hlediska výstavby jaderné elektrárny by obyvatelé celé ČR měli mít právo rozhodovat dle čtvrtiny dotázaných (25 %), místní obyvatelé by měli rozhodovat podle necelé pětiny respondentů (18 %). Ve vztahu k úložišti radioaktivního odpadu se pro rozhodování ze strany obyvatel celé ČR vyslovila pětina českých občanů (20 %), místní obyvatelé by měli rozhodovat dle čtvrtiny (24 %) dotázaných. Vládu jako rozhodovací subjekt v otázce výstavby jaderné elektrárny vidí více jak pětina dotázaných (22 %), z pohledu zřízení úložiště radioaktivního odpadu je situace opět velmi podobná – pro vládu se vyjádřila necelá pětina Čechů (17 %). Úřady státní správy by měly mít v této věci rozhodovací právo jen podle nepatrného podílu českých občanů – 3 % z nich se domnívají, že o výstavbě jaderné elektrárny by měly rozhodovat úřady krajské, a 2 % lidí jsou pro úřady obecní. Naprosto totožná situace je v tomto směru i ohledně zřízení úložiště.

Evidentně se tak opět ukazuje, že osobní zainteresovanost v dané věci nutně mění úhel pohledu na ni a lidé ji začínají posuzovat jinak, než by tomu bylo v případě, že by se jich osobně přímo nedotýkala. Zkušenosti z jiných problematických staveb nebo zařízení však ukazují, že jistou ztrátu objektivního nadhledu lze považovat za zcela přirozenou reakci na takto závažnou situaci.

5.5.2. Prostor a zájem o jednání - obec

Další otázky výzkumu se zaměřily na to, jaký prostor mají podle mínění dotázaných obce pro zapojení se do projednávání problematiky hlubinného úložiště radioaktivních odpadů se státními institucemi¹⁹ a jaký zájem o takové zapojení jeví samotné obce, respektive jejich samosprávné orgány.²⁰ Obdobným způsobem pak bylo zjišťováno i to, jaký prostor podle respondentů věnují orgány jejich obce samotným obyvatelům, aby se mohli do věci zapojit,²¹ a jaký zájem o takové zapojení projevují občané.²²

Souhrn

Podle převládajícího názoru oslovených obyvatel vytipovaných lokalit obce pro jednání se státními institucemi o hlubinném úložišti velký prostor nemají, ačkoli – rovněž podle zřetelně převažujících vyjádření respondentů – o to projevují zájem. Největší zájem a současně nejsilněji pociťovaný deficit prostoru vyjadřují obyvatelé lokality Pačejev a Božejovice-Vlksice, nejpříznivěji byla míra prostoru hodnocena v lokalitě Lodhěřov. Pociťovaný deficit prostoru pro zapojení do jednání o úložišti kontrastuje s převládajícím požadavkem, aby o jeho zřízení bylo rozhodováno právě v místě, a může způsobovat napětí v inkriminovaných lokalitách.

Obyvatelé lokalit

Podle názorů obyvatel vytipovaných lokalit obce o jednání se státními institucemi ve věci zřízení hlubinného úložiště zájem mají (myslí si to 58 % z nich), státní instituce však podle nich obcím příliš velký prostor nedávají (malý nebo žádný prostor dávají tyto instituce obcím podle 53 % obyvatel).

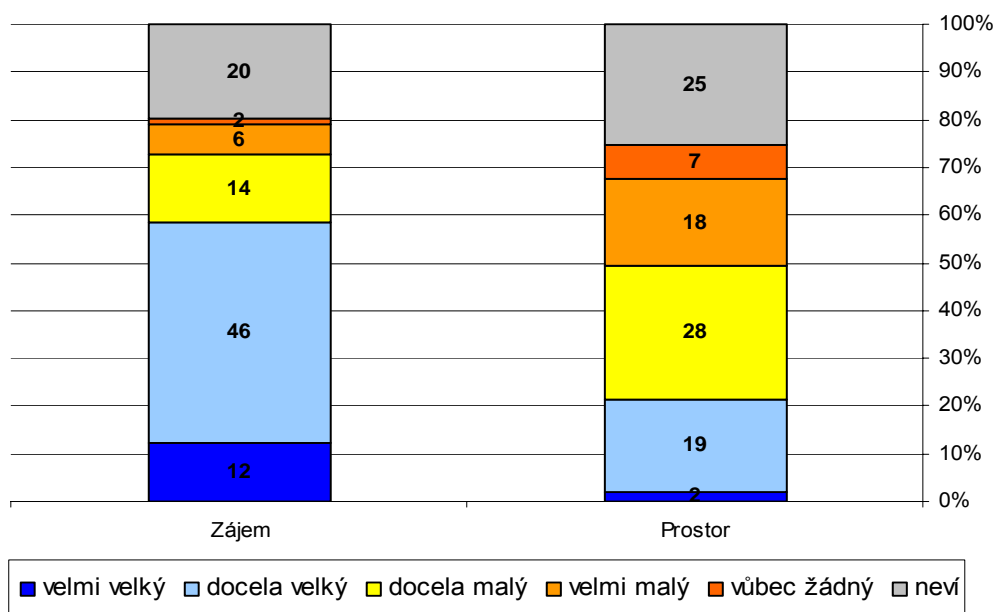
¹⁹ Otázka: „Podle Vašeho mínění, jaký prostor státní instituce dávají Vaší obci zapojovat se do projednávání otázek spojených s hlubinným úložištěm radioaktivních odpadů? Velmi velký, docela velký, docela malý, velmi malý, vůbec žádný?“

²⁰ Otázka: „A jak velký zájem jednat se státními institucemi o těchto otázkách podle Vás má Vaše obecní zastupitelstvo? Velmi velký, docela velký, docela malý, velmi malý, vůbec žádný?“

²¹ Otázka: „Jaký prostor k zapojení do této věci podle Vás dává obecní zastupitelstvo ve Vaší obci ostatním obyvatelům? Velmi velký, docela velký, docela malý, velmi malý, vůbec žádný?“

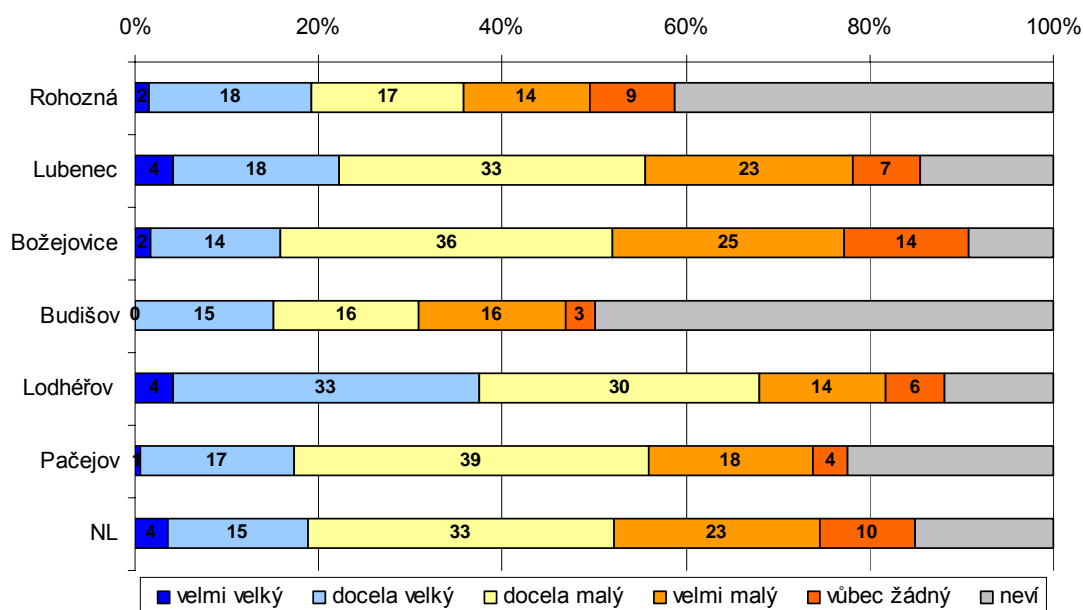
²² Otázka: „A jaký je podle Vás zájem běžných obyvatel Vaší obce zapojovat se do této věci? Velmi velký, docela velký, docela malý, velmi malý, vůbec žádný?“

Graf 57. Porovnání prostoru a zájmu o jednání obce se státními institucemi o HÚ

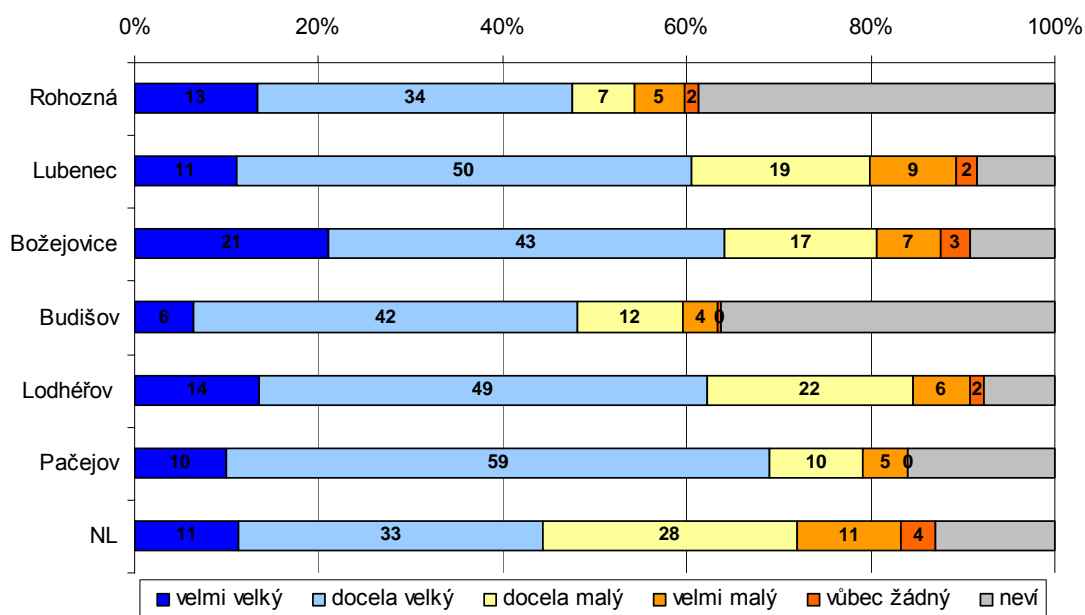

Relativně příznivěji vyznívá hodnocení prostoru daného obcím v lokalitě Lodhěřov, kde lidé pociťují největší prostor pro jednání ze strany státních institucí. Naopak kritičtěji v porovnání s průměrem situaci hodnotili dotázaní z lokalit Božejovice – Vlksice a Pačejov, kde poněkud častěji deklarují velký zájem obcí o participaci při jednáních v této záležitosti, nicméně současně vnímají kriticky poskytovaný prostor.

Graf 58. Prostor pro obce k zapojení se do jednání o HÚ

Graf 59. Zájem orgánů obce o jednání se státními institucemi o HÚ

V lokalitách Rohozná a Budišov se respondenti častěji než jinde nebyli schopni vyjádřit k tomu, jak velkým prostorem disponují orgány obce, ani jak velký zájem o taková jednání vlastně obec má, což opět signalizuje nižší úroveň zapojení běžných obyvatel do jednání o případném vybudování hlubinného úložiště v těchto lokalitách. Obecně lze shrnout, že obyvatelé pociťují deficit prostoru pro zapojení do jednání o úložišti, který nutně kontrastuje s převládajícím požadavkem, aby o jeho zřízení bylo rozhodováno právě v místě.

5.5.3. Prostor a zájem o jednání - obyvatelé

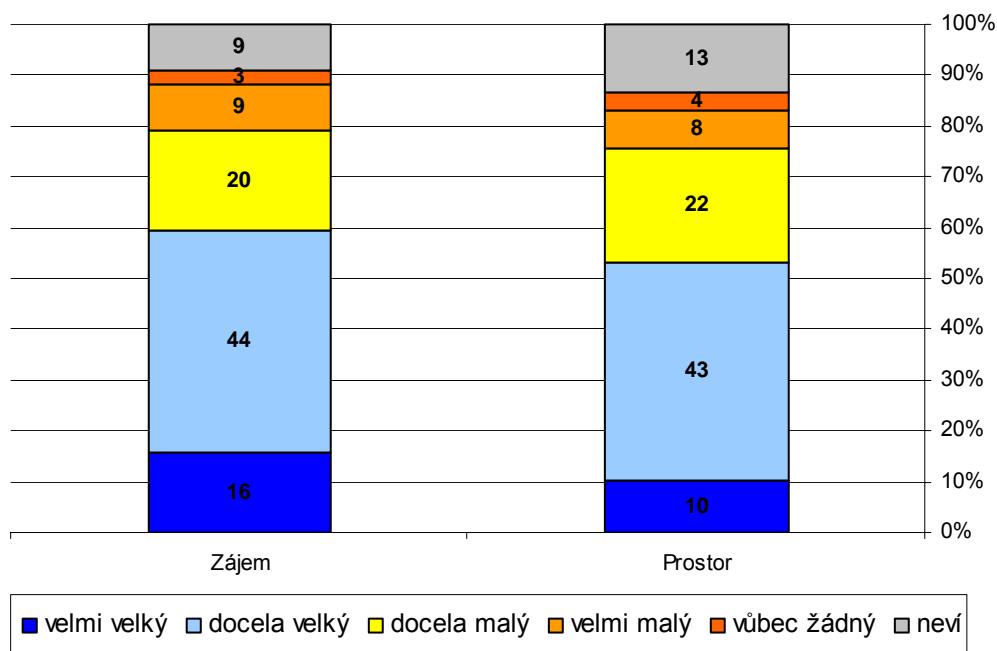
Souhrn

V souhrnu za všechny lokality prostor, poskytovaný obyvatelům ve věci jednání o zřízení hlubinného úložiště, odpovídá úrovni jejich zájmu o zapojení. Výjimku tvoří lokalita Pačejov, kde prostor poskytovaný obcí vysokou úroveň zájmu obyvatel nedosahuje. Samotný rozsah zájmu občanů je v jednotlivých lokalitách nevyrovnaný, přičemž nejvyšší dosahuje v lokalitách Pačejov a Lodhěřov, nejnižšího pak v lokalitách Rohozná a Budišov.

Obyvatelé lokalit

Pokud jde o prostor, který poskytují zastupitelstva obcí občanům, aby se na věci sami podíleli, je hodnocení ve všech vytipovaných lokalitách spíše příznivé, neboť je přibližně vyrovnané úrovni deklarovaného zájmu o taková jednání. Podle nadpoloviční většiny obyvatel (53 %) ve vytipovaných lokalitách je tento poskytovaný prostor velmi nebo docela velký, zájem dosahuje hodnoty pouze o něco málo vyšší (60 %).

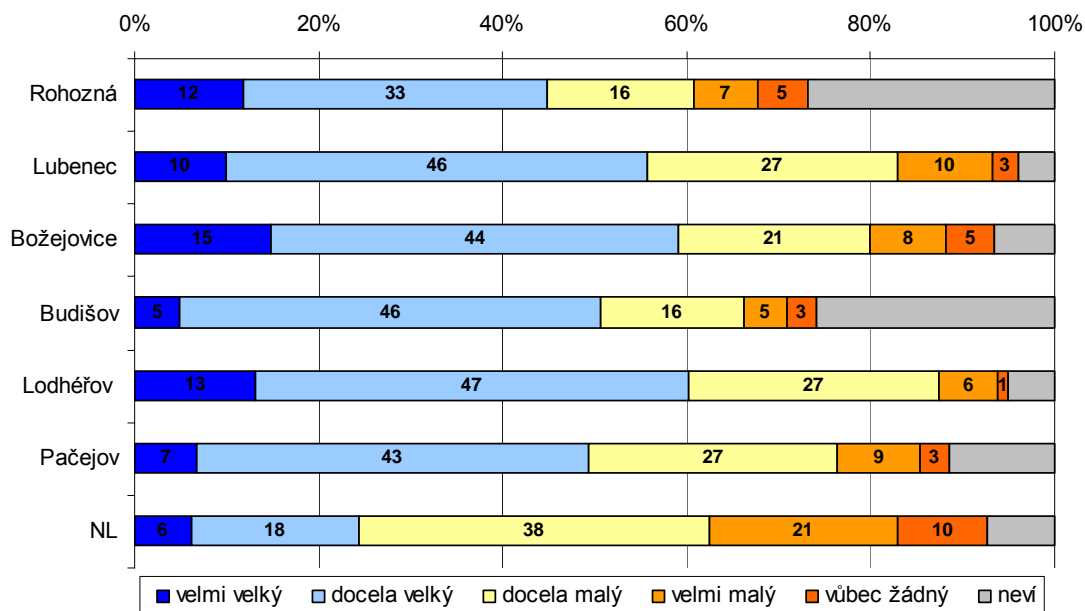
Graf 60. Porovnání prostoru a zájmu o jednání obyvatel s obcí o HÚ

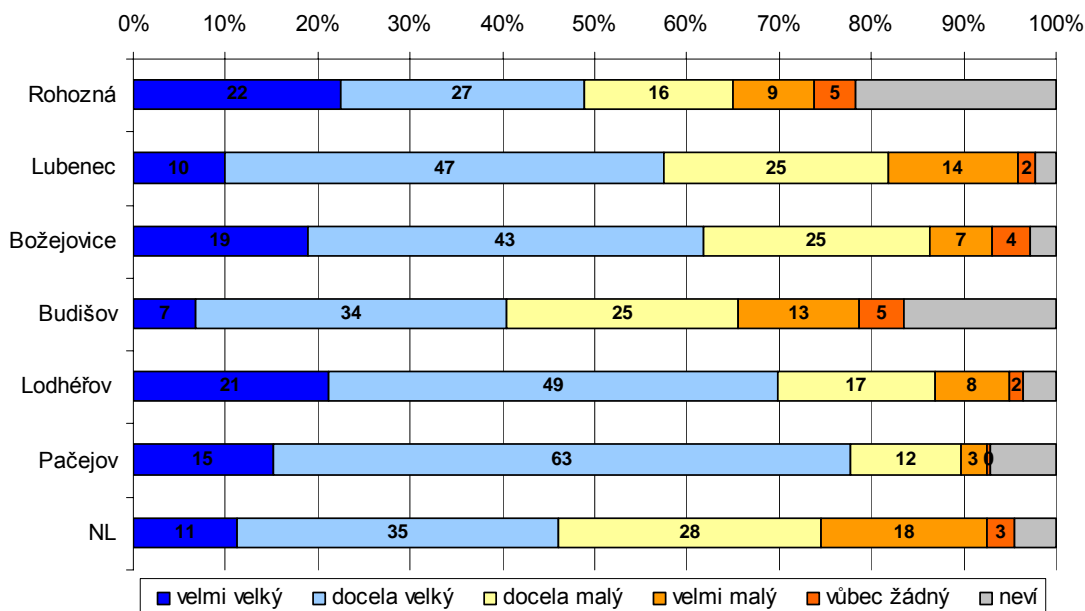
Zatímco prostor pro jednání s občany ze strany obcí se mezi lokalitami nijak výrazně neliší (rozdíly jsou většinou způsobeny odlišnými podíly lidí, kteří se v této věci

nedokázali vyjádřit), v případě zájmu ze strany občanů se objevují rozdíly podstatně větší.

Graf 61. Prostor pro obyvatele k zapojení se do jednání o HÚ

Graf 62. Zájem obyvatel obce o zapojení se do jednání o HÚ

Výrazně nadprůměrný podíl deklarovaného velkého zájmu se vyskytoval v lokalitách Pačejov a Lodhéřov, relativně slabší zájem signalizovaly výpovědi dotázaných

z lokality Budišov a Rohozná. Prvně jmenované lokality tak opět vykazují nejvyšší míru zájmu, druhé dvě míru nejnižší.

Přesto právě ve „vedoucí“ lokalitě Pačejov lze zaznamenat také největší disproporci mezi prostorem poskytovaným obcí a zájmem obyvatel. Zatímco v ostatních lokalitách jsou tyto ukazatele vyrovnané a prostor tak zájmu víceméně odpovídá, obyvatelé lokality Pačejov pociťují v míře prostoru pro jednání ze strany obce jistý deficit: zájem zde podle vyjádření respondentů má naprostá většina obyvatel (78 %), dostatečný prostor pro jednání však obec poskytuje pouze podle poloviny z nich (50 %).

5.5.4. Vlastní iniciativa obyvatel

V závěru tohoto bloku otázek se šetření zaměřilo na aktivitu²³ a případný zájem²⁴ o zapojení se do věci v souvislosti s hlubinným úložištěm radioaktivních odpadů.

Souhrn

Zapojení do jednání ve věci zřízení hlubinného úložiště není nijak závratně vysoké. Podle vyjádření samotných respondentů se do této věci aktivně zapojuje pouze cca 6 % obyvatel, méně aktivní zapojení se týká ještě další cca čtvrtiny. Nejvyšší míra participace se objevuje v lokalitách Božejovice – Vlksice a Lodhéřov, nejnižší v lokalitě Budišov. Do jednání se aktivně i pasivně zapojují jak příznivci, tak odpůrci úložiště, ze samotného faktu převahy odpůrců však vyplývá jejich vyšší počet, a tedy zřejmě i větší vliv na veřejné mínění. Hypotetickou situaci případného zapojení hodnotí shodně obyvatelé lokalit kladně, což sice odpovídá například zájmu o přímém rozhodování v této věci, na druhé straně ovšem ještě neznamena, že by k tak silnému zapojení nakonec skutečně došlo.

Obyvatelé lokalit

Z vyjádření respondentů plyne, že do dění okolo hlubinného úložiště se v nějaké míře zapojuje necelá třetina obyvatel vytipovaných lokalit. Aktivně se přitom angažuje

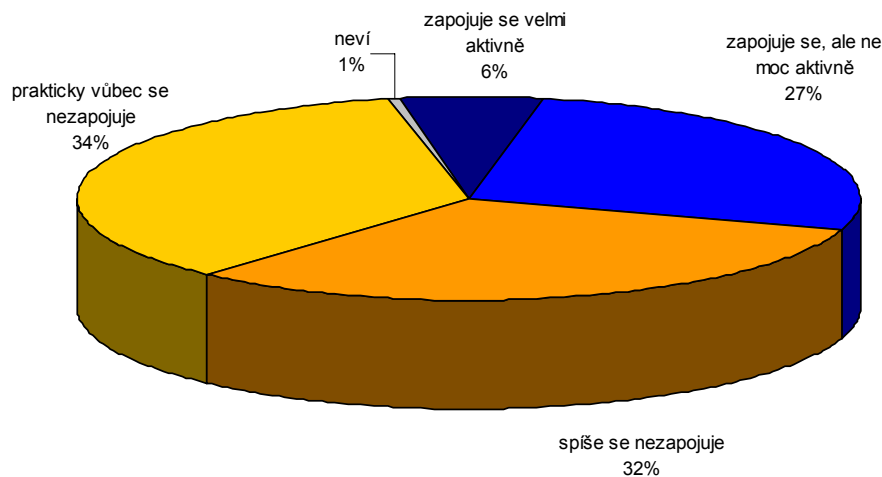
---

²³ Otázka: „Do jaké míry se do této věci zapojujete Vy osobně? Zapojujete se velmi aktivně, zapojujete se, ale ne moc aktivně, spíše se nezapojujete, prakticky vůbec se nezapojujete?“

²⁴ Otázka: „Byl byste Vy osobně ochoten, zapojit se do debaty o podmínkách zřízení hlubinného úložiště ve zdejším regionu? Rozhodně byste byl ochoten, spíše byste byl ochoten, spíše byste nebyl ochoten, rozhodně byste nebyl ochoten?“

jen relativně malá část obyvatel (méně než jeden z deseti), asi čtvrtina pak deklaruje volnější zapojení.

Graf 63. Osobní aktivita respondentů ve věci HÚ – obyvatelé lokalit

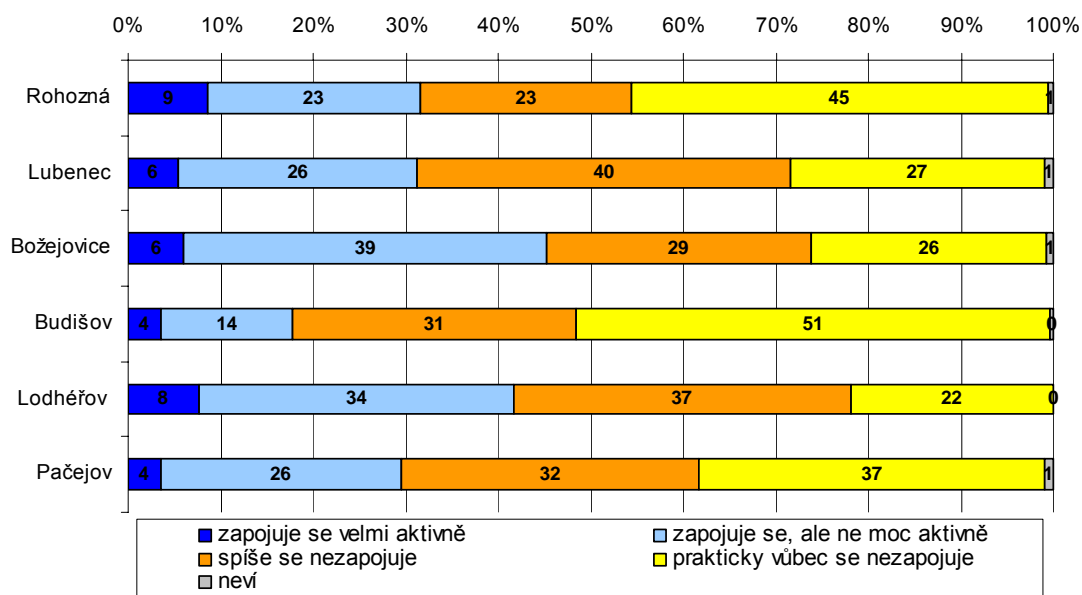

V míře deklarovaného zapojení se přitom možná poněkud překvapivě neobjevuje rozdíl mezi odpůrci hlubinného úložiště a těmi, kdo by s jeho umístěním ve své lokalitě souhlasili, v obou skupinách se angažují podíly odpovídajícímu celkovému vyjádření (totéž platí i pro přípravné kroky vedoucí k vybudování HÚ). Pouze absolutní rozdíly v počtu příznivců a odpůrců pak způsobují, že lidí aktivních proti úložišti je v reálu více, a to přibližně dvaapůlkrát. Lze proto usuzovat, že veřejné mínění je ze strany místních aktivistů ovlivňováno spíše směrem proti úložišti. Zřejmě z těchto zdrojů zaznívají i hlasy opačné, nemají ovšem tak početnou základnu.

Míra zapojení narůstá se stupněm vzdělání a je také relativně vyšší u lidí ve věku od 30 do 50 let a u mužů.

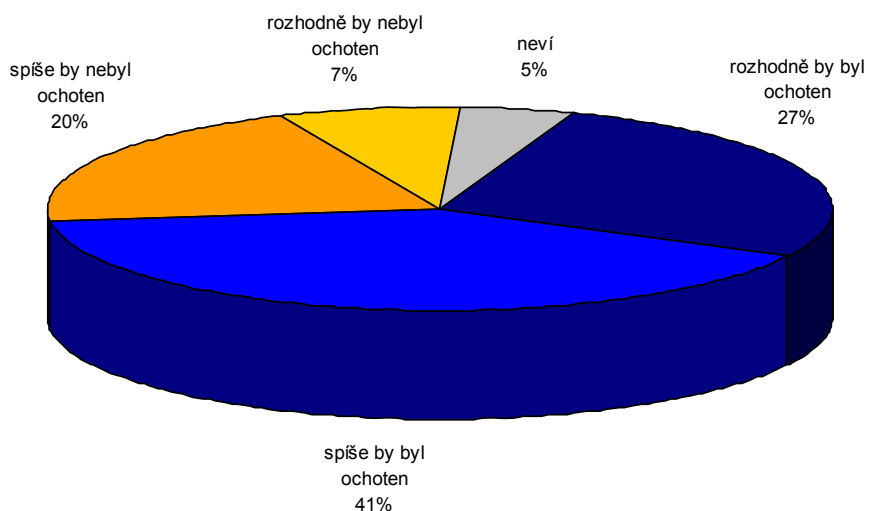
Mezi jednotlivými lokalitami v tomto směru jsou patrné rozdíly, když vyšší míra zapojení se objevuje mezi dotázanými z lokalit Božejovice – Vlksice či Lodhéřov a v lokalitách Budišov a Rohozná se naopak objevují nejvyšší podíly osob, které se do této věci prakticky vůbec nezapojují. Poměrně vysoký podíl těchto osob je pak patrný také v lokalitě Pačejov, což poněkud odporuje přesvědčení obyvatel této lokality, že je zde o jednání vysoký zájem. Soudě podle několika různých vyjádření, veřejné mínění v lokalitě Pačejov je poměrně rozkolísané a nekoresponduje příliš dobře se skutečným stavem věcí.

Graf 64. Osobní aktivita respondenta ve věci HÚ

Většina dotázaných ve všech vytipovaných lokalitách pak shodně uvedla, že by byla ochotna se zapojit do debaty o podmínkách zřízení hlubinného úložiště radioaktivních odpadů, přičemž podobně jako v případě deklarované míry stávajícího zapojení se tato ochota zvyšuje se stupněm dosaženého vzdělání a je vyšší u mužů a lidí ve věku od 30 do 50 let.

Graf 65. Ochota zapojit se debaty o podmínkách zřízení HÚ – obyvatelé lokalit

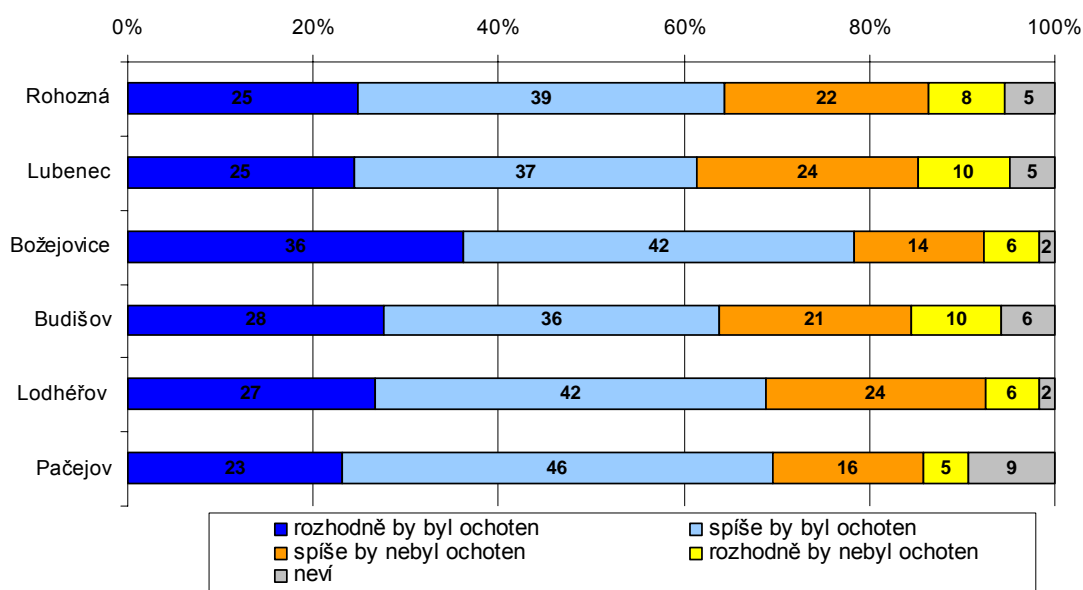

Současně je však patrné, že rozhodný úmysl zapojit se vyjadřuje pouze cca čtvrtina obyvatel, což rozhodně nesvědčí o vnímání problému se zřízením hlubinného úložiště jako něčeho zcela aktuálního a zásadního.

Rozdíly mezi lokalitami v této věci nejsou tak výrazné jako v přímé otázce na osobní angažovanost (zřejmě proto, že jde o otázku hypotetickou), pouze v lokalitě Božejovice – Vlksice je patrný silnější zájem než v ostatních.

Graf 66. Ochota zapojit se debaty o podmínkách zřízení HÚ

PŘÍLOHY

Příloha 1. Jednotlivé obavy v lokalitách

Pozn.: Znění otázky bylo odlišné ve vytipovaných a neutrální lokalitě:

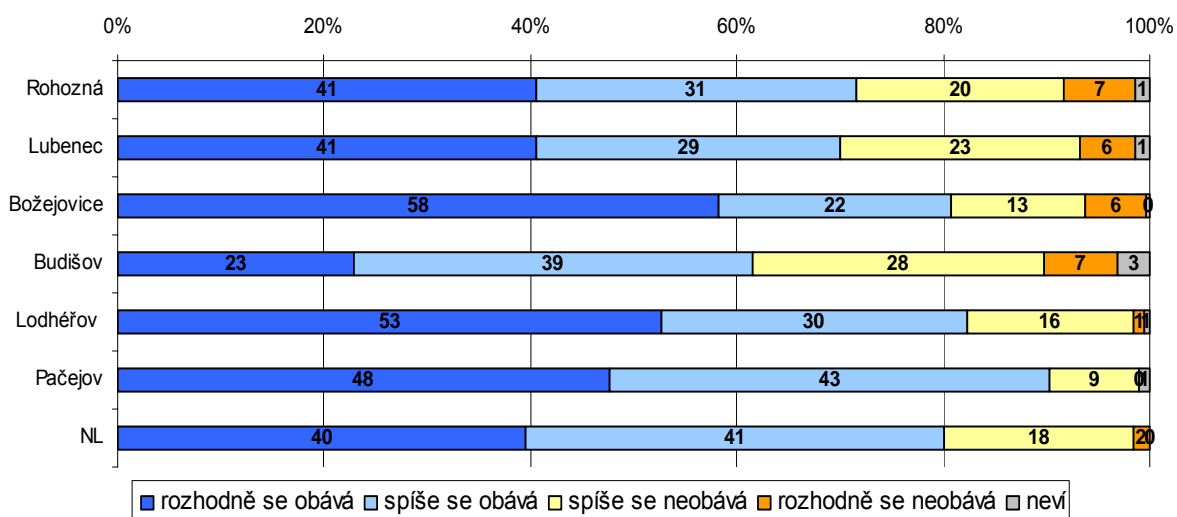
Znění otázky ve vytipovaných lokalitách: „Do jaké míry se v souvislosti s hlubinným úložištěm obáváte následujících věcí: dopadů na zdraví obyvatel, poškození životního prostředí v důsledku stavby, poškození životního prostředí v důsledku provozu, ruchu během budování, ruchu během provozu, nebezpečí při přepravě radioaktivních odpadů do úložiště, havárie, útoku na úložiště, např. ze strany teroristických skupin, poškození prestiže Vašeho regionu, toho, že byste v jeho blízkosti žil v neustálých obavách?“

Možnosti odpovědí: „rozhodně se obává“, „spíše se obává“, „spíše se neobává“, „rozhodně se neobává“, „neví“.

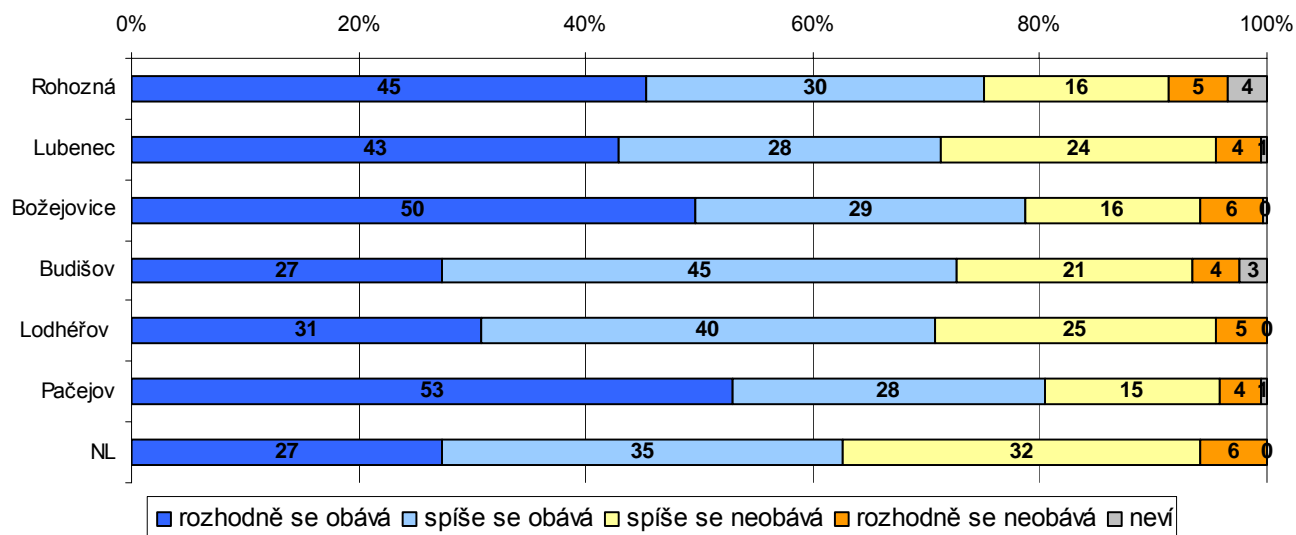
Znění otázky v neutrální lokalitě: Znění otázky: „Do jaké míry se domníváte, že je nutné se v souvislosti s hlubinným úložištěm obávat následujících věcí: a) dopadů na zdraví obyvatel, b) poškození životního prostředí v důsledku stavby, c) poškození životního prostředí v důsledku provozu, d) ruchu během budování, e) ruchu během provozu, f) nebezpečí při přepravě radioaktivních odpadů do úložiště, g) havárie, h) útoku na úložiště, např. ze strany teroristických skupin, i) poškození prestiže regionu, j) toho, že by lidé v jeho blízkosti žili v neustálých obavách?“

Možnosti odpovědí: „rozhodně je třeba se obávat“, „spíše je třeba se obávat“, „spíše se není třeba obávat“, „rozhodně se není třeba obávat“, „neví“.

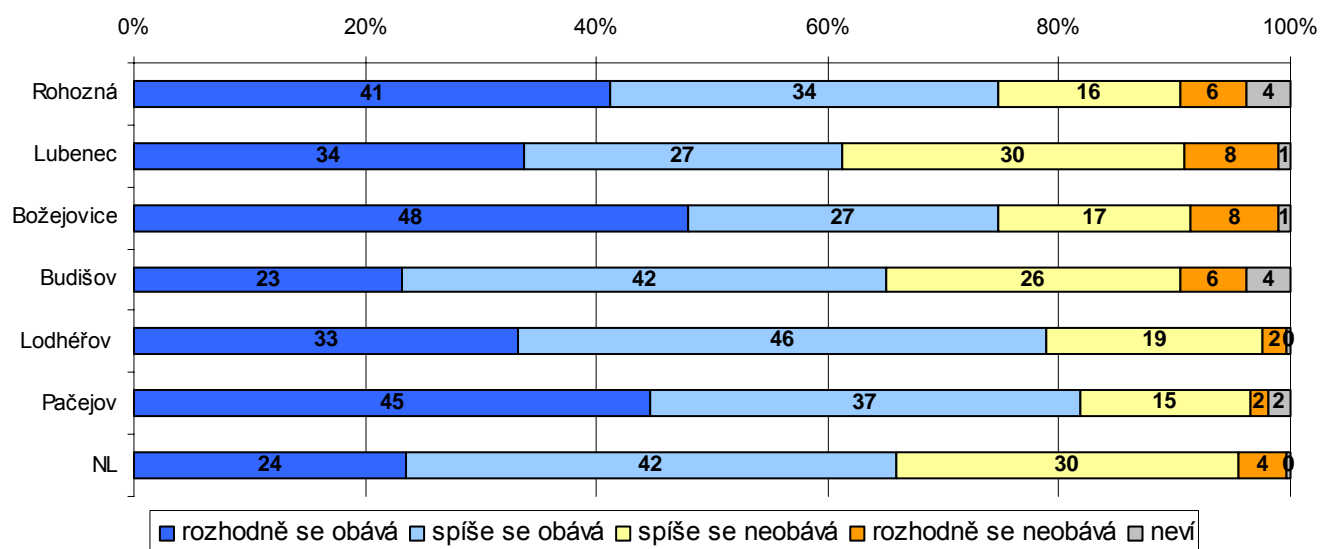
Graf 67. Míra obav v souvislosti s hlubinným úložištěm – zdraví obyvatel

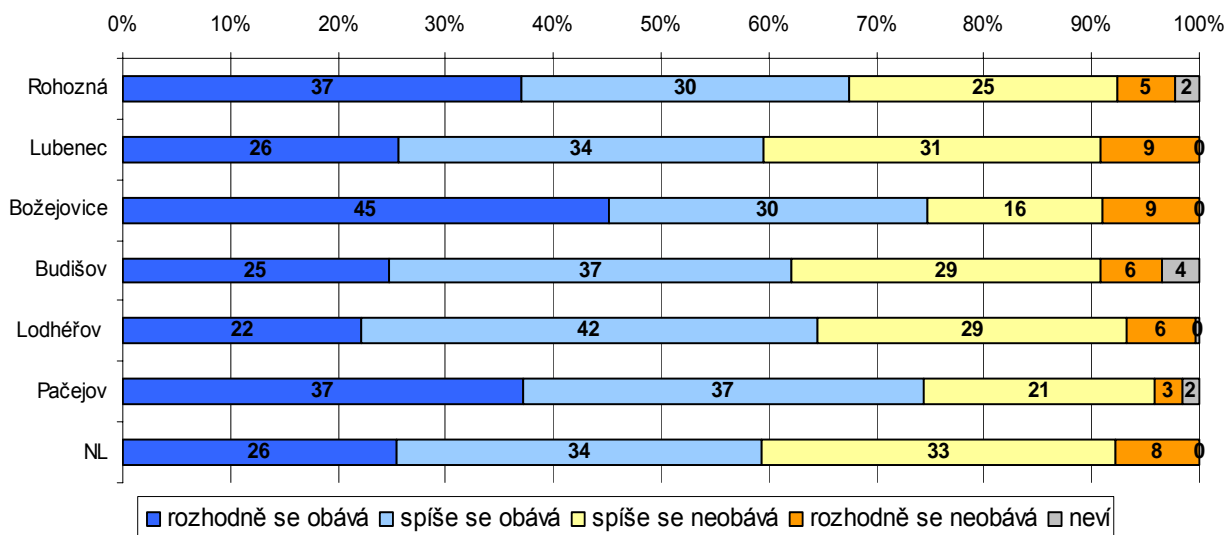
Míra obav v souvislosti s hlubinným úložištěm – poškození ŽP při stavbě

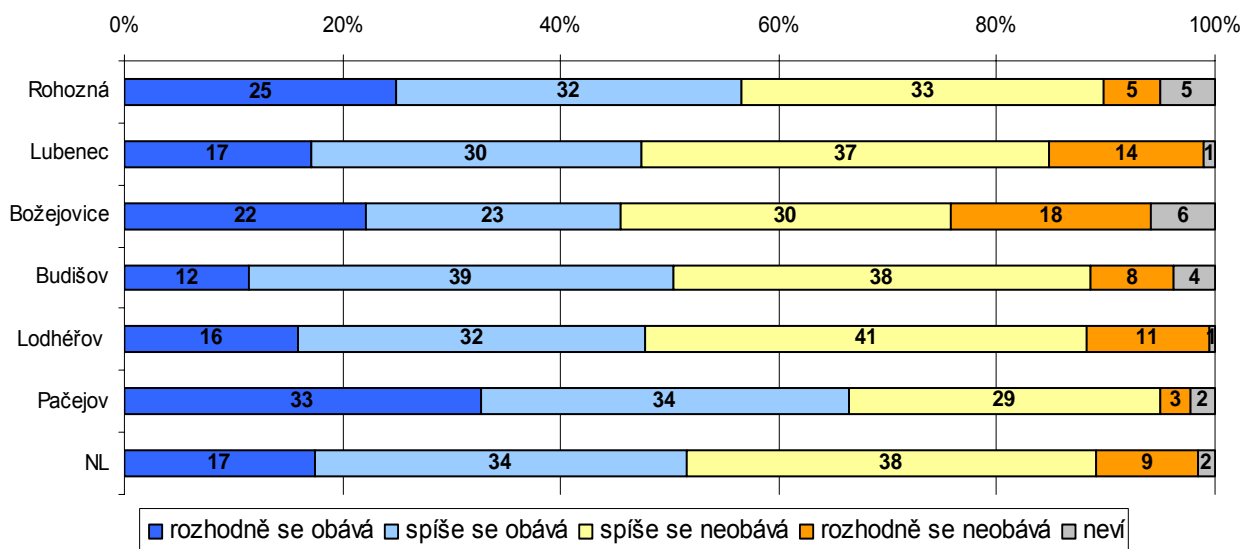
Graf 68. Míra obav v souvislosti s hlubinným úložištěm – poškození ŽP při provozu

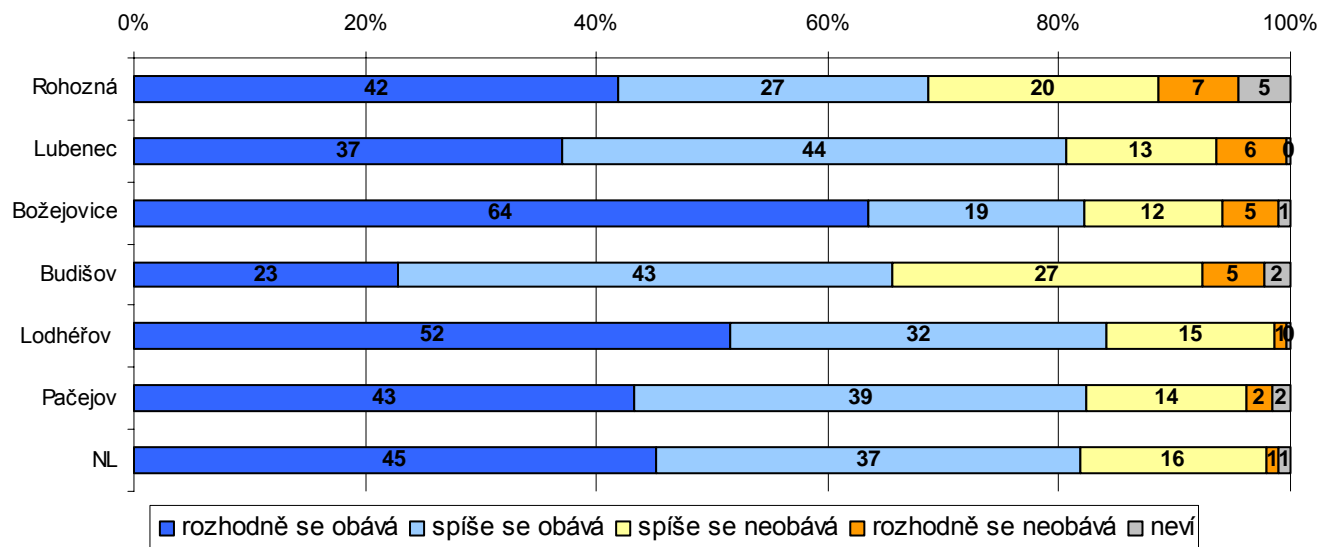
Graf 69. Míra obav v souvislosti s hlubinným úložištěm – ruch během budování

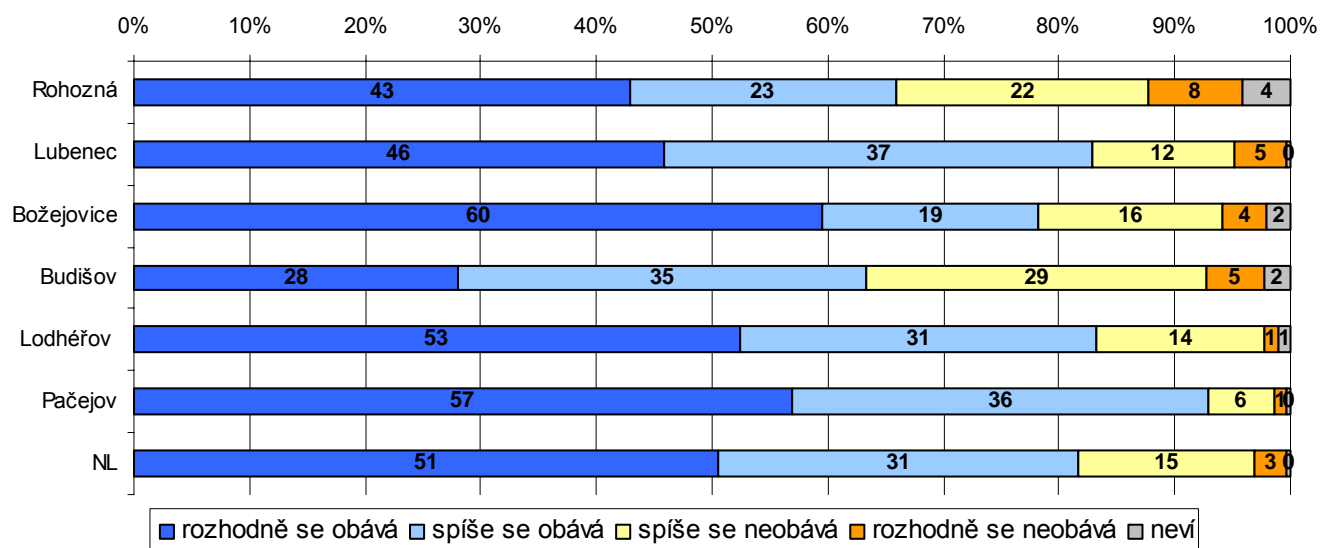
Graf 70. Míra obav v souvislosti s hlubinným úložištěm – ruch během provozu

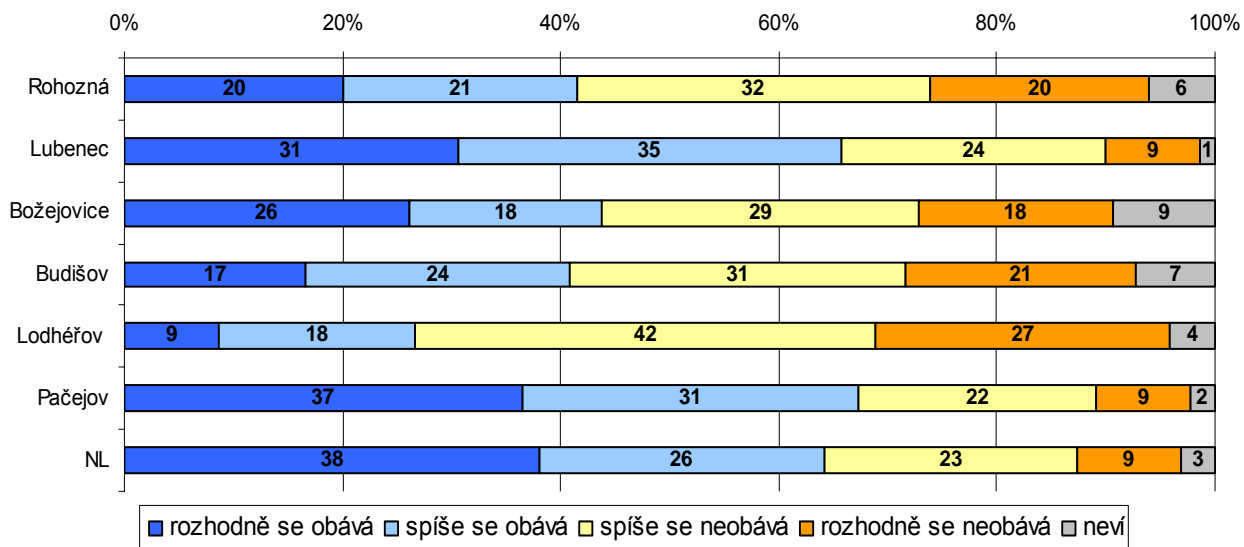
Graf 71. Míra obav v souvislosti s hlubinným úložištěm – nebezpečí při přepravě

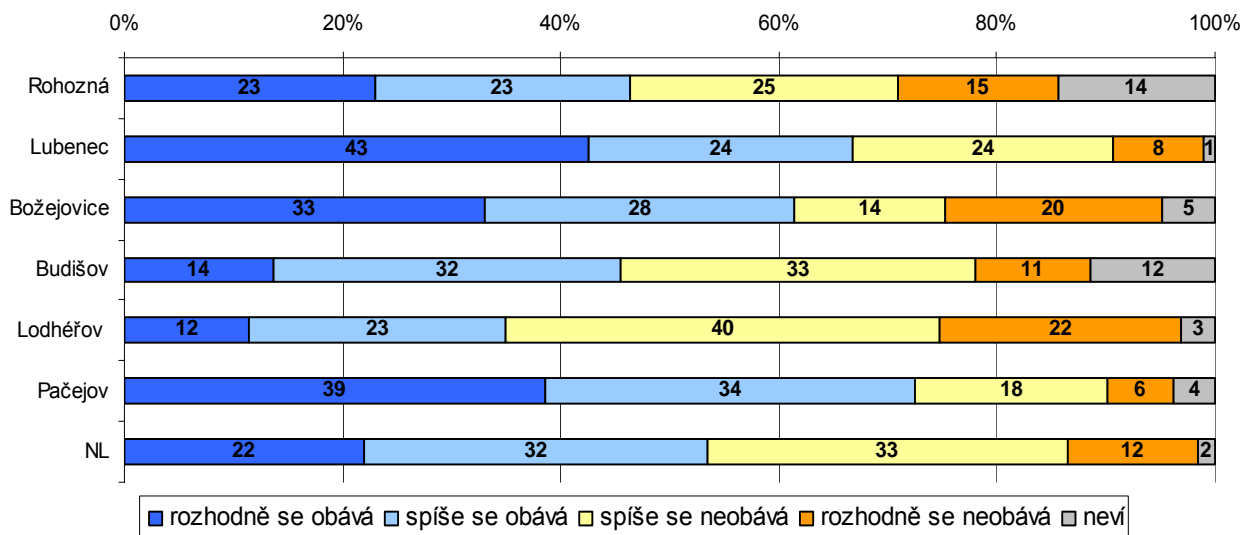
Graf 72. Míra obav v souvislosti s hlubinným úložištěm – havárie

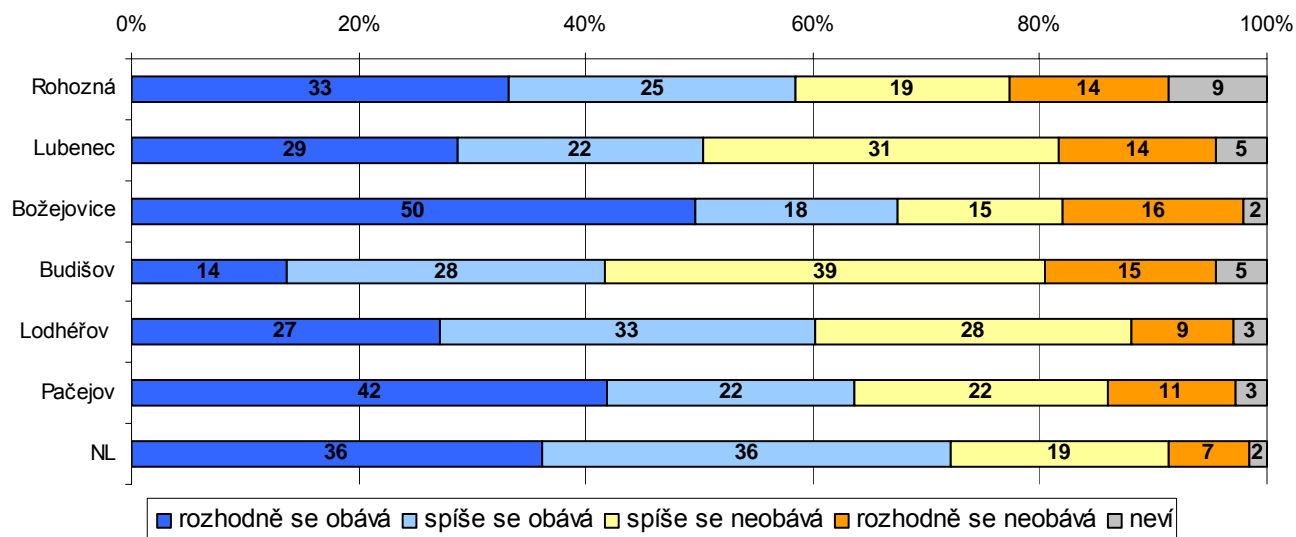
Graf 73. Míra obav v souvislosti s hlubinným úložištěm – útok na úložiště

Graf 74. Míra obav v souvislosti s hlubinným úložištěm – poškození prestiže regionu

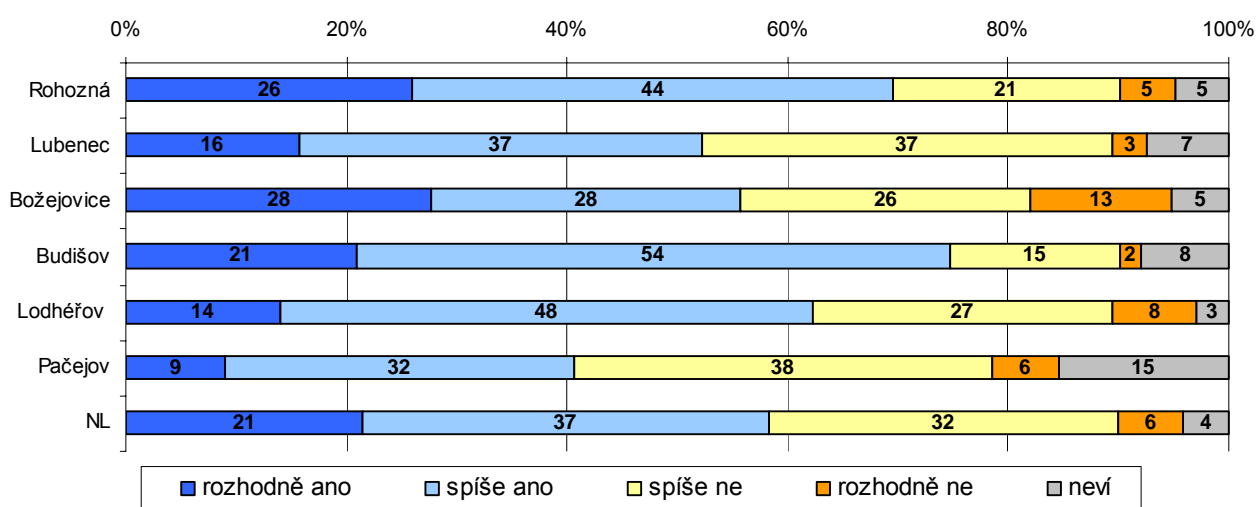
Graf 75. Míra obav v souvislosti s hlubinným úložištěm – život v neustálých obavách

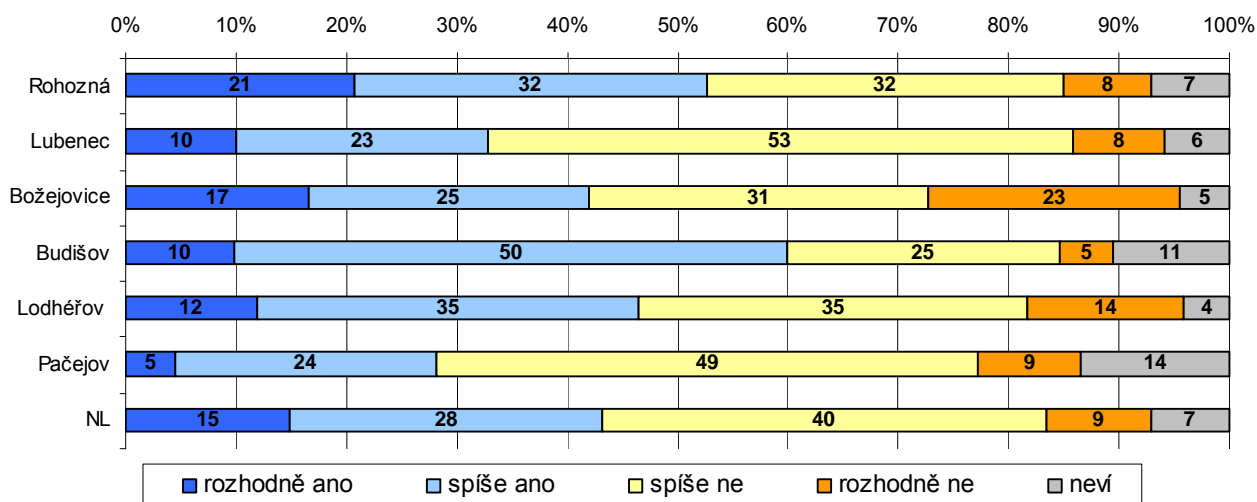
Příloha 2. Jednotlivé přínosy v lokalitách

Znění otázky: „Lidé většinou vnímají na věcech současně jejich kladné i záporné stránky. Myslíte si na druhé straně, že by hlubinné úložiště mohlo lokalitě něco pozitivního přinést? Pracovní příležitosti při jeho výstavbě, pracovní příležitosti při jeho provozu, podporu nebo dotace ze strany státu, zvýšení životní úrovně, prestiž místa, které řeší problém celého státu/společnosti?“

Graf 76. Přínos hlubinného úložiště – pracovní místa při výstavbě

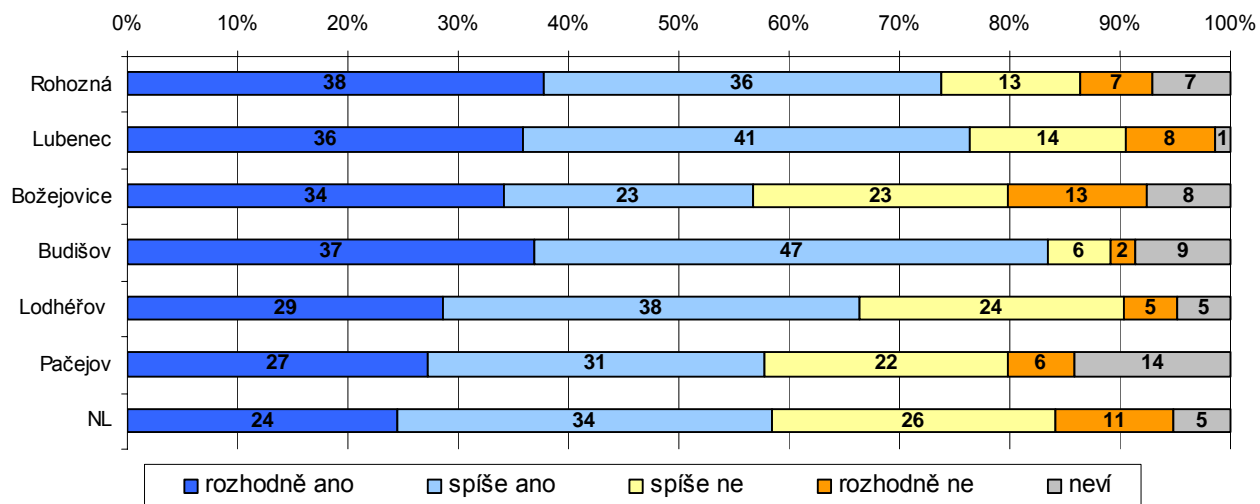

Graf 77. Přínos hlubinného úložiště – pracovní místa při provozu

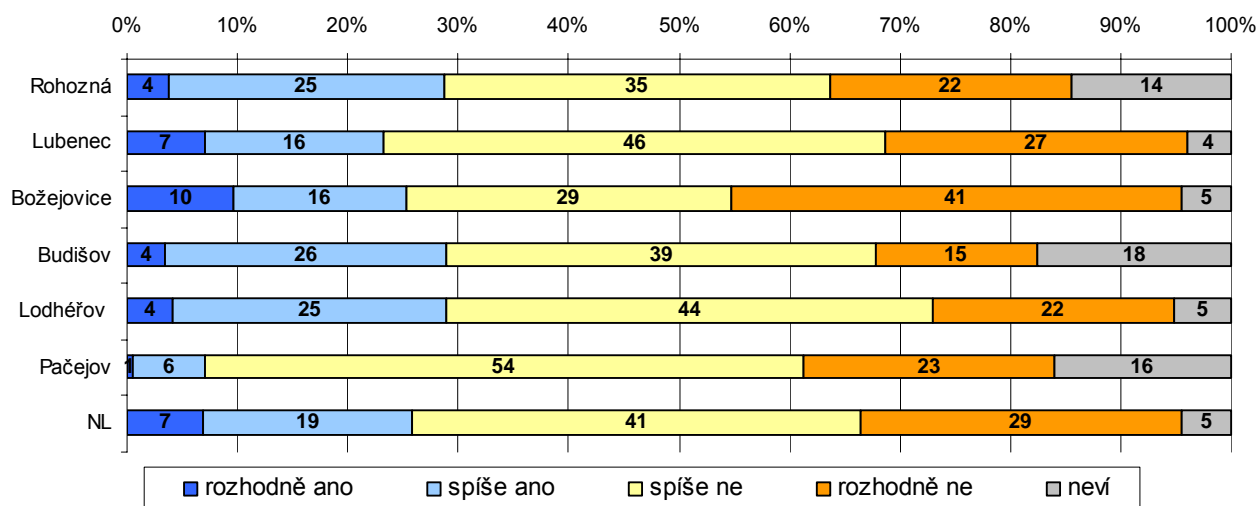

Graf 78. Přínos hlubinného úložiště – podpora ze strany státu

Graf 79. Přínos hlubinného úložiště – zlepšení životní úrovně

Graf 80. Přínos hlubinného úložiště – prestiž lokality

